

PROGRAMACIÓN DEPARTAMENTO DE ECONOMÍA

CURSO 2022-23

IES REPÚBLICA ORIENTAL DO URUGUAI

O presente documento recolle a programación do Departamento de Economía do IES República Oriental do Uruguai, correspondente aos **cursos 4º de ESO e 2º de Bacharelato** do curso académico 2022-23.

A devandita programación recolle:

- Programación da materia “**Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial**”. 4º ESO
- Programación da materia “**Economía** ”. 4º ESO.
- Programación da materia “**Economía da Empresa**”. 2º Bacharelato.
- Programación da materia “**Fundamentos de Administración e Xestión**”. 2º Bacharelato

Imparten as materias as seguintes **profesoras**:

- Economía. 4º ESO: (1 grupo)
Dolores Solla Cochón
- Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial. 4º ESO (1 grupo)
Dolores Solla Cochón
- Economía da Empresa. 2º Bacharelato (2 grupos)
Mª Trinidad Santamaría Fernández
- Fundamentos de Administración e Xestión. 2º Bacharelato (1 grupo)
Mª Trinidad Santamaría Fernández

Vigo, setembro de 2022

A xefa do departamento
Mª Trinidad Santamaría Fernández

PROGRAMACIÓN ECONOMÍA

4º ESO

IES ROU
CURSO 2022-23

INDICE:

1. Introducción e contextualización da programación	3
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	4
3. Obxectivos	7
4. Contidos	10
5. Temporalización	12
6. Criterios de avaliación	13
7. Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable	14
8. Concrecións metodolóxicas	51
9. Materiais e recursos didácticos.....	53
10. Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado	54
11. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente	54
12. Medidas de atención á diversidade	58
13. Elementos transversais	59
14. Actividades complementarias e extraescolares	62
15. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación	62
16. Lexislación aplicable	63

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

INTRODUCCIÓN

A formación en economía faise necesaria nun contexto globalizado, no que as relacións entre os axentes económicos e sociais son cada día máis complexas.

A consideración do comportamento económico das persoas na procura da satisfacción das súas necesidades, así como da produción e da organización dos bens e os servizos necesarios, e da distribución dos recursos escasos facilitan a comprensión da realidade social.

Calquera persoa necesita coñecer as regras básicas que explican os acontecementos económicos e a linguaxe específica utilizada por economistas e medios de comunicación para analizar eses feitos. O estudo da economía axuda a percibir e a coñecer o mundo, e posibilita analizar e afondar nas relacións humanas, facilita a comprensión dos conceptos utilizados habitualmente na análise económica e empresarial, serve para potenciar destrezas de razoamento, abstracción e interrelación, e proporciona ferramentas para examinar de xeito crítico a sociedade. E contribúe tamén a desenvolver a curiosidade intelectual, a capacidade analítica, o rigor e a amplitude de perspectivas á hora de indagar no coñecemento de variables como o crecemento, a pobreza, a educación, a saúde, a riqueza, o ambiente, etc. Proporciona importantes coñecementos matemáticos e estatísticos, habilidades de comunicación oral e escrita para explicar e transmitir ideas e conclusións, con argumentos e evidencias empíricas, sentido da ética e respecto polo ser humano, así como unha intensa capacidade de traballo, tanto individual como en equipo.

O enfoque empregado pola economía na resolución dos problemas sociais distínguese das restantes ciencias sociais.

A materia de 4º de ESO distribúese en seis bloques que permiten o estudo da economía como ciencia e do papel dos axentes económicos.

No bloque 1 ("Ideas económicas básicas") recóllense aspectos relativos aos principios económicos, á terminoloxía propia e á metodoloxía da ciencia económica.

No bloque 2 ("Economía e empresa") analízase o papel e o funcionamento do/da axente de empresas na economía.

No bloque 3 ("Economía persoal") está dedicado ao estudo da transcendencia das decisións económicas na vida das persoas.

No cuarto bloque ("Economía e ingresos e gastos do Estado") repasa o papel estatal no funcionamento económico a través da análise dos seus ingresos e gastos.

No quinto bloque ("Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego") repásanse os aspectos máis salientables da economía financeira e a súa repercusión na actividade económica e o nivel de emprego.

E para rematar, o bloque de "Economía internacional" fai un breve repaso do funcionamento do sector exterior da economía con especial fincapé nas repercusións da integración económica e a globalización.

A grande transcendencia social da economía queda reflectida na súa contribución ao fomento da mellora na calidade de vida, ao progreso e ao benestar social. Os coñecementos económicos teñen cada día mais valor, pola importancia de contar cunha cidadanía formada e pola relevancia dunha boa administración dos recursos públicos.

O estudo da economía proporciona, xunto coa formación técnica, competencias lingüísticas e de comunicación, matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, sociais e cívicas, así como sentido da iniciativa e espírito emprendedor.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

A materia de Economía xoga un papel relevante para que os alumnos alcancen os obxectivos da etapa e adquiran as distintas competencias clave, a saber:

- **Comunicación lingüística**

Esta competencia está vinculada con prácticas sociais que permiten ao individuo comportarse como axente comunicativo que produce e recibe mensaxes a través da lingua con distintas finalidades. É un instrumento fundamental para a socialización que vai permitir o exercicio activo da cidadanía, o desenvolvemento dun espírito crítico, o respecto aos dereitos humanos, o pluralismo e a concepción do diálogo como ferramenta primordial para a convivencia e a resolución de conflitos. Nesta materia porase de manifesto esta competencia para que o alumno coñeza e utilice correctamente diferentes termos relacionados coa área da economía, para explicitar a diferenza entre economía normativa e positiva, distinguir entre as diferentes formas societarias, explicar a importancia do aforro e o control do gasto nunha economía persoal e comprender o contido e significado dos diferentes soportes documentais

bancarios. Tamén se utilizará para que poida expresar de forma razoada os efectos da desigualdade da renda e os instrumentos xeralmente utilizados para a súa redistribución, para explicar e recoñecer as causas da inflación, desemprego e valorar o proceso de integración na Unión Europea.

– **Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía**

Esta competencia implica a capacidade de aplicar o razoamento matemático para describir, interpretar e predicir distintos fenómenos no seu contexto a través das áreas relativas aos números, a álgebra, a xeometría e a estatística e vai ser amplamente desenvolvida nesta materia, posto que gran parte dos acontecementos económicos son abordados mediante a realización de cálculos, gráficos e expresións algebraicas. En concreto, utilizarase esta competencia matemática para analizar gráficamente o custo de oportunidade, coñecer as distintas formas de financiamento das empresas, elaborar orzamentos personalizados e utilizar instrumentos gráficos para a súa representación, coñecer cuantitativa e gráficamente os ingresos e gastos do Estado, valorar os datos e gráficos relacionados con diferentes magnitudes como os tipos de interese, a inflación e o desemprego. Tamén as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía vaise a desenvolver desde esta disciplina, xa que será imprescindible a utilización destes coñecementos para concienciarse da necesidade de alcanzar un desenvolvemento sustentable e da realización de actividades económicas que respecten o medio ambiente e fagan unha utilización racional dos recursos naturais dispoñibles.

– **Competencia dixital**

O desenvolvemento desta competencia implica o uso creativo, crítico e seguro do TIC, de tal forma que permite adquirir habilidades e actitudes necesarias para ser competente nunha contorna dixital. Esta materia vai axudar á consecución desta competencia por canto a maior parte da información que se utiliza no ámbito económico obtense de páxinas web e outras fontes de internet. O alumno utilizará programas informáticos para a elaboración de gráficas e análises de datos económicos, elaboración de orzamentos e plans financeiros individualizados e tamén na elaboración e presentación de traballos, tanto persoais como grupales.

– **Aprender a aprender**

Esta competencia é imprescindible para a aprendizaxe permanente e caracterízase pola habilidade para iniciar, organizar e persistir na aprendizaxe. En e conomía o mundo que estudamos é moi cambiante, polo que os alumnos deberán ser capaces de asimilar novos coñecementos e situacións, que só desenvolvendo esta

competencia, poderán adquirir. As destrezas e actitudes que a integran evidéncianse na capacidade para tomar conciencia dos principios básicos a aplicar nas relacións económicas, coñecer as obrigacións fiscais da empresa segundo o seu sector de actividade e os seus distintos cambios ao longo do tempo, comprender as necesidades de planificación financeira ao longo da vida, recoñecer e comprender a necesidade de ler os documentos bancarios que se presenten, investigar os ámbitos de oportunidades de emprego, determinar o impacto social da desigual redistribución da renda ou para valorar o impacto da globalización na calidade de vida das persoas e o medioambiente.

– **Competencias sociais e cívicas**

Estas competencias implican a habilidade e capacidade para utilizar os coñecementos e actitudes sobre a sociedade e para interpretar fenómenos e problemas sociais en contextos cada vez máis diversificados. A competencia social relaciónase co benestar persoal e colectivo que desenvolve actitudes e valores como a integridade e a honestidade. O coñecemento dos efectos sociais e ambientais das empresas, o funcionamento básico dos impostos, a relevancia social do aforro e o investimento, o coñecemento dos efectos da desigualdade da renda e os instrumentos de redistribución da mesma, as causas do desemprego e as súas principais repercusións económicas permitirán aos alumnos alcanzar as destrezas, actitudes e valores implícitos nesta competencia. A competencia cívica baséase no coñecemento crítico dos conceptos de democracia, xustiza, igualdade, cidadanía e dereitos civís, todos eles necesarios para comprender e entender as experiencias colectivas e a organización e funcionamento do pasado e presente das sociedades e en particular da organización económica das mesmas. Nun mundo globalizado, onde o fenómeno migratorio é tan importante, será necesario desenvolver un espírito aberto, positivo e solidario respecto doutras culturas, que cada vez máis, vanse incorporando á nosa.

– **Sentido de iniciativa e espírito emprendedor**

Implica a capacidade de transformar as ideas en actos, permitindo o aproveitamento de novas oportunidades que inclúen a conciencia dos valores éticos relacionados. Nesta materia desenvolveranse as capacidades integradas nesta competencia a través dos seguintes contidos: as decisións básicas da economía; o coñecemento das relacións entre as economías domésticas e as empresas; a empresa e o empresario; as distintas formas xurídicas das empresas; o risco e a necesidade de diversificación; a capacidade para recoñecer oportunidades existentes en actividades

comerciais e profesionais,; a habilidade de negociación nas distintas operacións mercantís e financeiras, disposición para valorar distintas opcións para combater o desemprego, a inflación e outros problemas económicos e sociais. Esta competencia poténciase especialmente nesta materia, posto que inclúe a capacidade de comprensión das liñas xerais que rexen o funcionamento económico das sociedades, a organización e os procesos empresariais, así como a postura ética das organizacións.

- **Conciencia e expresións culturais**

Esta competencia está presente despois de que implica coñecer, comprender e valorar críticamente as distintas manifestacións culturais que determinaron historicamente as distintas respostas das sociedades ás súas necesidades, desenvolvendo valores e actitudes de tolerancia e respecto cara á diversidade cultural e a liberdade de expresión e, doutra banda, na capacidade para desenvolver a creatividade a través da comunicación de ideas, detección de necesidades e a súa maneira de resolvelas, condicionado pola visión cultural e social que se ten.

3. OBXECTIVOS

OBXECTIVOS XERAIS DA ETAPA

A ESO debe contribuír a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permita alcanzar os seguintes obxectivos:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que

supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacíficamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua castelá textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural.
- k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medioambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.
- l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación. Coñecer mulleres e homes que realicen achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporal, e

incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos ser vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- o) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- p) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

OBXECTIVOS DO CURSO

A materia de Economía en 4º de ESO debe contribuir a acadar concretamente os seguintes obxectivos:

1. Integrar o concepto de Economía como ciencia da elección. Identificar os principais axentes económicos e a súa actuación.
2. Valorar os distintos sistemas económicos existentes e os seus efectos sobre a contorna persoal e social.
3. Coñecer os dereitos e deberes dos cidadáns en tanto a cidadáns. Valorar criticamente o impacto das accións duns axentes económicos sobre os outros.
4. Describir a importancia da empresa e o emprendimento no proceso de creación de riqueza dunha sociedade.
5. Identificar as consecuencias das actividades empresariais para a propia empresa, os seus traballadores, e a sociedade no seu conxunto.

6. Analizar o papel fundamental do diñeiro no funcionamento dunha sociedade. Identificar as diferentes formas de pago e instrumentos financeiros en función das súas características principais (custo, risco e rendibilidade).
7. Presentar alternativas aos medios de pago, instrumentos financeiros e sistemas de xestión maioritarios, que incorporen valores sociais, como a ética, a sustentabilidade ou o respecto polo medio ambiente e as condicións sociais.
8. Examinar as características principais do mercado de traballo dun territorio e da súa evolución a partir dos factores clave que o definen. Diagnosticar a súa sustentabilidade. Establecer os seus trazos diferenciadores.
9. Explicar o papel do sector público, como garante do marco de actuación, e como axente económico. Valorar críticamente os efectos da súa actuación ou ausencia de actuación respecto da igualdade e o benestar dunha sociedade.
10. Entender o papel do sistema impositivo e a súa influencia nas actuacións dos axentes económicos, e na súa misión de proporcionar bens e servizos á sociedade ou corrección dos fallos do mercado
11. Diagnosticar o papel da inflación como elemento distorsionador das decisións que toman os axentes económicos nunha sociedade. Calcular a súa medida e efectos na asignación de recursos.
12. Expor as vantaxes que supuxo o comercio internacional, así como os custos que implicou no desenvolvemento dalgúns países.
13. Contrastar os conceptos de crecemento económico e desenvolvemento económico e os seus efectos no benestar global.

4. CONTIDOS

Bloque 1. Ideas económicas básicas

1. O dilema económico.
2. Conceptos económicos básicos.
3. O método en Economía.
4. A Fronteira de Posibilidades de Producción.
5. Os axentes económicos.

Bloque 2. Economía e empresa

1. A empresa e o termo empresario.
2. A empresa individual.
3. A empresa social.
4. O proceso produtivo.
5. A teoría da produción.
6. Financiación e inversión.
7. Tipos de financiación.
8. Ingresos, custos e gastos.
9. O beneficio.
10. Fiscalidade empresarial.

Bloque 3. Economía persoal

1. Ingresos e gastos.
2. Xestión do presuposto.
3. Aforro e endeudamento.
4. Planificación financeira do futuro.
5. Risco e diversificación.
6. O diñeiro.
7. Diñeiro fiduciario.
8. O diñeiro bancario.
9. Contratos financeiros.
10. O contrato de seguro.

Bloque 4. Economía e ingresos do Estado

1. A actividade financeira do Estado.
2. Os ingresos públicos.
3. O gasto público.
4. Déficit e débeda públicos.
5. A distribución da renda.

Bloque 5. Economía e tipos de xuros, inflación e desemprego

1. O xuro.
2. O tipo de xuro e a política monetaria.
3. A inflación.
4. Consecuencias da inflación.

5. Casos especiais de inflación. Deflación.
6. O mercado de traballo.
7. O desemprego.
8. O mercado de traballo en España.
9. Desemprego. Consecuencias e políticas.
10. Desemprego e sistema educativo.

Bloque 6. Economía internacional

1. Globalización e comercio internacional.
2. A política comercial.
3. A Unión Europea.
4. Unión Económica e Monetaria.
5. Medio ambiente e sustentabilidade.

5. TEMPORALIZACIÓN

Os tempos debe ser flexibles en función de cada actividade e das necesidades de cada alumno, que serán os que marquen o ritmo de aprendizaxe. Tendo en conta que o curso consta de aproximadamente 30 semanas, e considerando que o tempo semanal asignado a esta materia é de 3 horas, sabemos que no curso haberá arredor de 90 sesións. Podemos, pois, facer unha estimación do reparto do tempo por unidade didáctica, tal e como se detalla a continuación:

UNIDAD DIDÁCTICA	TEMPORALIZACIÓN
UNIDAD 1: Que é a economía?	7 sesións
UNIDAD 2: Pensar como un economista	7 sesións
UNIDAD 3: A produción e o crecemento económico	8 sesións
UNIDAD 4: Cómo funcionan as empresas	7 sesións
UNIDAD 5: A economía familiar e persoal	7 sesións
UNIDAD 6: O diñeiro e a inflación	7 sesións
UNIDAD 7: O sistema financeiro e os seus produtos	8 sesións
UNIDAD 8: O uso intelixente do crédito	7 sesións
UNIDAD 9: As contas públicas	8 sesións
UNIDAD 10: O mercado de traballo	7 sesións
UNIDAD 11: O cadro de mandos da economía	8 sesións
UNIDAD 12: Os retos da economía global	9 sesións
TOTAL	90 sesións

6. CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Bloque 1. Ideas económicas básicas

1. Explicar a economía como ciencia social valorando o impacto permanente das decisións económicas na vida dos cidadáns.
2. Coñecer e familiarizarse ca terminoloxía económica básica e co uso de modelos económicos.
3. Tomar conciencia dos principios básicos da economía a aplicar nas relacións económicas básicas cos condicionantes de recursos e necesidades.

Bloque 2. Economía e empresa

1. Describir os diferentes tipos de empresas e formas xurídicas das empresas relacionando con cada unha delas as súas exixencias de capital e as responsabilidades legais dos seus propietarios e xestores, así como as interrelacións das empresas co seu entorno inmediato.
2. Analizar as características principais do proceso produtivo.
3. Identificar as fontes de financiación das empresas.
4. Determinar, para un caso sinxelo, a estrutura de ingresos e custos dunha empresa, calculando o seu beneficio.
5. Diferenciar os impostos que afectan ás empresas e a importancia do cumprimento das obrigas fiscais.

Bloque 3. Economía persoal

1. Realizar un presuposto persoal distinguindo entre os diferentes tipos de ingresos e gastos, controlar o seu grao de cumprimento e as posibles necesidades de adaptación.
2. Decidir con racionalidade ante as alternativas económicas da vida persoal, relacionando estas co benestar propio e social.
3. Expresar unha actitude positiva cara o aforro e manexar este como medio para acadar diferentes obxectivos.
4. Recoñecer o funcionamento básico do diñeiro e diferenciar os diferentes tipos de contas bancarias e de tarxetas emitidas como medios de pago, valorando a oportunidade do seu uso con garantías e responsabilidade.
5. Coñecer o concepto de seguro e a súa finalidade.

Bloque 4. Economía e ingresos e gastos do Estado

1. Recoñecer e analizar a procedencia das principais fontes de ingresos e gastos do Estado, así como interpretar gráficos onde se amose dita distribución.
2. Diferenciar e explicar os conceptos de débeda pública e déficit público.
3. Determinar o impacto para a sociedade da desigualdade da renda e estudar as ferramentas de redistribución da renda.

Bloque 5. Economía e tipos de xuros, inflación e desemprego

1. Diferenciar as magnitudes de tipos de xuros, inflación e desemprego, así como analizar as relacións existentes entre elas.
2. Interpretar datos e gráficos vinculados cos conceptos de tipos de xuros, inflación e desemprego.
3. Valorar diferentes opcións de políticas macroeconómicas para facer fronte ó desemprego.

Bloque 6. Economía internacional

1. Valorar o impacto da globalización económica, do comercio internacional e dos procesos de integración económica na calidade de vida das persoas e no medio ambiente.

7. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVARIABLE

Temporalización

Por avaliacións

Grao mínimo de consecución para superar a materia

Figuran para cada estándar de aprendizaxe e a súa consecución implica acadar o estándar.

Procedementos e instrumentos de avaliación

A Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato establece que o profesorado debe utilizar procedementos de avaliación variados para facilitar a avaliación do alumnado como parte integral do proceso de ensino e aprendizaxe, e como unha ferramenta esencial para mellorar a calidade da educación.

Así mesmo, é necesario incorporar estratexias que permitan a participación do alumnado na avaliación dos seus logros, como a autoavaliación, a avaliación entre iguais ou a coavaliación. Estes modelos de avaliación favorecen a aprendizaxe desde a reflexión e valoración do alumnado sobre as súas propias dificultades e fortalezas, sobre a participación dos compañeiros nas actividades de tipo colaborativo e desde a colaboración co profesorado na regulación do proceso de ensino-aprendizaxe.

En todo caso, os distintos procedementos de avaliación utilizables, como a observación sistemática do traballo dos alumnos, as probas orais e escritas, o portfolio, os protocolos de rexistro, ou os traballos de clase, permitirán a integración de todas as competencias nun marco de avaliación coherente.

Os instrumentos de avaliación que se aplicarán durante o curso 2022-23 na materia de economía de 4º de ESO serán:

- Observación directa e sistemática do traballo (**OD**)
- Probas obxectivas orais e escritas (**P**)
- Análise da produción dos alumnos (**Informes-I**): resumos, traballos, resolución de exercicios e exposicións.

BLOQUE 1. IDEAS ECONÓMICAS BÁSICAS

Obxectivos: a), d), f), h), .

Contidos:

1. Economía como ciencia: actividade económica e sociedade.
2. Principios na toma de decisións económicas.
3. Escaseza, elección e asignación de recursos. Custo de oportunidade.

Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Explicar a economía como ciencia social valorando o impacto permanente das decisións económicas na vida dos cidadáns..	Recoñece a escaseza de recursos e a necesidade de elixir e tomar decisións como as claves dos problemas básicos de toda economía e comprende que toda elección supón renunciar a outras alternativas e que toda decisión ten consecuencias.	OD	CSC	Realiza actividades de simulación, comparando situacións de economía planificada con situacións de libre mercado.	1ª Avaliación
	Diferenza formas diversas de abordar e resolver problemas económicos e identifica as súas	OD,I	CAA	Clasifica distintos tipos de necesidades.	

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
	vantaxes e inconvenientes, así como as súas limitacións.			Aborda o uso alternativo dun mesmo recurso aplicado a necesidades distintas. Reflexiona sobre as decisións acerca dos recursos	

1. O método na Economía: Modelos económicos

2. A fronteira de posibilidades de produción

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Identificar a terminoloxía económica básica e o uso dos modelos	Comprende e utiliza correctamente termos da área da economía.	OD	CLL	Diferenza entre renda e riqueza. Reflexiona sobre as fontes do valor.	Todas as avaliacións

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
económicos, e familiarizarse con eles..				Discrimina eficientemente activos e pasivos.	
	Diferenza entre economía positiva e economía normativa.	OD	CSC	Establece diferenzas entre proposicións normativas e positivas, discriminando entre ambas as a partir de exemplos cotiáns.	1ª Avaliación
	Representa e analiza graficamente o custo de oportunidade mediante a fronteira de posibilidades de produción.	OD, P	CMT	Relaciona o concepto de custo de oportunidade coa Fronteira de Posibilidades de Produción, calculando o seu importe total e unitario e identificando as súas zonas.	1ª Avaliación

3. As relacións económicas básicas e a súa representación

Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Tomar conciencia dos principios da economía para aplicar nas relacións económicas básicas cos condicionantes de recursos e as necesidades.	Representa as relacións que se establecen entre as economías domésticas e as empresas.	P, I	CSC	Enumera os tipos de axentes económicos e explica as súas funcións, propondo exemplos reais. Representa as relacións existentes entre axentes económicos cotiáns.	1ª, 2ª e 3ª Avaliación
	Aplica razoamentos básicos para interpretar problemas económicos provenientes das relacións económicas do seu contorno.	OD, P, I	CSC	Utiliza adecuadamente os métodos indutivo e dedutivo para solucionar problemas económicos sinxelos	

4. Mecanismos de asignación de recursos.

5. Análise e comparación dos sistemas económicos.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Observar os problemas económicos dunha sociedade, así como analizar e expresar unha valoración crítica das formas de resolución desde o punto de vista dos sistemas	Analiza as respostas ás preguntas clave sobre a organización dos principais sistemas económicos.	OD, P	CSC CMCCT	Identifica correctamente as respostas para cada sistema .	1ª Avaliación
	Relaciona, para a súa interpretación, os cambios máis recentes no escenario económico mundial coas circunstancias técnicas, económicas, sociais e políticas que os explican, a partir de casos concretos de análise.	OD, I	CSC CAA	Relaciona e describe os cambios no escenario mundial a partires das diferentes circunstancias que os motivan	1ª Avaliación
	Compara sistemas económicos, utilizando exemplos actuais do ámbito internacional.	OD, P	CAA CSC	Analiza vantaxes e inconvenientes de cada sistema a partires de situacións reais	1ª Avaliación

BLOQUE 2. ECONOMÍA E EMPRESA

Obxectivos: : a), b), e), k), f)

Contidos:

1. A empresa e o/o empresario/a.
2. Elementos, funcións e obxectivos da empresa.
3. Clases de empresas.
4. Formas xurídicas da empresa.

Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Describir os tipos de empresas e as formas xurídicas das empresas, e relacionar con cada unha coas súas esixencias de capital e as responsabilidades legais dos/das propietarios/as e	Distingue as formas xurídicas das empresas e relaciónaas coas esixencias de capital para a súa constitución e coas responsabilidades legais para cada tipo.	OD, P, I	IEE	Distingue situacións nas que aparece a figura da persoa empresaria.	1ª avaliación

Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
xestores/as, así como as interrelacións das empresas no seu contorno inmediato	Identifica e valora as formas xurídicas de empresas máis apropiadas en cada caso, en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas.	OD, I	CAA	Recoñece as obrigacións e os dereitos da actividade empresarial.	
	Distingue os tipos de empresas e de empresarios/as que actúan no seu ámbito, así como a forma de interactuar co seu contorno máis próximo e os efectos sociais e ambientais, positivos e negativos, que se observan.	P, I	IEE CSC	Clasifica as empresas a partir de casos reais atendendo a criterios de tamaño, capital e sector de actividade. Coñece o concepto de responsabilidade social empresarial e distingue os seus fundamentos, recoñecendo estes en casos reais propostos.	

5. Procesos productivos e factores productivos.

6. Sectores de actividad económica.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
--------------------------------	----------------------------------	-----------------------------------	-----------------	-----------------------------------	------------------------

<p>Analizar as características principais do proceso produtivo</p>	<p>Analiza os tipos de factores produtivos e as relacións entre produtividade, eficiencia e tecnoloxía.</p>	<p>P, I</p>	<p>CMT</p>	<p>Identifica os tipos de factores produtivos existentes nas empresas, razoando a súa participación no proceso produtivo e as súas relacións a curto e longo prazo.</p> <p>Coñece e explica o concepto de rendemento decrecente do factor variable.</p> <p>Calcula as magnitudes PMaL e PMeL.</p> <p>Calcula a produtividade do traballo nunha empresa e coñece os seus fundamentos e relación a nivel agregado co crecemento da economía.</p>	<p>1ª avaliación</p>
--	---	-------------	------------	--	----------------------

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
	Identifica os sectores económicos, así como os seus retos e as súas oportunidades.	OD, P, I	CSC	Identifica os sectores económicos. É capaz de extraer retos e oportunidades dun determinado sector nunha lectura de prensa e reflexionar sobre eles.	

7. As fontes de financiamento das empresas. As novas formas de financiamento

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Identificar as formas de financiamento das empresas	Explica as posibilidades de financiamento das empresas e diferencia o financiamento externo e o interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da	P, I	CAA	Identifica financiamento externo e interno, recoñecendo os custos	1ª avaliación

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
	empresa.				

8. Os ingresos e os custos da empresa.

9. Os resultados da empresa

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Determinar, para un caso sinxelo, a estrutura de ingresos e custos dunha empresa, calculando o seu beneficio.	Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, calcula o seu beneficio ou a súa perda, aplicando razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados.	P, I	CMT	Diferenza entre ingresos, custos e gastos. Discrimina tipos de ingresos e gastos. Coñece o proceso de maximización de beneficio	1ª avaliación

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
				e o porqué dos seus argumentos. Calcula o punto morto de explotación e interpreta o seu significado.	

10. As obrigas fiscais das empresas.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Diferenciar os impostos que afectan as empresas e a importancia do cumprimento das obrigas fiscais.	Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa forma xurídica e as actividades, e sinala o funcionamento básico dos impostos e as principais diferenzas entre eles.	P	CAA	Identifica a aplicación do IVE, IS e IRPF segundo a forma xurídica e sinala as principais diferenzas entre eles.	1ª avaliación
	Valora a achega que para a riqueza	OD, I	CSC	Totalmente	

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
	nacional supón a carga impositiva que soportan as empresas.				

Bloque 3. Economía persoal

Obxectivos: a), b), c), d), e), f), g), k).

Contidos:

- 1. Orzamento persoal. Control de ingresos e gastos.**
- 2. Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades.**

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Realizar un orzamento persoal distinguindo entre os tipos de ingresos e gastos, e controlar o seu grao de	Elabora un orzamento ou plan financeiro persoal, identificando os ingresos e os gastos integrantes, e realiza o seu seguimento.	P, I	CAA CD CMCCT	Identifica gastos e ingresos persoais e clasifícaos. Elabora e modifica un orzamento persoal, identificando, clasificando e discriminando entre	2ª avaliación

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
cumprimento e as posibles necesidades de adaptación.				diferentes tipos de ingresos e gastos.	
	Utiliza ferramentas informáticas na preparación e desenvolvemento dun orzamento ou plan financeiro personalizado.	I	CAA CD CMCCT	Elabora e modifica un orzamento persoal usando software de oficina (folla de cálculo). A partir da evidencia anterior, é capaz de realizar gráficas que representan os pesos relativos de ingresos e gastos.	
	Manexa gráficos de análise que permiten comparar unha realidade personalizada coas previsións establecidas.	I	CAA CD CMCCT	Elabora e modifica un orzamento persoal usando software de oficina (folla de cálculo). A partir da evidencia anterior, é capaz de realizar	

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
				gráficas que representan os pesos relativos de ingresos e gastos.	

3. Planificación económico-financeira: necesidades económicas nas etapas da vida.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Decidir con racionalidade ante as alternativas económicas da vida persoal, e relacionalas co benestar propio e social.	Comprende as necesidades de planificación e do manexo de asuntos financeiros ao longo da vida. Esa planificación vincúlase á previsión realizada en cada etapa, de acordo coas decisións tomadas e a marcha da actividade económica nacional..	I	CAA CSIEE	Fai unha previsión e planificación axeitada para un caso particular, aínda sen ter en conta todas as circunstancias do contexto económico	2ª avaliación

4. Aforro e endebedamento. Os plans de pensións.

5. Risco e diversificación.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Expresar unha actitude positiva cara ao aforro, e empregar o aforro como medio para alcanzar diversos obxectivos.	Recoñece e explica a relevancia do aforro e do control do gasto.	OD, P	CAA CSC	Recoñece a necesidade de realizar planificacións intertemporales. Calcula, en supostos sinxelos, a contía da renda permanente sobre a cal planificar unha senda de consumo	2ª avaliación
	Analiza as vantaxes e inconvenientes do endebedamento, valorando o risco e seleccionando a decisión máis axeitada para cada momento.	P,I	CAA CSC	Coñece diferentes alternativas para a xestión do aforro persoal Explica os tipos de risco e comprende a relación risco-rendemento.	

6. O diñeiro.

7. Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito.

8. **Relacións no mercado financeiro: información e negociación.**

9. **Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos/das consumidores/as no mercado financeiro.**

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
<p>Recoñecer o funcionamento básico do diñeiro e diferenciar os tipos de contas bancarias e de tarxetas emitidas como medios de pagamento, e valorar a oportunidade do seu uso con garantías e responsabilidade.</p>	<p>Comprende os termos fundamentais e describe o funcionamento das contas na operativa bancaria.</p>	<p>P, I</p>	<p>CCL CMCCT</p>	<p>Distingue os diferentes tipos de diñeiro e clasifícaos. Coñece a fonte do valor do diñeiro fiduciario.</p> <p>Coñece o proceso de creación monetaria e o efecto multiplicador dos depósitos bacarios.</p> <p>Comprende e coñece as funcionalidades dunha conta corrente e os termos asociados</p>	<p>2ª avaliación</p>

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
	<p>Valora e comproba a necesidade de interpretar as cláusulas dos contratos bancarios para coñecer os dereitos e as obrigas que se derivan delas, así como a importancia de operar en condicións de seguridade cando se empregan procedementos telemáticos.</p>	<p>OD, I</p>	<p>CCL CAA CD</p>	<p>Coñece as regras básicas de seguridade a ter en conta en relación coa operativa financeira e comercial a través de Internet. Identifica elementos básicos nun contrato de conta corrente.</p>	
	<p>Recoñece a capacidade de negociación coas entidades financeiras e analiza os procedementos de reclamación ante estas.</p>	<p>I</p>	<p>CAA CD</p>	<p>Recoñece a capacidade de negociación coas entidades financeiras e analiza algúns dos procedementos de reclamación ante estas</p>	

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
	Identifica e explica as modalidades de tarxetas bancarias, así como os elementos e os procedementos que garanten a seguridade na súa operativa.	P, I	CCL CD CMCCT	Identifica e explica dúas modalidades de tarxetas bancarias (crédito e débito), así como algún dos procedementos que garanten a seguridade na súa operativa.	

10. O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Coñecer o concepto de seguro e a súa finalidade.	Identifica, describe e clasifica os tipos de seguros segundo os riscos ou as situacións adversas nas etapas da vida.	P, I	CAA CCL CMCCT	Identifica, describe e clasifica os tipos de seguros segundo alomenos tres tipos de riscos ou situacións adversas	2ª avaliación

BLOQUE 4. Economía e ingresos e gastos do Estado

Obxectivos: a), b), c), d), e), f), g), ñ).

Contidos:

1. Orzamentos públicos: ingresos e gastos do Estado.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Recoñecer e analizar a procedencia das principais fontes de ingresos e gastos do Estado, e interpretar gráficos onde se amose esa distribución.	Identifica as vías de onde proceden os ingresos do Estado, así como as principais áreas dos gastos do Estado, e comenta as súas relacións.	I, P	CMCCT CSC	Identifica as vías de onde proceden os ingresos do Estado. Analiza e clasifica as grandes partidas de gasto público. Relaciona gastos con ingresos, anticipando o concepto de déficit público.	3ª avaliación
	Analiza e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos ingresos e os gastos do Estado.	I	CD CMCCT	Realiza cálculos a partir de táboas e gráficos que conteñen información sobre ingresos e gastos do	

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
				Estado.	
	Distingue nos ciclos económicos o comportamento dos ingresos e dos gastos públicos, así como os efectos que se poden producir ao longo do tempo.	I	CMCCT CSC	Relaciona a evolución do déficit col ciclo económico, realizando previsións sobre o gasto en pensión e desemprego.	
	Describe o contido dos orzamentos públicos e argumenta a necesidade de prever os ingresos e os gastos, e controlar a súa execución.	I	CCL CSC	Describe correctamente cando menos o 50% do contido dos orzamentos e argumenta a necesidade de prever os ingresos e os gastos, e controlar a súa execución	

2. Indicadores do desenvolvemento da sociedade: as macromagnitudes e as súas limitacións.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Interpretar datos e indicadores económicos básicos e a súa evolución.	Utiliza e interpreta a información contida en táboas e gráficos de variables macroeconómicas e a súa evolución no tempo.	P, I	CMCCT CD	Utiliza e interpreta a información contida en táboas e gráficos do PIB e a súa evolución no tempo	2ª avaliación
	Considera investigacións e publicacións económicas de referencia como fonte de datos específicos, e recoñece os métodos de estudo utilizados por economistas.	I	CAA CD	Totalmente	
	Opera con variables económicas mediante aplicacións informáticas, análizaas e interprétaas, e presenta as súas valoracións de carácter persoal.	I	CD CMCCT	Opera, analiza e interpreta pero non valora de xeito persoal	

3. O mercado de traballo. Desemprego: tipos e causas.

Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Valorar a estrutura do mercado de traballo e a súa relación coa educación e a formación, analizando de xeito especial o desemprego	Examina e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados co mercado de traballo.	P, I	CMCCT CD	Coñece o concepto de desemprego e describe os seus tipos e natureza. Calcula taxas de desemprego.	2ª avaliación
	Valora a relación da educación e a formación coas probabilidades de obter un emprego e mellores salarios.	OD	CSC CAA	Interpreta datos de desemprego, discriminando os seus tipos e distinguindo e comparando entre colectivos e outros tipos de desemprego, como o de longa duración.	
	Investiga e recoñece vieiros de ocupación e tendencias de emprego.	OD, I	CAA CD	Investiga sectores e ocupacións con tendencia positiva de emprego, a partir da consulta de fontes oficiais.	

4. Políticas contra o desemprego. O desemprego en Galicia.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Estudar as opcións de políticas macroeconómicas para facer fronte á inflación e ao desemprego..	Analiza os datos de inflación e desemprego en España e as alternativas para loitar contra o desemprego e a inflación..	OD, P, I	CD CSIEE	Analiza e relaciona datos de inflación e desemprego galegos e de España e identifica alternativas de loita aínda que sen facer valoracións ou análises.	2ª avaliación

BLOQUE 5. ASPECTOS FINANCIEROS DA ECONOMÍA

Obxectivos: i), l), a), d), h).

Contidos:

- 1. O diñeiro na economía: tipoloxía e funcionamento.**
- 2. O proceso de creación do diñeiro.**

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Recoñecer o proceso de creación do diñeiro, os cambios no seu valor e a forma en que estes se miden	Analiza e explica o funcionamento do diñeiro e do sistema financeiro nunha economía.	P, I	CSC CMCCT CD CCL	Totalmente	2ª avaliación

3. Teorías explicativas da inflación

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Describir as teorías explicativas sobre as causas da inflación e os seus efectos sobre os/as consumidores/as, as empresas e o	Recoñece as causas da inflación e valora as súas repercusións económicas e sociais	P, I	CSC CD	Totalmente	2ª avaliación

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
conxunto da economía.					

4. O Sistema financeiro. Novas formas de financiamento.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Explicar o funcionamento do sistema financeiro e coñecer as características dos seus principais produtos e mercados.	Valora o papel do sistema financeiro como elemento canalizador do aforro ao investimento, e identifica os produtos e os mercados que o compoñen.	I	CAA CSC CD	Valora o papel do sistema financeiro como elemento canalizador do aforro ao investimento, e identifica só algúns dos produtos e mercados.	2ª avaliación

5. Política monetaria: instrumentos.

Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Analizar os tipos de política monetaria.	Razoa de forma crítica, en contextos reais, sobre as accións de política monetaria e o seu impacto económico e social..	I, P	CAA CMCCT CSC	Identifica e razoa as accións de política monetaria, o seu impacto, pero non dá unha visión crítica	2ª avaliación

6. O Banco Central Europeo.

7. Mecanismos da oferta e demanda monetaria: efectos sobre os tipos de xuro.

Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Identificar o papel do Banco Central Europeo e a estrutura da súa política monetaria.	Identifica os obxectivos e a finalidade do Banco Central Europeo, e razoa sobre o seu papel e o seu funcionamento.	P, I	CSC CMCCT CD	Identifica a finalidade do BCE e analiza o seu papel a través dunha noticia de prensa.	2ª avaliación
	Describe os efectos das variacións	I, P, OD	CMCCT	Explica o funcionamento	

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
	dos tipos de xuro na economía.		CCL	dos tipos de interese, dende os tipos oficiais ata os comerciais. Relaciona a evolución dos tipos de interese coa do crecemento da economía	

BLOQUE 6. DESEQUILIBRIOS ECONÓMICOS E O PAPEL DO ESTADO NA ECONOMÍA

Obxectivos: a), b), c), i), l).

Contidos:

1. Ciclos económicos: crises na economía
2. Políticas macroeconómicas de crecemento, estabilidade e desenvolvemento.
3. Ambiente: recurso sensible e escaso.
4. Pobreza e subdesenvolvemento: causas e posibles vías de solución.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Reflexionar sobre o impacto do crecemento e as crises cíclicas na economía e os seus efectos na calidade de vida das persoas, o ambiente e a distribución da riqueza a nivel local e mundial.	Identifica e analiza os factores e as variables que inflúen no crecemento económico, no desenvolvemento e na redistribución da renda.	P	CSC CMCCT CD	Identifica pero non analiza	3ª avaliación
	Diferencia os conceptos de crecemento e de desenvolvemento.	P	CCL CMCCT	Totalmente	
	Recoñece e explica as consecuencias do crecemento sobre a repartición da riqueza, sobre o ambiente e sobre a calidade de vida.	I	CSC CCL	Totalmente	
	Analiza de forma práctica os modelos de desenvolvemento dos países emerxentes e as oportunidades que teñen os países en vías de desenvolvemento para crecer e progresar.	I	CAA CSC CD	Analiza de xeito práctico os modelos e recoñece as oportunidades pero non as analiza	

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
	Reflexiona sobre os problemas ambientais e a súa relación co impacto económico internacional analizando as posibilidades dun desenvolvemento sustentable.	OD, I	CSC CMCCT	Totalmente	
	Desenvolve actitudes positivas en relación co ambiente e valora a consideración da protección do ambiente na toma de decisións económicas.	OD, I	CSC CAA	Totalmente	
	Identifica os bens ambientais como factor de produción escaso, que proporciona inputs e recolle refugallos e residuos, o que supón valorar os custos asociados.	I	CSC CMCCT	Totalmente	
	Recoñece a evolución cíclica da actividade económica, describe as	P	CMCCT CSC	Recoñece a evolución cíclica da actividade	

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
	fases, as representa graficamente e considera as súas consecuencias sociais.			económica, describe as fases, represéntaas graficamente pero non considera as súas consecuencias sociais.	

5. Política fiscal e orzamentos públicos.

6. O Estado na economía: funcións.

7. Os fallos do mercado e a intervención do sector público.

8. Distribución da renda e da riqueza: igualdade de oportunidades.

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Explicar e ilustrar con exemplos significativos as	Distingue e explica as funcións do Estado: fiscais, estabilizadoras, redistributivas, reguladoras e	P, I	CCL CMCCT	Explica mediante exemplos concretos as funcións do Estado na economía	3ª avaliación

Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
finalidades e as funcións do Estado nos sistemas de economía de mercado, e identificar os principais instrumentos que utiliza, valorando as vantaxes e os inconvenientes do seu papel na actividade económica	provedoras de bens e servizos públicos.				
	Identifica os principais fallos do mercado, as súas causas e os seus efectos para os axentes que interveñen na economía, e as opcións de actuación por parte do Estado.	P, I	CSC CMCCT CD	Identifica os principais fallos, as repercusións e identifica a actuación do Estado para resolvelos a partires de situacións concretas	
	Clasifica e describe os elementos integrantes dos orzamentos públicos e argumenta a necesidade de prever os ingresos e os gastos, e controlar a súa execución.	P, OD	CAA CMCCT CD	Clasifica os elementos do orzamento público	

BLOQUE 7. O CONTEXTO INTERNACIONAL DA ECONOMÍA

Obxectivos: g), i), l), a), b), h), p).

Contidos:

- 1. Comercio internacional. Causas e teorías.**
- 2. Balanza de pagos: a balanza de pagos española.**

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Analizar os fluxos comerciais entre dúas economías.	Identifica e describe os fluxos comerciais internacionais.	P, I	CSC CMCCT CCL	Identifica as relacións comerciais entre países e describe as vantaxes do comercio internacional	3ª avaliación

- 3. Cooperación e integración económica.**
- 4. A Unión Europea (UE)**

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Examinar os procesos de integración económica e describir os pasos que se produciron no caso da Unión Europea.	Explica o proceso de cooperación e integración económica producido na Unión Europea, e reflexiona para valorar as repercusións e as implicacións para España nun contexto global.	I	CSC CCL	Valora a importancia da cooperación internacional e analiza as vantaxes e inconvenientes de pertencer á UE	3ª avaliación

5. Globalización económica e financeira: causas e consecuencias.

6. Organismos económicos internacionais: mecanismos de regulación

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
Analizar e valorar as causas e as consecuencias da globalización	Expresa as razóns que xustifican o intercambio económico entre países.	I	CSC CCL	Identifica as relacións comerciais entre países e describe as vantaxes do comercio internacional	3ª avaliación

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación	Comp. CI	Grao mínimo de consecución	Temporalización
económica, así como o papel dos organismos económicos internacionais na súa regulación.	Describe as implicacións e os efectos da globalización económica nos países e reflexiona sobre a necesidade da súa regulación e da súa coordinación.	I	CAA CD CMCCT CSC	Describe o concepto de globalización, analiza os factores determinantes e recoñece a necesidade de medidas para un crecemento económico sostible	

8. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

	MODELO DE ENSIANZA	Obxectivos	Acción do profesorado
MED	Modelo de ensinanza directa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Observación. ▪ Tarefas pechadas e definidas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Determina o fin dun traballo/ describe o contido/analiza os procedementos. ▪ Explica e proporciona exemplos, estudando a comprensión da información. ▪ Conduce ao alumnado a través dos exemplos, reforzando as respostas e corrixindo erros. ▪ Avalía as actividades/exercicios.
MIC	Modelo de indagación científica	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comprender a realidade mediante a: <ul style="list-style-type: none"> – Obtención de información – Xerando solucións – Elaborando conceptos – e unha linguaxe que permita transmitilos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Presenta ao alumnado un feito, solicita a súa opinión e posibles explicacións. ▪ Aporta fontes de información e distintos instrumentos de procura. ▪ Supervisa o traballo, resolve dúbidas. ▪ Fixa criterios para o traballo e para a presentación de conclusións.
MS	Modelo social Metodoloxía cooperativa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A interacción social como forma de mellorar a aprendizaxe e xerar condutas integradoras 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Presentación dunha tarefa ▪ Modera nas tarefas. ▪ Desenvolve unha liña de acción. ▪ Facilita recursos para o traballo e regras comúns. ▪ Estimula a participación de todos os membros do grupo. ▪ Fixa ao grupo os criterios e indicadores de avaliación.
MEP	Modelo de ensinanza personalizada	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Desenvolve a autoconfianza. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Crea ambiente que facilitan e favorecen o desenvolvemento do alumnado. ▪ Ademais de orientador aconsella, dirixe no proceso de ensinanza

Na materia de Economía procúrase empregar diferentes metodoloxías, pero en xeral a metodoloxía baseada na aula virtual do centro:

- 1) Faremos unha avaliación inicial, si se considera necesario, podendo consistir esta nun diálogo cos alumnos con fin de coñecer as ideas previas que estes teñen sobre os contidos da unidade.
- 2) Exposición dos contidos que o alumnado debe de entender para a realización dos exercicios tarefas da aula virtual.
- 3) Elaboración dos exercicios durante as horas lectivas.
- 4) Reflexión persoal sobre as resultas e os coñecementos adquiridos.
- 5) Nos exercicios a realizar nas horas lectivas teranse en conta as seguintes pautas:
 - A formulación do problema e a aplicación dos contidos explicados.
 - A correcta presentación do resultado.
 - O aproveitamento do tempo.

O alumnado poderán participar na selección das actividades, potenciando unha metodoloxía activa e realizar sempre que as súas propostas respondan ós obxectivos dos bloques de contidos.

Estratexias metodolóxicas concretas:

- Memorización comprensiva
- Indagación e investigación sobre textos, prensa, vídeos
- Elaboración de sínteses
- Análise de documentos, gráficos e táboas de datos
- Comentarios de textos e gráficos.
- Resolución de problemas
- Estudo de casos mediante a elaboración de diferentes tarefas

Secuenciación habitual de traballo na aula:

Motivación:

- Presentación con documentos, textos fotos, prensa.

Información do profesor/a:

- Información básica para todo o alumnado
- Información complementaria para reforzo e apoio
- Información complementaria para afondamento e ampliación

Traballo persoal:

- Análise de documentos, pequenas investigacións, etc.
- Resposta a preguntas
- Resolución de problemas
- Comentario de documentos, novas, imaxes, etc.
- Elaboración de gráficas, sínteses, mapas conceptuais.
- Memorización comprensiva

Avaliación:

- Análise de producións: caderno de exercicios e comentarios
- Exposicións orais
- Probas escritas
- Traballos individuais e en grupo
- Observación do traballo na aula.

9. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Para o desenvolvemento dos bloques de contidos empregaranse os seguintes materiais e recursos:

- Libro de texto: Economía 4º ESO, Editorial SM Proxecto Savia, ano 2016. Autor: Andrés Cabrera Bautista.
- Libros de texto optativos:
- Páxinas web: www.bde.es , www.ige.eu , www.ine.es , www.ecb.europa.eu, www.meh, <http://www.agenciatributaria.es/AEAT.educacion> e outras
- Vídeos, documentais, noticias de actualidade, obtidos da web o de medios de comunicación.
- Produtos audiovisuais elaborados polo alumnado durante o curso.
- Taboleiro tradicional ou dixital cando sexa posible.
- Ordenador con conexión a Internet.

10. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

Propomos que a información sexa obtida por diversos camiños.

Así pois, o 60% da nota de avaliación correspondería á nota das probas escritas de trimestre (faranse mínimo 2 por avaliación), o 30% correspondería ó traballo na aula e na aula virtual (tendo en conta a realización das practicas e os traballos de investigación realizados ó longo do trimestre, en ambos casos se terá en conta a orde, limpeza, rigor, informes sobre as cuestións propostas...) e o 10% restante correspondería ao traballo diario a actitude e grao de participación nas actividades propostas e a asistencia a clase.

Non se fará a media se nalgún exame se obtén unha cualificación inferior a 4 puntos

Para aprobar a avaliación, o alumnado debe obter unha nota igual ou superior a cinco sobre dez.

Aqueles alumnos que non aprobasen a avaliación, ademais das tarefas de reforzo que lles podan ser encomendadas, deberán realizar, no mes posterior a dita avaliación, unha proba de recuperación de todos os estándares tratados durante a mesma.

No mes de xuño, aqueles alumnos que non aprobasen algunha avaliación ou recuperación realizadas ao longo do curso, terán que realizar unha última proba que contería os estándares traballados durante dita avaliación (ou avaliacións se fose máis dunha).

A nota da avaliación final será a media aritmética das tres avaliacións, sempre e cando estas foran superadas.

O alumnado que teña aprobadas as tres avaliacións parciais antes da avaliación final, poderá subir a súa nota final, ata 1 punto, se realiza correctamente as actividades de apoio e ampliación que se desenvolverán dende o remate da terceira avaliación e a avaliación final.

Durante o período que abrangue dende a terceira avaliación e a avaliación final, estes alumnos realizarán actividades de apoio e reforzo para a realización da proba obxectiva e para a presentación das tarefas.

Para superar a materia na avaliación final é necesario obter un 5 en cada unha das recuperacións das avaliacións non superadas.

11. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

Realizarase a avaliación do ensino e a práctica docente, a través do seguinte cadro de indicadores e a súa valoración

I. PLANIFICACIÓN

		1	2	3	4
1	Realizo a programación da miña actividade educativa tendo como referencia o Proxecto Curricular de Etapa e, no seu caso, a programación de área.				
2	Expoño os obxectivos didácticos de forma que expresan claramente as competencias que os meus alumnos e alumnas deben conseguir.				
3	Selecciono e secuencio os contidos cunha distribución e unha progresión adecuada ás características de cada grupo de alumnos.				
4	Adopto estratexias e programo actividades en función dos obxectivos, dos distintos tipos de contidos e das características dos alumnos.				
5	Planifico as clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustado o máis posible ás necesidades e intereses dos alumnos.				
6	Establezo, de modo explícito, os criterios, procedementos e instrumentos de avaliación e autoevaluación.				
7	Planifico a miña actividade educativa de forma coordinada co resto do profesorado.				

Observacións e propostas de mellora

1 (Nunca) 2 (Poucas veces) 3 (Case sempre) 4 (Sempre)

II. REALIZACIÓN

Motivación inicial dos alumnos		1	2	3	4
1	Presento e propono un plan de traballo, explicando a súa finalidade, antes de cada unidade.				
2	Expoño situacións introductorias previas ao tema que se vai a tratar.				
Motivación ao longo de todo o proceso					
3	Manteño o interese do alumnado partindo de as súas experiencias, cunha linguaxe clara e adaptada.				
4	Comunico a finalidade das aprendizaxes, a súa importancia, funcionalidade, aplicación real.				
5	Dou información dos progresos conseguidos así como das dificultades atopadas.				
Presentación dos contidos					
6	Relaciono os contidos e actividades cos coñecementos previos dos meus alumnos.				
7	Estruturo e organizo os contidos dando una visión xeral de cada tema (índices, mapas conceptuais, esquemas, etc.)				
8	Facilito a adquisición de novos contidos intercalando preguntas aclaratorias, sintetizando, exemplificando, etc.				
Actividades na aula					
9	Expoño actividades variadas, que aseguran a adquisición dos obxectivos didácticos previstos e as habilidades e técnicas instrumentais básicas.				
10	Nas actividades que propono existe equilibrio entre as actividades individuais e traballos en grupo.				
Recursos e organización da aula					
11	Distribúo o tempo adecuadamente: (breve tempo de exposición e o resto do mesmo para as actividades que os alumnos realizan na clase).				
12	Adopto distintos agrupamentos en función da tarefa a realizar, controlando sempre que o clima de traballo sexa o adecuado				
13	Utilizo recursos didácticos variados (audiovisuais, informáticos, etc.), tanto para a presentación dos contidos como para a práctica dos alumnos.				

Instrucións, aclaracións e orientacións ás tarefas dos alumnos					
14	Comprobo que os alumnos comprenderon a tarefa que teñen que realizar: facendo preguntas, facendo que verbalicen o proceso, etc.				
15	Facilito estratexias de aprendizaxe: como buscar fontes de información, pasos para resolver cuestións, problemas e asegúrome a participación de todos				
Clima da aula		1	2	3	4
16	As relacións que establezo cos meus alumnos dentro da aula son fluídas e desde unhas perspectivas non discriminatorias.				
17	Favorezo a elaboración de normas de convivencia coa achega de todos e reaccio de forma ecuánime ante situacións conflitivas.				
18	Fomento o respecto e a colaboración entre os alumnos e acepto as súas suxestións e achegas.				
Seguimento/ control do proceso de ensino-aprendizaxe					
19	Reviso e corrijo frecuentemente os contidos e actividades propostas dentro e fóse da aula.				
20	Proporciono información ao alumno sobre a execución das tarefas e como pode melloralas.				
21	En caso de obxectivos insuficientemente alcanzados propoño novas actividades que faciliten a súa adquisición.				
22	En caso de obxectivos suficientemente alcanzados, en curto espazo de tempo, propoño novas actividades que faciliten un maior grao de adquisición.				
Atención a diversidade					
23	Teño en conta o nivel de habilidades dos alumnos e en función deles, adapto os distintos momentos do proceso de ensino- aprendizaxe				
24	Coordínome con profesores de apoio, para modificar contidos, actividades, metodoloxía, recursos, etc. e adaptalos aos alumnos con dificultades.				

Observacións e propostas de mellora

--

III. AVALIACIÓN

		1	2	3	4
1	Teño en conta o procedemento xeral para a avaliación dos aprendizaxes de acordo coa programación de área.				
2	Aplico criterios de avaliación e criterios de cualificación en cada un dos temas de acordo coa programación de área.				
3	Realizo unha avaliación inicial a principio de curso.				
4	Utilizo suficientes criterios de avaliación que atendan de maneira equilibrada a avaliación dos diferentes contidos.				
5	Utilizo sistematicamente procedementos e instrumentos variados de recollida de información sobre os alumnos.				
6	Habitualmente, corrijo e explico os traballos e actividades dos alumnos e, dou pautas para a mellora das súas aprendizaxes.				
7	Utilizo diferentes técnicas de avaliación en función da diversidade de alumnos, das diferentes áreas, dos temas, dos contidos...				
8	Utilizo diferentes medios para informar a pais, profesores e alumnos (sesións de avaliación, boletín de información, entrevistas individuais) dos resultados da avaliación.				

Observacións e propostas de mellora

12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

No que respecta ó tratamento da diversidade, propónse unha introdución progresiva ós conceptos, termos e argumentos económicos; de maneira que se adapten as características e niveis dos alumnos/as.

A atención a diversidade supón ter en conta a pluralidade de intereses, ritmos e dificultades de aprendizaxe e outras diversidades que presentan os alumnos e alumnas que integran a aula.

Como dentro da clase o alumnado é diferente realizaranse múltiples actividades que irán aumentando en complexidade e prestarase unha atención individualizada ó alumnado con maiores dificultades.

Ademais das responsabilidades que neste aspecto lle confire a LOMCE ás administracións educativas, dende a aula e en coordinación co departamento de orientación, se contempla:

- A propia organización e distribución da aula.
- A adecuación da programación didáctica ao caso de que se trate.
- A adaptación dos tempos e instrumentos de avaliación.
- Programas de reforzo, respaso ou recuperación.
- Programas específicos personalizados a caso/s concreto/s.
- Avaliación diferenciada segundo as características dos alumnos/as.

Cas actividades propostas iranse descubriendo as carencias dos alumnos/as, e daráselles tarefas adecuadas para que poidan alcanzar os obxectivos particulares adecuados a cada un. As propias actividades teñen tamén diferentes graos e niveis de dificultade, de xeito que se poderán graduar nas respostas segundo a súa capacidade.

13. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

O decreto 86/2015 de 25 de xuño que establece o currículo da ESO na Comunidade Autónoma de Galicia, establece no seu artigo 4 os elementos transversais do seguinte xeito:

1. A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional traballarase en todas as materias, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias de cada etapa.
2. A consellería con competencias en materia de educación fomentará o desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.

Do mesmo xeito, promoverá a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade, e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e a consideración ás vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.

A programación docente debe abranguer en todo caso a prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico.

Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

3. A consellería con competencias en materia de educación fomentará as medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permitan afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a

autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.

4. No ámbito da educación e a seguridade viaria, promoveranse accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico, coa finalidade de que os/as alumnos/as coñezan os seus dereitos e deberes como usuarios/as das vías, en calidade de peóns, viaxeiros/as e condutores/as de bicicletas ou vehículos a motor, respecten as normas e os sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.

A concreción dos elementos transversais para cada estándar de aprendizaxe queda reflexada no seguinte cadro:

BLOQUE ES	Estándares de Aprendizaxe	TEMAS TRANSVERSAIS						
		CL	EOE	CAV	TIC	EMP	CIV	PV
BOQUE1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.1.2. Distingue formas de analizar e resolver problemas económicos, e identifica as súas vantaxes, os seus inconvenientes e as súas limitacións. 	X	X				X	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.2.1. Comprende e utiliza correctamente termos da área da economía. 	X	X					
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.2.2. Diferencia entre economía positiva e economía normativa. 	X	X					
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.2.3. Representa e analiza graficamente o custo de oportunidade mediante a fronteira de posibilidades de produción. 	X	X		X			
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.3.1. Representa as relacións que se establecen entre as economías domésticas e as empresas. 	X	X			X	X	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.3.2. Aplica razoamentos básicos para interpretar problemas económicos provenientes das relacións económicas do seu contorno. 	X	X			X	X	X
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relacións coas esixencias de capital para a súa constitución e coas responsabilidades legais para cada tipo. 	X	X			X	X	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresas máis apropiadas en cada caso, en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas. 	X	X			X	X	

LEENDA TEMAS TRANSVERSAIS:

- **CL** Comprensión lectora
- **EOE** Expresión oral e escrita
- **CAV** Comunicación audiovisual
- **TIC** Tecnoloxías da información e comunicación
- **EMP** Emprendemento
- **EC** Educación cívica
- **PV** Prevención da violencia

14. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

No momento de redactar esta programación, non está prevista ningunha actividade complementaria nin extraescolar. A flexibilidade que vai implícita no concepto programación, permite que ao longo do desenvolvemento da mesma, poidan xurdir este tipo de actividades.

15. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN

Os procedementos para avaliar esta programación son:

- Comparar mensualmente os obxectivos, contidos, criterios de avaliación, procedementos e actividades cos resultados que acadan o alumnado na aula.
- Corrixir as desviacións atopadas axustando todos, algúns ou algún deses elementos á realidade do alumnado, ás súas necesidades e características e á realidade das posibilidades educativas do Centro.
- Prestar atención número de alumnos que, nas avaliacións trimestrais acadan un resultado positivo, para facer as correccións oportunas.
- Valorar a porcentaxe de alumnado que, despois da avaliación final, superan a materia.
- Recoller na memoria final do curso os erros de programación e as correccións realizadas para que sirvan de base da programación do curso seguinte

Como instrumento de medida empregárase o seguinte cadro de indicadores:

Mecanismo avaliación e modificación de programación didáctica (Indicadores de logro)	Escala			
	1	2	3	4
1.- Deseñáronse unidades didácticas ou temas a partir dos elementos do currículo?				
2.- Secuenciáronse e temporalizáronse as unidades didácticas/temas/proxectos?				
3.- O desenvolvemento da programación respondeu á secunciación e temporalización?				
4.- Engadiuse algún contido non previsto á programación?				
5.- Foi necesario eliminar algún aspecto da programación prevista?				
6.- Secuenciáronse os estándares para cada unha das unidades/temas				
7.- Fixouse un grao mínimo de consecución de cada estándar para superar a materia?				
8.- Asignouse a cada estándar o peso correspondente na cualificación ?				
9.- Vinculouse cada estándar a un/varios instrumentos para a súa avaliación?				
10.- Asociouse con cada estándar os temas transversais a desenvolver?				
11.- Fixouse a estratexia metodolóxica común para todo o departamento?				
12.- Estableceuse a secuencia habitual de traballo na aula?				
13.- Son adecuados os materiais didácticos utilizados?				
14.- O libro de texto é adecuado, atractivo e de fácil manipulación para o alumnado?				
15.- Deseñouse un plan de avaliación inicial fixando as consecuencias da mesma?				
16.- Establecéronse pautas xerais para a avaliación continua: probas, exames, etc.				
17.- Fixáronse criterios para a avaliación final?				
18.- Establecéronse criterios para a avaliación extraordinaria?				
19.- Elaboráronse os exames tendo en conta o valor de cada estándar?				
20.- Definíronse programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares?				
21.- Leváronse a cabo as medidas específicas de atención ao alumnado?				
22.- Informouse ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos?				
23.- Informouse ás familias sobre os criterios de promoción? (Artº 21º, 5 do D.86/15)				
24.- Seguiuse e revisouse a programación ao longo do curso				
25.- Introducíronse axustes e modificacións na programación?				
26.- As modificacións na programación foron axeitadas?				

16.- LEXISLACIÓN APLICABLE

A presente programación responde á seguinte lexislación vixente:

NORMATIVA ESTATAL

LEI ORGÁNICA 3/2020, de 29 de decembro, por a que se modifica a Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación.

LEI ORGÁNICA 8/2013, de 9 de decembro, para a Mellora da Calidade Educativa.
(BOE de 10 de decembro)

REAL DECRETO 1105/2014, de 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato. (BOE de 3 de xaneiro)

REAL DECRETO 83/1996, de 26 de xaneiro, polo que se aproba o Regulamento orgánico dos institutos de Educación Secundaria. (BOE de 21 de febreiro)

Orde ECD/65/2015, de 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da Educación Primaria, a Educación Secundaria Obrigatoria e o Bacharelato. (BOE de 29 de xaneiro)

NORMATIVA AUTONÓMICA

DECRETO 86/2015, de 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia. (DOG de 29 de xuño)

PROGRAMACIÓN INICIACIÓN Á
ACTIVIDADE EMPRENDEDORA E
EMPRESARIAL

4º ESO

INDICE	1
1. INTRODUCCIÓN	2
2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	3
3. OBXECTIVOS	5
3.1 Obxectivos xerais da etapa	5
3.2. Obxetivos para o curso	6
4. CONCRECIÓNS PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE	8
4.1 Temporalización	12
4.2 Grao mínimo de consecución para superar a materia	12
4.3 Instrumentos de avaliación	12
5. METODOLOXÍA DIDÁCTICA	19
6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	20
7. PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO	21
7.1 Procedementos de avaliación.	21
7.2 Sistema de cualificación.	21
8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE	23
9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	27
10. ELEMENTOS TRANSVERSAIS	27
10.1 Contribución ao fomento da lectura.	27
10.2 Contribución ao fomento do uso das TIC.	28
10.3 Programación da educación en valores.	28
11. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	28
12. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA	28

1. INTRODUCCIÓN

O espírito emprendedor é un concepto que abrangue valores persoais tales como a creatividade, a disposición positiva para a innovación e o cambio, a confianza en si mesmo/a, a motivación de logro, o liderado, a aceptación do fracaso como fonte de experiencia, e as actitudes de cooperación e de traballo en equipo. Todas as persoas terán que emprender na súa vida persoal e laboral, terán que innovar e procurar novas respostas, no mundo globalizado e cambiante ao que se enfrontan, aínda que non todas logran levar a cabo un proxecto empresarial propio.

Formar cidadáns e cidadás capaces de asumir riscos, ser innovadores/as, con posibilidade de negociación e pensamento estratéxico, e con capacidade para o emprendemento constitúe o reto desta materia. Inclúe aspectos teóricos e prácticos orientados a preparar o alumnado para unha cidadanía responsable e para a vida profesional; axuda ao coñecemento das actividades e das necesidades das persoas emprendedoras, persegue que poidan responsabilizarse da súa propia carreira e do seu camiño persoal de formación, e da toma das decisións clave na súa vida, ademais da posibilidade de crear un negocio propio ou actuar como innovadores/as no traballo dentro dunha organización.

A estrutura desta materia consta de tres grandes bloques:

1. "Autonomía persoal, liderado e innovación", está centrado na descrición das calidades e as destrezas persoais asociadas á iniciativa emprendedora, no repaso das decisións sobre o itinerario vital e a actuación como futuro/a traballador/a.
2. "Proxecto de empresa", repásanse as principais áreas e funcións da empresa co obxecto de pór en marcha o proxecto empresarial xurdido da idea de negocio xerado previamente
3. "Finanzas," analiza as alternativas con que conta a empresa para elixir a súa forma xurídica, as fontes de financiamento do seu proxecto empresarial, a necesidade de planificar as necesidades financeiras e as obrigas fiscais e prever a evolución do negocio, garantindo a súa viabilidade.

Esta materia contribúe ao desenvolvemento, ademais, da competencia de sentido de iniciativa emprendedora e espírito emprendedor, que incide na consecución do benestar económico e social da comunidade, así como das competencias de comunicación lingüística e matemática, e das competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, dixital, sociais e cívicas, e a competencia de aprender a aprender.

O alumnado deberá adquirir uns coñecementos e destrezas básicos que lle permitan alcanzar unha cultura económica; os alumnos e as alumnas deben identificarse como axentes activos e recoñecer que das súas actuacións e coñecementos dependerá o desenvolvemento do seu contorno.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Na área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial incidirase no adestramento de todas as competencias de xeito sistemático, facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

• **Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía**

Desde a área contribúese ao desenvolvemento desta competencia aplicando o razoamento lóxico e a adquisición de diferentes elementos para o bo desempeño do alumnado nela, con accións como a planificación de gastos e ingresos, o cálculo de beneficios ou perdas, a elaboración dun plan de negocio e a análise da viabilidade, a confección dun plan de comercialización, etc., e todo iso a través da observación do contorno, da súa análise e da realización de diversas formulacións para un desenvolvemento sostible.

• **Comunicación lingüística**

Importante para o desenvolvemento desta competencia é a adquisición de destrezas básicas como a lectura, a conversación e a escritura, para levar a cabo diferentes tarefas, consideradas desde a área de participación, en situacións de comunicación de grupo, expresión de ideas, elaboración dun plan de negocio, listaxe de tarefas para desenvolver a actividade do plan de empresa, xeración de diferentes documentos administrativos necesarios, comprensión de diferentes documentos...

As actitudes e os valores desta competencia veranse en diferentes tarefas, nas que se fomentará o respecto ás opinións dos demais e o desenvolvemento do espírito crítico.

• **Competencia dixital**

Na actualidade, é necesario o uso das tecnoloxías da información e a comunicación para diferentes ámbitos das nosas vidas, como traballo, ocio, aprendizaxe, participación na sociedade, etc. É fundamental coñecer o uso de varias aplicacións informáticas, o acceso ás fontes e o procesamento da información... todo iso desenvolverase nas diferentes tarefas propostas, tanto individuais coma grupais, nas que se requira consultar páxinas webs para obter información ou xerar documentos relacionados co plan de empresa, así como tarefas de carácter administrativo, mediante a utilización de diferentes programas de xestión, na presentación-defensa de traballos a través da utilización de varios medios e formatos dixitais, e na publicitación do que queiramos transmitir. Por todo iso, formularanse tarefas nas que se necesite o uso dos recursos tecnolóxicos, desenvolvendo unha actitude activa, segura e crítica cara a estes.

• **Conciencia e expresións culturais**

A expresión cultural é fundamental para o desenvolvemento de aptitudes creativas que poidamos trasladar a varios contextos profesionais. Desde a área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial podemos adestrar diferentes aspectos, como a apreciación da importancia da expresión creativa de ideas e experiencias a través de distintos medios.

• **Competencias sociais e cívicas**

Esta competencia necesita do coñecemento e adestramento de diferentes habilidades para

elaborar ideas, ter en conta a opinión dos demais, tomar decisións, resolver conflitos, interactuar con outras persoas e grupos respectando unhas normas, interpretar fenómenos e problemas sociais... Os diferentes aspectos que se tratarán desde esta área, como a empresa e a responsabilidade social, o espírito emprendedor, a creatividade e a innovación, o papel do Estado e as administracións públicas nas empresas, o valor social do diñeiro, os intermediarios financeiros na sociedade, a análise dos impostos con respecto ao benestar social, os dereitos e deberes dos consumidores no mundo do negocio, etc., permitirán ao alumnado a obtención dos coñecementos e as habilidades necesarios para o desenvolvemento desta competencia.

• ***Sentido de iniciativa e espírito emprendedor***

A área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial céntrase sobre todo no desenvolvemento desta competencia, a cal implica a capacidade de transformar as ideas en actos. Desde esta área, desenvolveranse capacidades e habilidades no alumnado relacionadas coa autonomía persoal, o liderado e a creatividade, e habilidades empresariais como a planificación, a organización, a xestión e a toma de decisións, a participación, o liderado e a delegación, o pensamento crítico, o sentido da responsabilidade, o recoñecemento de fortalezas e debilidades dun mesmo e dun proxecto, a avaliación, a asunción de riscos, o plan de mercadotecnia, a xestión de recursos materiais e humanos, a xeración de ideas creativas, o recoñecemento de oportunidades de negocio, o deseño dun plan de negocio, a análise de viabilidade, etc.

• ***Aprender a aprender***

A competencia de aprender a aprender é fundamental para a aprendizaxe do día a día do noso alumnado nos diferentes contextos nos que se encontre. Desde esta área adestramos aspectos como a capacidade para iniciar, organizar e persistir no proxecto empresarial, polo que esixe que o alumnado se motive para levar a cabo as diferentes accións, recoñeza as súas fortalezas e as aproveite, coñeza e controle os procesos levados a cabo, utilice diferentes estratexias para o coñecemento dos aspectos relacionados coa autonomía persoal, así como que coñeza os mecanismos de creación de empresas e as finanzas e desenvolva o seu pensamento crítico e creativo para o descubrimento de novas posibilidades. Todo iso co obxectivo de mellorar o noso contorno e avaliar se se alcanzan os obxectivos preestablecidos.

3. OBXECTIVOS

3.1 Obxectivos xerais da etapa

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes; coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais; practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos; exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais e resolver pacificamente os conflitos, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, incorporar novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza nun mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua castelá e na galega, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de xeito apropiado.
- j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural.

k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio, e contribuír así á súa conservación e mellora.

l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

3.2. Obxetivos para o curso

1. Identificar as calidades persoais, actitudes, aspiracións e formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, describindo a actividade dos empresarios e empresarias e o seu rol na xeración de traballo e benestar social.

2. Investigar con medios telemáticos as diferentes áreas de actividade profesional do contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os diferentes postos de traballo en cada unha delas razoando os requirimentos para o desempeño profesional en cada un deles.

3. Diseñar un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do contorno coas calidades e aspiracións persoais valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.

4. Identificar as normas e institucións que interveñen nas relacións entre persoas traballadoras e persoas empresarias relacionándoas co funcionamento do mercado de traballo.

5. Distinguir os dereitos e obrigas que se derivan das relacións laborais comprobándoos en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva.

6. Describir as bases do sistema da Seguridade Social, así como as obrigas de persoas traballadoras e persoas empresarias dentro deste, valorando a súa acción protectora ante as distintas contingencias cubertas e describindo as prestacións mediante buscas nas webs institucionais.

7. Identificar as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis relevantes no ámbito indicando os métodos de prevención legalmente establecidos así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.

8. Determinar a oportunidade dun proxecto de empresa identificando as súas características e tomando parte na actividade que esta desenvolve.

9. Identificar as características internas e externas do proxecto de empresa así como os elementos que constitúen a rede desta: mercado, provedores, clientes, sistemas de produción e/ou comercialización, almacenaxe, e outros.

10. Describir a relación do proxecto de empresa co seu sector, a súa estrutura organizativa e as funcións de cada departamento identificando os procedementos de traballo no desenvolvemento do proceso produtivo ou comercial.

11. Transmitir información entre as distintas áreas e a clientes internos e externos do

proxecto de empresa recoñecendo e aplicando técnicas de comunicación e negociación e aplicando o tratamento protocolario adecuado mediante medios telemáticos e presenciais.

12. Crear materiais de difusión e publicidade dos produtos e/ou servizos do proxecto de empresa incluíndo un plan de comunicación en internet e en redes sociais aplicando os principios da mercadotecnia.

13. Recompilar datos sobre os diferentes apoios á creación de empresas tanto do contorno próximo coma do territorial, nacional ou europeo seleccionando as posibilidades que se axusten ao proxecto de empresa formulado.

14. Distinguir as diferentes formas xurídicas das empresas relacionándoo coas esixencias de capital e responsabilidades que son apropiadas para cada tipo.

15. Enumerar as administracións públicas que teñen relación coa posta en marcha de empresas recompilando por vía telemática os principais documentos que se derivan da posta en funcionamento.

16. Valorar as tarefas de apoio, rexistro, control e fiscalización que realizan as autoridades no proceso de creación de empresas describindo os trámites que se deben realizar.

17. Determinar os investimentos necesarios para a posta en marcha dunha empresa distinguindo as principais partidas relacionadas nun balance de situación.

18. Caracterizar de forma básica as posibilidades de financiamento do día a día das empresas diferenciando o financiamento externo e interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada un e as implicacións na marcha da empresa.

19. Presentar un estudo de viabilidade económico-financeira a medio prazo do proxecto de empresa aplicando condicións reais de produtos financeiros analizados e previsións de vendas segundo un estudo do contorno mediante unha aplicación informática tipo folla de cálculo manexando ratios financeiras básicas.

20. Identificar as obrigas fiscais das empresas segundo a actividade sinalando o funcionamento básico de IAE, IVE, IRPF e IS indicando as principais diferenzas entre eles e valorando a achega que supón a carga impositiva á riqueza nacional.

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Autonomía persoal, liderado e innovación			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Autonomía e autoconecemento. A iniciativa emprendedora e o/a empresario/a na sociedade. ▪ Intereses, aptitudes e motivacións persoais para a carreira profesional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Describir as calidades persoais e as destrezas asociadas á iniciativa emprendedora, analizando os requisitos de distintos postos de traballo e actividades empresariais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica as calidades persoais, as actitudes, as aspiracións e a formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, e describe a actividade dos/das empresarios/as e o seu papel na xeración de traballo e benestar social. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Investiga con medios telemáticos as áreas de actividade profesional do seu contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os postos de traballo en cada unha, razoando os requisitos para o desempeño profesional en cada un deles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Itinerarios formativos e carreiras profesionais. Proceso de procura de emprego en empresas do sector. Autoemprego. Proceso de toma de decisións sobre o itinerario persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tomar decisións sobre o itinerario vital propio comprendendo as posibilidades 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deseña un proxecto de carreira profesional relacionando 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ g ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dereito do traballo. ▪ Dereitos e deberes derivados da relación laboral. ▪ Contrato de traballo e negociación colectiva. ▪ Seguridade Social. Sistema de protección. Emprego e desemprego. ▪ Protección do/da traballador/a e beneficios sociais. ▪ Riscos laborais. Normas. Planificación da protección na 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Actuar como futuro/a traballador/a responsable coñecendo os seus dereitos e deberes como tal, valorando a acción do Estado e da Seguridade Social na protección da persoa empregada, e comprendendo a necesidade de protección dos riscos laborais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica as normas e as institucións que interveñen nas relacións entre os/as traballadores/as e as empresas, en relación co funcionamento do mercado de traballo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Distingue os dereitos e as obrigas que se derivan das relacións laborais, e compróboas en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CMCCT

	empresa.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Describe as bases do sistema da Seguridade Social e as obrigas dos/das traballadores/as e dos/das empresarios/as dentro deste, así como as prestacións mediante procuras nas web institucionais, valorando a súa acción protectora ante as continxencias cubertas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis salientables no ámbito, e indica os métodos de prevención legalmente establecidos, así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CMCCT
	Bloque 2. Proxecto de empresa			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Idea de proxecto de empresa. Avaliación da idea. ▪ contorno e o papel social da empresa. ▪ Elementos e estrutura da empresa. ▪ Plan de empresa. ▪ Planificación na empresa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Crear un proxecto de empresa na aula e describir as características internas e a súa relación co contorno, así como a súa función social, identificando os elementos que constitúen a súa rede loxística como 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Determina a oportunidade dun proxecto de empresa, identificando as características e tomando parte na actividade que a empresa desenvolve. ▪ Identifica as características internas e externas da empresa no proxecto, así como os elementos que constitúen o contorno específico desta (mercado, provedores/as, clientela, sistemas de produción e/ou comercialización, Imacenaxe, etc.). ▪ Describe a relación da empresa proxectada co seu sector, a súa estrutura organizativa e as funcións de cada departamento, e identifica os procedementos de traballo no desenvolvemento do proceso produtivo ou comercial. ▪ Elabora documentos para a planificación das 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCL

			funcións da empresa en proxecto, tanto a longo como a curto prazo.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Información na empresa. Información contable. Información de recursos humanos. Documentos comerciais de cobramento e pagamento. Arquivo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identificar e organizar a información das áreas da empresa en proxecto aplicando os métodos correspondentes á tramitación documental empresarial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Manexa como usuario/a de nivel básico aplicacións informáticas de control e seguimento de <ul style="list-style-type: none"> cliente cliente, provedores/as e outros, aplicando as técnicas básicas de contabilidade, xestión financeira e comercial e administración de persoal, para a organización da información da empresa proxectada. ▪ Transmite información entre as áreas e a clientela da empresa en proxecto, recoñecendo e aplicando técnicas de comunicación e negociación, e aplicando o tratamento protocolario axeitado mediante medios telemáticos e presenciais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Actividades na empresa. Función de produción. ▪ Función Comercial e de márketing. ▪ Axudas e apoio á creación de empresas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizar actividades de produción e comercialización propias da empresa proxectada, aplicando técnicas de comunicación e traballo en equipo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Crea materiais publicitarios e para a difusión dos produtos e/ou servizos obxecto do proxecto, e elabora un plan de comunicación en internet e en redes sociais, aplicando os principios do 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE <hr/> <ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CMCCT

			<p>márketing.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Desenvolve tarefas de produción e/ou comercialización na empresa en proxecto segundo os plans de control prefixados, simulando a toma de decisións para cumprir os prazos e os obxectivos establecidos e propondo melloras, mediante o traballo en equipo. ▪ Compila datos sobre os apoios á creación de empresas tanto do contorno próximo como do territorial, estatal ou europeo, e selecciona as posibilidades que se axusten ao proxecto de empresa formulado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CAA
	Bloque 3. Finanzas			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tipos de empresa segundo a súa forma xurídica. ▪ Elección da forma xurídica. ▪ Trámites de posta en marcha dunha empresa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Describir as formas xurídicas das empresas en relación coas responsabilidades legais dos/das seus/súas propietarios/as e xestores/as, así como coas esixencias de capital. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Distingue as formas xurídicas das empresas e indica as esixencias de capital e responsabilidades propias de cada tipo. ▪ Identifica e enumera administracións públicas implicadas na posta en marcha de empresas, e compila por vía telemática os principais documentos necesarios para a posta en funcionamento. ▪ Valora as tarefas de apoio, rexistro, control e fiscalización que realizan as autoridades no proceso de creación de empresas, e describe os trámites que se deben realizar. ▪ Selecciona a forma xurídica máis axeitada en cada caso segundo a actividade que se vaia desenvolver, o número de emprendedores/as, o alcance da responsabilidade que se vaia asumir, a complexidade organizativa, a dispoñibilidade financeira e a fiscalidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CMCCT
				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CSIEE
				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CSIEE ▪ CMCCT ▪ CAA

4. CONCRECIÓNS PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE

4.1 Temporalización

Por avaliacións

4.2 Grao mínimo de consecución para superar a materia

Figuran para cada estándar de aprendizaxe e a súa consecución implica acadar o estándar.

4.3 Instrumentos de avaliación

A Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato establece que o profesorado debe utilizar procedementos de avaliación variados para facilitar a avaliación do alumnado como parte integral do proceso de ensino e aprendizaxe, e como unha ferramenta esencial para mellorar a calidade da educación.

Así mesmo, é necesario incorporar estratexias que permitan a participación do alumnado na avaliación dos seus logros, como a autoavaliación, a avaliación entre iguais ou a coavaliación. Estes modelos de avaliación favorecen a aprendizaxe desde a reflexión e valoración do alumnado sobre as súas propias dificultades e fortalezas, sobre a participación dos compañeiros nas actividades de tipo colaborativo e desde a colaboración co profesorado na regulación do proceso de ensino-aprendizaxe.

En todo caso, os distintos procedementos de avaliación utilizables, como a observación sistemática do traballo dos alumnos, as probas orais e escritas, o portfolio, os protocolos de rexistro, ou os traballos de clase, permitirán a integración de todas as competencias nun marco de avaliación coherente.

Os instrumentos de avaliación que se aplicarán durante o curso 2022/23 nesta materia serán:

- Observación directa e sistemática do traballo (**OD**)
- Probas orais e escritas (**P**)
- Análise da produción dos alumnos (**Informes-I**): resumos, traballos, resolución de exercicios, exposicións

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fontes de financiamento das empresas: externas (bancos, axudas e subvencións, e crowdfunding) e internas (accionistas, investidores/as e aplicación de beneficios). ▪ Produtos financeiros e bancarios para pequenas e medianas empresas (PME): comparación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identificar as fontes de financiamento das empresas propias de cada forma xurídica, incluíndo as externas e internas, e valorar as máis axeitadas para cada tipo e momento no ciclo de vida da empresa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Determina os investimentos necesarios para a posta en marcha dunha empresa, e distingue as principais partidas relacionadas nun balance de situación. ▪ Caracteriza de xeito básico as posibilidades de financiamento das empresas, diferenciando o financiamento externo e o interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CMCCT ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ f ▪ g ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Planificación financeira das empresas. Estudo de viabilidade económico-financiera. Proxección da actividade. Instrumentos de análise. Razóns básicas. ▪ Impostos que afectan as empresas. Calendario fiscal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Recoñecer a necesidade de planificar o negocio das empresas ligándoa á previsión da evolución do sector e da economía nacional, así como da planificación financeira e fiscal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Presenta un estudo de viabilidade económico-financiera a medio prazo do proxecto de empresa, aplicando condicións reais de produtos financeiros analizados e previsións de vendas, segundo un estudo do ámbito mediante unha aplicación informática tipo folia de cálculo, manexando razóns financeiras básicas. ▪ Analiza os produtos financeiros máis axeitados de entre as entidades financeiras do ámbito para cada tipo de empresa, valorando o custo e o risco de cada un, e selecciona os máis acaído para o proxecto de empresa. ▪ Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa actividade e a súa forma xurídica, sinala o funcionamento básico do IAE, IVE, IRPF e IS, e indica as principais diferenzas entre eles. ▪ Valora a achega que supón a carga impositiva das empresas á riqueza nacional e ao sostemento das cargas do Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CMCCT

Grao mínimo de consecución e temporalización:

Estándar de aprendizaxe	Grao mínimo de consecución	Temporalización
BLOQUE 1		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica as calidades persoais, as actitudes, as aspiracións e a formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, e describe a actividade dos/das empresarios/as e o seu papel na xeración de traballo e benestar social. ▪ Investiga con medios telemáticos as áreas de actividade profesional do seu contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os postos de traballo en cada unha, razoando os requisitos para o desempeño profesional en cada un deles. ▪ Deseña un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do ámbito coas calidades e as aspiracións persoais, e valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida. ▪ Deseña un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do ámbito coas calidades e as aspiracións persoais, e valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida. ▪ Identifica as normas e as institucións que interveñen nas relacións entre os/as traballadores/as e as empresas, en relación co funcionamento do mercado de traballo ▪ Distingue os dereitos e as obrigas que se derivan das relacións laborais, e compróboas en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva ▪ Describe as bases do sistema da Seguridade Social e as obrigas dos/das traballadores/as dentro deste, así como as prestacións mediante procuras nas web institucionais, valorando a súa acción protectora ante as contingencias cubertas. ▪ Identifica as situación de risco laboral máis habituais nos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Comparar habilidades persoais coas expostas en exemplos do texto. ▪ Describir as funcións das empresas. ▪ Identificar microempresas e pemes. ▪ Valorar a porcentaxe de poboación ocupada nelas. Realizar a mesma análise para as grandes empresas. ▪ Propoñer exemplos próximos e distinguir entre microempresas, pemes e grandes empresas. ▪ Comprender e coñecer as actitudes emprendedoras. ▪ Identificalas. ▪ Reflexionar sobre as propias habilidades e/ou actitudes emprendedoras. ▪ Deseña un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do ámbito coas calidades e as aspiracións persoais, e valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida. ▪ Coñecer o concepto de familia profesional. ▪ Distinguir os requisitos esixidos para o exercicio profesional dunha actividade. ▪ Distinguir os requisitos esixidos para o exercicio profesional dunha actividade ▪ Recoñecer os conceptos de oferta e demanda de traballo e os seus argumentos. ▪ Coñecer os conceptos de poboación activa, ocupada e desempregada. ▪ Calcular as taxas de desemprego. ▪ Consultar o estatuto de traballadores ▪ Identificar as normas que afectan ás relación laborais ▪ Discriminar, a partir da consulta do Estatuto dos Traballadores ou dun convenio colectivo, os dereitos e obrigas que se desprenden da relación laboral. ▪ Cumprmentar un contrato de traballo. ▪ Coñecer os distintos tipos e características dun contrato de traballo, así como os requisitos principais para a súa celebración. 	<p>1ª AVALIACIÓN</p>

<p>sectores de actividade económica máis salientables no ámbito, e indica os métodos de prevención legalmente establecidos, así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Coñecer o concepto de negociación colectiva e o seu alcance dentro da lexislación vixente. ▪ Coñecer o funcionamento do sistema de Seguridade Social. ▪ Describir as prestacións do sistema. ▪ Distinguir as distintas continxencias. ▪ Consultar información relevante nas páxinas web das institucións relacionadas co ámbito laboral. ▪ Calcular o custo dun posto de traballo. ▪ Calcular cuotas de cotización á SS, retencións e salario neto ▪ Identificar situacións de risco laboral. ▪ Investigar e listar os posibles riscos que unha situación laboral pode entrañar 	
---	---	--

Estándar de aprendizaxe	Grao mínimo de consecución	Temporalización
BLOQUE 2		

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Determina a oportunidade dun proxecto de empresa, identificando as características, e tomando parte na actividade que a empresa desenvolve. ▪ Identifica as características internas e externas da empresa en proxecto, así como os elementos que constitúen o contono específico desta (mercado, provedores/as, clientela, sistemas de produción e/ou comercialización, almacenaxe, etc.). ▪ Describe a relación da empresa proxectada co seu sector, a súa estrutura organizativa e as funcións de cada departamento, e identifica os procedementos de traballo no desenvolvemento do proceso produtivo ou comercial. ▪ Elabora documentos para a planificación das funcións da empresa en proxecto, tanto a longo como a curto prazo. ▪ Manexa como usuario/a de nivel básico aplicacións informáticas de control e seguimento de clientela, provedores/as e outros, aplicando as técnicas básicas de contabilidade, xestión financeira e comercial e administración de persoal, para a organización da información da empresa proxectada. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Desenvolver unha idea de negocio, analizando e avaliando debilidades, ameazas, oportunidades e fortalezas. ▪ Comprender o concepto de empresa e clasificar e distinguir os seus elementos. ▪ Analizar variables relativas ao ámbito específico do sector (clientes, provedores, competencia, barreiras de entrada, substitutivos). ▪ Desenvolver e analizar, para un caso concreto, real ou simulado, as variables de mercadotecnia-mix dentro do marco establecido polo plan de empresa. ▪ Establecer una estrutura organizativa adecuada para un caso real formulado, dentro dun sector determinado. ▪ Valorar a importancia do financiamento e calcular a rendibilidade dos activos implicados no proxecto de investimento ▪ Elaborar documentos para a planificación das funcións da empresa en proxecto ▪ Coñecer o concepto de patrimonio. ▪ Coñecer o concepto de conta patrimonial e distinguir os seus tipos. ▪ Clasificar as masas patrimoniais. ▪ Redactar un balance. ▪ Contabilizar operacións sinxelas usando libro diario e libro maior. 	<p>2ª AVALIACIÓN</p>
---	--	----------------------

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Compila datos sobre os apoios á creación de empresas tanto do contorno próximo como do territorial, estatal ou europeo, e selecciona as posibilidades que se axusten ao proxecto de empresa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Confeccionar notas de pedido, albarás, cartas comerciais e facturas, tanto en papel como baixo soporte de oficina. ▪ Formalizar cheques, obrigas de pagamento e letras de cambio, identificando e distinguindo as súas principais figuras (librador, librado, tomador). ▪ Recoñecer distintos tipos de organigramas na empresa e realizar un deles a partir dun caso real ou simulado. ▪ Clasificar documentos baixo criterios de arquivo e establecer o tipo de ordenamento máis adecuado. ▪ Crear materiais de difusión e publicidade conforme os seus coñecementos sobre promoción e comunicación. ▪ Difundir una marca, un logo e mensaxe do proxecto a través das redes sociais ▪ Concretar una proposta de valor. ▪ Tomar decisións de produción relativas á contratación de factores produtivos, contando con información relativa a produción media e marxinal ▪ Coñecer alternativas de axuda e apoio á creación e posta en marcha de empresas. ▪ Consultar webs de axencias de desenvolvemento local. ▪ Localizar accións emprendidas polas Cámaras de Comercio. ▪ Localizar axudas no portal iPyme. 	<p style="text-align: center;">2ª AVALIACIÓN</p>
---	---	--

Estándar de aprendizaxe	Grao mínimo de consecución	Temporalización
-------------------------	----------------------------	-----------------

BLOQUE 3

- Distingue as formas xurídicas das empresas e indica as esixencias de capital e responsabilidades propias de cada tipo.
- Identifica e enumera as administracións públicas implicadas na posta en marcha de empresas, e compila por vía telemática os principais documentos necesarios para a posta en funcionamento.
- Valora as tarefas de apoio, rexistro, control e fiscalización que realizan as autoridades no proceso de creación de empresas, e describe os trámites que se deben realizar.
- Selecciona a forma xurídica máis axeitada en cada caso segundo a actividade que se vaia desenvolver, o número de emprendedores/as, o alcance da responsabilidade que se vaia asumir, a complexidade organizativa, a dispoñibilidade financeira e a fiscalidade.
- Determina os investimentos necesarios para a posta en marcha dunha empresa, e distingue as principais partidas relacionadas nun balance de situación.
- Caracteriza de xeito básico as posibilidades de financiamento das empresas, diferenciando o financiamento externo e o interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa.
- Presenta un estudo de viabilidade económico-financieiro a medio prazo do proxecto de empresa, aplicando condicións reais de produtos financeiros analizados e previsións de vendas, segundo un estudo do ámbito mediante unha aplicación informática tipo folla de cálculo, manexando razóns financeiras básicas.
- Analiza os produtos financeiros máis axeitados de entre as entidades financeiras do ámbito para cada tipo de empresa, valorando o custo e o risco de cada un, e selecciona os máis acaído para o proxecto de empresa.

- Distinguir as diferentes formas xurídicas das empresas.
- Coñecer os requisitos de constitución.
- Recoñecer as vantaxes e inconvenientes dos distintos tipos de empresas,
- Enumerar os distintos organismos públicos aos que debe dirixirse a persoa emprendedora á hora de realizar os trámites de constitución dunha empresa.
- Coñecer que é o DUE.
- Describir os trámites que se deben realizar para a constitución e posta en marcha dunha empresa e razoa a súa existencia.
- Realizar un plan de investimentos para a posta en marcha dun proxecto e clasificar tales investimentos nun balance de situación.
- Coñecer as alternativas de financiamento das empresas, tanto a longo como a curto prazo, internas e externas e determinar o seu custo.
- Realiza un estudo de viabilidade económico-financieira a medio prazo, servíndose de datos reais relativos ao seu contorno, dunha idea previamente xerada ou suxerida, usando na súa realización a folla de cálculo.
- No proxecto de viabilidade, selecciona aquelas fontes de financiamento (capital social e préstamos bancarios) que mellor se adapten ás súas necesidades.
- A través dun estudo de tesourería, valora a opción de contratar unha póliza de crédito.
- Estuda a amortización do financiamento escollido e calcula os pagamentos asociados

3ª AVALIACIÓN

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa actividade e a súa forma xurídica, sinala o funcionamento básico do IAE, IVE, IRPF e IS, e indica as principais diferenzas entre eles. ▪ Valora a achega que supón a carga impositiva das empresas á riqueza nacional e ao sostemento das cargas do Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica as obrigas fiscais das empresas. ▪ Coñece o funcionamento do IVE. ▪ Coñece o concepto de pagamento fraccionado e de liquidación, relativos aos impostos IS e IRPF. ▪ Valorar a achega da carga impositiva das empresas á riqueza nacional 	
---	---	--

5. METODOLOXÍA DIDÁCTICA

A metodoloxía que se pretende desenvolver partirá dos coñecementos que ten o alumado da realidade que lle rodea así como das súas expectativas e intereses. A través de actividades eminentemente prácticas propiciarase as condicións favorables para que o alumnado desenrole unha actividade mental creativa e diversa que lle permita a adquisición de coñecementos e experiencias necesarias para o desenvolvemento dun espírito emprendedor.

→ Plataforma virtual de aprendizaxe colaborativo na web do Centro, no que terán a súa disposición os contidos teóricos da materia e as prácticas a desenvolver durante o curso. Ase mesmo, poderán plantexar e resolver dúbidas e preguntas e interactuar cos seus compañeiros ao longo do curso.

→ Explicacións teóricas da profesora que o alumado deberá anotar individualmente

→ Desenvolver casos prácticos.

← Plantexarase ao alumado o reto de identificar unha oportunidade e loitar por ela para crear unha valor que xere beneficios para o seu entorno e para el mesmo. A observación e a análise do contexto social, cultural e económico, a planificación e organización do traballo, a realización de diversas tarefas, a asunción de responsabilidades e o desenvolvemento do espírito crítico son accións que xeran aprendizaxes significativos e útiles para o desenvolvemento persoal e profesional do alumno.

← A través do **traballo colaborativo**, as simulacións e **dinámicas de grupo**, o alumno desenvolverá as habilidades sociais básicas para a continuación dos seus estudos, ou para a súa futura inserción no mundo laboral, xa sexa como empresario ou como traballador por conta allea.

← Facilitar a asimilación dos novos conceptos dende un enfoque globalizado, que permita integra-lo desenvolvemento do espírito emprendedor con outras áreas de coñecemento.

← Estimula-la autoconfianza, a motivación polo logro, a iniciativa persoal e a capacidade para comprender e asumir riscos, para a consecución de obxetivos emprendedores

← Integra-las **tecnoloxías da información** e a comunicación como ferramentas do proceso de ensino-aprendizaxe

← Durante o curso cada alumno ou alumna realizará en equipos de traballo, un **proxecto** que inclúa a posta en marcha, a viabilidade, a organización, os recursos humanos e materiais, as compras e vendas e unha breve xustificación económica da xestión financeira. Finalmente terá unha conclusión a respecto da viabilidade do proxecto. Todo isto desenvolverase nas clases de xeito individual e na plataforma colaborativamente.

← Elaborará un dossier completo do proxecto e unha presentación-resume en power point para expoñer a seus compañeiros. Mediante un pequeno video sobre o proxecto.

Trátase dunha materia eminentemente práctica, na que os contidos teóricos serán os mínimos necesarios para unha adecuada comprensión das actividades e procedementos.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Usaranse os seguintes materiais:

→ Material de traballo aportado polo profesor extraído do libro de texto “Iniciación a la Actividade Emprendedora y Empresarial. Tu libro de FP

→ Apuntes elaborados por el docente de diversas fontes.

Recursos web

<http://www.creatuempresa.org/es-ES/Paginas/CEHome.aspx>

www.crearempresas.com

www.camerdata.es Páxinas webs das Cámaras de Comercio.

www.rmc.es Páxina do Rexistro Mercantil.

www.aeat.es Páxina da Axencia Tributaria.

www.circe.es Páxina da Dirección Xeral de Política de Peme. Constitución de sociedades en Internet.

www.cis.es Páxina do Centro de Investigacións Sociolóxicas. Contén diversas enquisas, algunhas das cales teñen que ver coa motivación dos consumidores.

www.cocacola.es Exemplo de páxina dunha empresa relevante no seu sector.

www.zara.es Exemplo de páxina dunha empresa relevante no seu sector.

www.ipyme.org Dirección Xeral de Política de Peme. Base de datos sobre axudas e subvencións.

www.seg-social.es Páxina da Seguridade Social.

www.inem.es Servicio Público de Emprego Estatal. Tipos de contratos de traballo, Estatuto dos Traballadores, etc.

www.mtas.es/mujer Páxina do Instituto da Muller. Iniciativas para promover o emprego da muller.

www.pntic.mec.es Páxina do Programa de Novas Tecnoloxías do Ministerio de Educación.

www.laboris.net Páxina web de búsqueda de emprego.

7. PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

7.1 Procedementos de avaliación.

A avaliación será formativa, aplicándose durante o proceso de aprendizaxe e levándose a cabo a través da observación sistemática dos alumnos.

Antes da impartición de cada unidade realizarase un suposto práctico ou un **questionario inicial** para detectar o nivel de coñecementos dos alumnos e alumnas a respecto da materia que se vai impartir, téndoo en conta para adecuar os medios didácticos que se utilizarán.

Ó rematar cada unidade se compilarán as actividades propostas.

Ó rematar cada bloque temático realizarase unha proba escrita que versará sobre definición de conceptos, probas obxectivas de resposta breve, preguntas tipo test., realización de cálculos sinxelos... Todas as cuestións ou problemas terán como referencia os criterios de avaliación correspondentes.

Na avaliación final comprobarase o grao de consecución dos estándares de aprendizaxe, valorando a participación do alumno no desenrolo das sesións e as súas intervencións, o respecto polos compañeiros e polas opinións dos demais, aínda cando non coincidan coas súas e a calidade do proxecto presentado ó final do curso.

A materia non será calificada sen a presentación do proxecto. A nota final incluírá tamén as notas dos exames escritos sobre os coñecementos teóricos expostos na aula nas unidades impartidas.

7.2 Sistema de cualificación.

No traballo diario valorarase a realización das actividades e fichas propostas na clase (enunciadas como grao mínimo de consecución).

Nos proxectos que se desenvolvan por grupos (sempre pequenos grupos con traballo online fundamentalmente) valorarase de traballo en equipo, a planificación, o desenvolvemento e a presentación.

En canto á valoración de probas escritas e orais procederase do seguinte xeito:

A calificación obtense da valoración das actividades que serán realizadas na aula e recollidas polo profesor, ao finalizar cada unidade. Cando un alumno non cumpra o prazo de entrega das tarefas, esta tarefa obterá unha calificación de cerca.

En cada avaliación realizarase unha proba escrita. Para superar esta proba escrita o alumno terá que obter unha calificación mínima de cinco sobre dez.

A nota final do alumno en cada avaliación derivará da proba escrita e as tarefas na aula nas súas diferentes formas, atendendo a seguinte porcentaxe:

40 % Probas escritas.

50 % Proxecto de aula e practicas.

10% Traballo na aula, participación, asistencia, actitude na aula, libreta.

Na valoración da consecución dos estándares de aprendizaxe e na configuración da cualificación final dos alumnos e alumnas terase en conta, ademais dos exames, corrixis conforme a criterios obxectivos, a participación dos alumnos, a actitude correcta na clase e o interese pola materia.

Terase en conta tamén a capacidade de expresión das propias ideas, así como a capacidade de buscar e expoñer solucións e o sentido da responsabilidade.

Valorarase a capacidade para traballar con autonomía e iniciativa, así como o espírito de colaboración, o traballo en equipo, o liderado, e a constancia e perseveranza nos proxectos comezados.

Valorarase igualmente a creatividade na presentación dos proxectos, a utilización das tecnoloxías da información e da comunicación e o grao de coordinación na toma de decisión.

O proxecto deberá ser presentado en word, Power Point para ser valorado, tamén se valorará a presentación oral do mesmo que deberán realizar en equipo, repartindo as tarefas para poder facelas sen contacto entre eles que non sexa a través da plataforma virtual.

1.- Exames:

Nota máxima: 10 puntos.

Esta nota repartirase entre os diferentes exercicios do exame, que serán tanto relativos aos conceptos e procedementos.

2.- Libreta e fichas e carpetas no ordenador como soporte ás actividades propostas

Nota máxima: 10 puntos.

Esta nota repartirase da seguinte maneira: Presentación: 0-5 puntos, Contido: 0-5 puntos

3.- Proxecto emprendedor

Nota máxima: 10 puntos. Esta nota repartirase da seguinte maneira:

Contido 25%

Presentación 25%

Traballo en equipo 25%

Autonomía na busca de información 25%

Engadir que cada falta de ortografía minorará a puntuación en 0,1 e cada falta de acentuación 0,05 puntos, puidendo rebaixar a puntuación ata un máximo de 2 puntos.

Recuperación das avaliacións suspensas:

Os alumnos/as que non superen unha avaliación terán ocasión de recuperala realizando unha proba obxectiva e presentando as actividades e tarefas que non superaran, así como procedendo a corrección dos erros do proxecto. Esta proba realizarase en Xuño.

A nota final dos alumnos será, a media aritmética das tres avaliacións, sempre e cando estas foran superadas.

No caso de que a materia non fora superada en xuño, o alumnado terá ocasión de recuperala na convocatoria extraordinaria, realizando un exame de toda a materia.

A nota da avaliación final será a media aritmética das tres avaliacións, sempre e cando estas foran superadas

O alumnado que teña aprobadas as tres avaliacións parciais antes da avaliación final, poderá subir a súa nota final, ata 1 punto, se realiza correctamente as actividades de apoio e ampliación que se desenvolverán dende o remate da terceira avaliación e a avaliación final.

Durante o período que abrangue dende a terceira avaliación e a avaliación final, estes alumnos realizarán actividades de apoio e reforzo para a realización da proba obxectiva e para a presentación das tarefas.

Para superar a materia na avaliación final é necesario obter un 5 en cada unha das recuperacións das avaliacións non superadas.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

A avaliación do proceso do ensino e polo tanto da programación non debe ser a simple medida dos resultados obtidos en relación cos obxectivos propostos, senón un elemento regulador do proceso educativo completo.

Todo é de modificación, xa que a exposición teórica da programación ten que verse contrastada coa posta en práctica. Ao longo do curso académico, o profesorado debe detectar o grao en que os alumnos e alumnas adquiren os contidos e as posibles deficiencias da programación.

Ao longo de todo o curso, irase analizando e mellorando, na medida do posible, os distintos aspectos da programación e da práctica docente: **os obxectivos, contidos, metodoloxía, recursos e materiais, temporalización, motivación do alumnado**,...; para facer da programación o instrumento realmente eficaz para o ensino-aprendizaxe.

Usaremos como **INDICADORES DE LOGRO** as seguintes rúbricas:

1. PLANIFICACIÓN

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
PLANIFICACIÓN	1. Programa a materia tendo en conta os estándares de aprendizaxe previstos nas leis educativas.		
	2. Programa a materia tendo en conta o tempo dispoñible para o desenvolvemento desta.		
	3. Selecciona e secuencia de forma progresiva os contidos da programación da aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes.		
	4. Programa actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.		
	5. Planifica as clases de modo flexible, prepara actividades e recursos axustados á programación da aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.		
	6. Establece os criterios, procedementos e os instrumentos de avaliación e autoavaliación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe dos seus alumnos e alumnas.		
	7. Coordínase co profesorado doutros departamentos que poidan ter contidos afíns á súa materia.		

MOTIVACIÓN DO ALUMNADO

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
MOTIVACIÓN DO ALUMNADO	1. Proporciona un plan de traballo ao principio de cada unidade.		
	2. Considera situacións que introduzan a unidade (lecturas, debates, diálogos...).		
	3. Relaciona as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.		
	4. Informa sobre os progresos conseguidos e as dificultades encontradas.		
	5. Relaciona os contidos e as actividades cos intereses do alumnado.		
	6. Estimula a participación activa dos estudantes na clase.		
	7. Promove a reflexión dos temas tratados.		

2. DESENVOLVEMENTO DA ENSIANZA

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
DESENVOLVEMENTO DA ENSIANZA	1. Resume as ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema con mapas conceptuais, esquemas...		
	2. Cando introduce conceptos novos, relaciónaos, se é posible, cos xa coñecidos; intercala preguntas aclaratorias; pon exemplos...		
	3. Ten predisposición para aclarar dúbidas e ofrecer asesorías dentro e fóra das clases.		
	4. Optimiza o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica.		

5. Utiliza axuda audiovisual ou doutro tipo para apoiar os contidos na aula.		
6. Promove o traballo cooperativo e mantén unha comunicación fluída cos estudantes.		
7. Desenvolve os contidos dunha forma ordenada e comprensible para os alumnos e as alumnas.		
8. Presenta actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe e as destrezas propias da etapa educativa.		
9. Presenta actividades de grupo e individuais.		

3. SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINANZA-APRENDIZAXE

	INDICADORES	VALORACIÓN	PROPOSTAS DE MELLORA
PROCESO DE ENSINANZA-	1. Realiza a avaliación inicial ao principio do curso para axustar a programación ao nivel dos estudantes.		
	2. Detecta os coñecementos previos de cada unidade didáctica.		
	3. Revisa, con frecuencia, os traballos propostos na aula e fóra dela.		
	4. Proporciona a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como pode melloralas.		
	5. Corrixe e explica de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e das alumnas, e dá pautas para a mellora das súas aprendizaxes.		
	6. Utiliza suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrado a avaliación dos diferentes contidos.		
	7. Favorece os procesos de autoavaliación e coavaliación.		

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

No alumnado podemos observar diferentes capacidades, motivacións e ritmos de aprendizaxe, así pois, propóranse actividades de diagnóstico, ampliación, recuperación, reforzo e avaliación tendo en conta aspectos como os seguintes:

- Detectar os coñecementos previos que cada alumno ten ao comezar o tema, propondo actividades de reforzo para aquelas alumnas e alumnos nos que se detecte retraso significativo.
- Procurar que os novos contidos sexan adecuados ao nivel de desenvolvemento cognitivo dos alumnos e alumnas.
- Intentar que a comprensión dun contido por parte do alumnado lle sexa suficiente para facer unha mínima utilización do mesmo e para enlazar os contidos que con el se relacionan.
- Propor actividades de reforzo ou ampliación para os alumnos que o precisen.
- Proporcionar información complementaria ós alumnos que o soliciten ou facilitarlles o acceso á mesma.

Posibilitaremos a adaptación de todo tipo de alumnado, sexan cales sexan as características persoais de cada un deles, e do nivel que presenten, polo que se adaptará o currículo as necesidades educativas da seguinte forma e coas seguintes finalidades:

- Actividades con diferentes grados de dificultades, adaptados as necesidades individuais do alumnado.
- Actividades en grupo, para fomentar a colaboración e cooperación dos alumnos con maior nivel de coñecementos, cos que presentan un nivel máis baixo.
- Realización de exercicios de reforzo, para aqueles alumnos que na avaliación non haxan sido avaliados positivamente, ou non haxan acadado os obxectivos mínimos programados.
- Exercicios de ampliación, destinados o alumnado con maior nivel de coñecementos.

En todo caso, fomentarase unha actitude de respecto cara as diferencias que uns alumnos/as presenten respecto dos demais.

10. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

10.1 Contribución ao fomento da lectura.

O alumnado deberá ler e analizar prensa diaria ou revistas especializadas, así como diversas fontes de información necesarias para a realización de traballos, debates, etc

10.2 Contribución ao fomento do uso das TIC.

Relaciónanse a continuación as actividades nas que os alumnos deberán empregar as tecnoloxías da información e comunicación:

- USO DA AULA VIRTUAL DO CENTRO. Como soporte á entrega das practicas temos una plataforma na que ten a súa disposición os contidos teóricos e as practicas para o correcto seguimento da materia. Será de uso obrigatorio e ademais será o soporte para o traballo colaborativo.
- ENTRAR EN INTERNET para a búsqueda de información sobre determinados conceptos e datos e descargar fichas, test e actividades para a súa posterior realización.
- ALMACENAR NUN SOPORTE INFORMÁTICO o desenvolvemento dun proxecto de empresa realizado o longo das tres avaliacións, empregando un ordenador cada alumno dispoñible na aula de informática.

10.3 Programación da educación en valores.

Os obxectivos en educación de valores desta materia na búsqueda da consecución de competencias, son:

- Valorar a existencia de **capacidades diferentes**, aproveitando a sinerxia xerada o formar un grupo de traballo, obtendo mellores resultados que si o traballo fose individual.
- Non a **exclusión** no grupo de traballo formado dentro da aula.
- **Resolución de conflitos** dados dentro da aula ou fora dela.
- Non permitir a utilización dunha **linguaxe sexista**.
- Promover a solidariedade entre os compañeiros, desterrando a idea da exclusión e da violencia na aula.

11. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Non está prevista ningunha actividade complementaria nin extraescolar no momento de redactar esta programación. Xa que esta é un instrumento flexible, queda aberta a aquelas actividades que poidan xurdir.

12. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

Neste apartado pretendemos promover a reflexión docente e a autoavaliación da realización e desenvolvemento de programacións didácticas. Para iso, ao finalizar cada unidade didáctica propónse unha secuencia de preguntas que lle permitan ao docente avaliar o funcionamento do programado na aula e establecer estratexias de mellora para a propia unidade.

De igual modo, propoñemos o uso dunha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto; esta pódese realizar ao final de cada trimestre, para así poder recoller as melloras no seguinte. A devandita ferramenta descríbese a continuación:

ASPECTOS A AVALIAR	A DESTACAR	A MELLORAR	PROPOSTAS DE MELLORA
Temporalización das unidades didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Portfolio de evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			
Interdisciplinariade			

PROGRAMACIÓN ECONOMÍA
DA EMPRESA
2º BACHARELATO

1.	INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN	3
2.	CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	5
3.	OBXECTIVOS	8
3.1.	OBXECTIVOS DA ETAPA	8
3.2.	OBXECTIVOS DO CURSO	9
4.	CONCRECIÓNS PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE	10
4.1.	Temporalización	10
4.2.	Grao mínimo de consecución para superar a materia	10
4.3.	Procedementos e instrumentos de avaliación	10
4.4.	CONSECUCIÓN MÍNIMA DOS ESTÁNDARES	19
5.	metodoloxía	23
6.	MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	24
7.	CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.	25
7.1.	Avaliación	25
7.2	Cualificación e promoción	26
7.3	Criterios de recuperación	26
8.	INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE	26
9.	ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.....	30
10.	MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	30
11.	CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS	30
12.	ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	33
13.	MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.....	33
14.	PLAN DE TRABALLO E REFORZO	35

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

Economía da empresa é unha aproximación á realidade empresarial entendida desde un enfoque amplo, tanto por atender á comprensión dos mecanismos internos que a moven coma polas súas interrelacións coa sociedade. O mundo da empresa está presente a diario nos medios de comunicación, forma parte da vida de millóns de persoas e repercute en todos os fogares. Por outro lado, a empresa é unha entidade en constante transformación que se adapta aos sucesivos cambios sociais, tecnolóxicos, políticos etc., innovacións que, pola súa vez, xeran progresos sociais, pero tamén inconvenientes e incertezas que deben ser valoradas en cada caso. A sociedade exige cada vez con máis forza das empresas que teñan actuacións respectuosas co medio natural, cos dereitos dos traballadores e traballadoras, coa seguranza e hixiene no traballo, coa libre competencia, que eviten a deficiente ou enganosa información en produtos etc. Ademais, preténdese inculcar a alumnos e alumnas unha actitude crítica sobre aspectos da realidade social e empresarial, tales como o consumismo exacerbado, a desigualdade na distribución das rendas, a degradación ambiental e o esgotamento dos recursos debido ao crecemento económico e mais o fenómeno da globalización. Entender a lóxica das decisións empresariais cunha visión próxima e fundamentada, valorando as súas consecuencias desde un punto de vista social, ético e ambiental, fomentando o uso das tecnoloxías da información e da comunicación, constitúe o labor xeral desta materia. Economía da empresa introduce o alumnado no ámbito con que se vai relacionar ao longo da súa vida. Os seus contidos enlazarán cos de diversas materias da educación secundaria.

Esta materia é un compendio de contidos relacionados coa xestión empresarial que inclúe múltiples aspectos procedentes de diversas áreas de coñecemento que parten da economía, pero que necesitan igualmente nocións de dereito, matemáticas, socioloxía, psicoloxía, tecnoloxía, teoría da información e comunicación. Por outra banda, o alumnado, nun futuro máis ou menos próximo, pasará a formar parte dunha empresa, promovéndoa, ou do traballo asalariado, polo que coñecer o funcionamento do mundo empresarial en todos os seus ámbitos vaille facilitar a súa incorporación á vida laboral e servirlle para ser capaz de recoñecer todas as facetas do sistema en que se vai inserir.

A materia debe permitir o fomento dunha cultura e dunha maneira de pensar empresarial, onde se exerciten e crezan a creatividade e o espírito de innovación, e incentívese a elaboración de reflexións persoais e a toma de decisións fundamentadas, así como a concepción do erro como fonte de progreso e aprendizaxe. Tamén ha de contribuír ao desenvolvemento da competencia matemática e das competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, de comunicación lingüística e dixital, da capacidade de aprender a aprender, e do sentido da iniciativa e o espírito emprendedor.

○ Contextualización

Esta programación vai dirixida aos 2 grupos de alumnado do 2º curso de Bacharelato de Humanidades e Ciencias Sociais do IES República Oriental do Uruguai en Vigo (Pontevedra).

Entendemos por contexto a contorna social, histórica e xeográfica na que se realiza a labor docente.

Historia do IES

O centro comezou a súa andaina no curso 86/87 baixo o nome de Os Rosais, que cambiaría de denominación o día 3 de novembro de 1989, logo dun acto oficial no que participaron o

Presidente da Xunta, Don Fernando González Laxe e a Ministra de Educación da República Oriental do Uruguai, Dona Adela Reta, como “homenaxe ao pobo uruguaio que acolleu xenerosamente aos nosos emigrantes”.

Actualidade

O centro está consolidado na cidade, o seu claustro está formado por 36 profesores e profesoras definitivos e 15 provisionais para este curso 2021-22, e o número de alumnos (sobre 460 este curso) permite configurar clases sen masificacións especialmente nos cursos da ESO, que redonda nunha atención máis próxima e directa ao alumnado, ofrecendo un ensino público de calidade e educando aos alumnos e as alumnas como cidadáns de pleno dereito nunha sociedade plural e democrática.

As ensinanzas ofertadas polo Centro son as seguintes:

- ESO: 1º, 2º, 3º e 4º curso, en réxime ordinario.
- BACHARELATOS: Ciencias, Humanidades e Ciencias Sociais, tamén en réxime ordinario

Para o centro, un obxectivo prioritario é atender á diversidade do alumnado, proporcionándolles apoios precisos para poder acadar o éxito escolar. Neste capítulo, hai que destacar as seccións bilingües en inglés que se ofertan aos alumnos para poder cursar algunhas materias nesta lingua.

▪ **Lexislación aplicable a esta programación:**

Normativa estatal:

- Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE 03/01/2015).
- Orde ECD/65/2015, de 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre compétenas, os contidos e os criterios de avaliación da Educación Primaria, a Educación Secundaria Obrigatoria e o Bacharelato (BOE 29/01/2015).
- Real Decreto 310/2016, de 29 de xullo, polo que se regulan as avaliacións finais de Educación Secundaria Obrigatoria e de Bacharelato.

Normativa autonómica:

- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).
- Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para vos centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e regúlase o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).
- Resolución do 17 de xuño de 2021 pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas de educación infantil, educación primaria, educación secundaria obrigatoria e bacharelato no curso académico 2021/22

2. CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

A materia de Economía da empresa está comprometida coa adquisición de toda as competencias do currículo:

- Competencia en comunicación lingüística (CCL)
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT).
- Competencia dixital (CD).
- Competencia Aprender a Aprender (CAA).
- Competencias sociais e cívicas (CSC)
- Sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
- Conciencia e expresións culturais

Competencia en comunicación lingüística (CCL)

- Iniciación do alumno no coñecemento da linguaxe e a terminoloxía técnica básica do mundo empresarial e en especial do Dereito mercantil, do Dereito laboral, do Dereito tributario e do Dereito contable.
- Análise da publicidade e dos instrumentos de comunicación que empregan as empresas para persuadir aos seus clientes de que compren os seus produtos.
- Fomento da lectura a través de tarefas contextualizadas como poden ser as actividades de investigación en empresas del contorna e a análise de artigos xornalísticos sobre a realidade empresarial.
- Desenvolvemento de actitudes e valores propios desta competencia a través das tarefas interactivas, como a choiva de ideas, os debates, os traballos grupales por proxectos, nos que se promoverá o respecto cara ás opinións dos demais e desenvolverase o espírito crítico.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT).

- Resolución e interpretación de exercicios de produtividade: produtividade dun factor, produtividade global e taxa de variación da produtividade.
- Cálculo, representación e interpretación de ingresos e custos e en especial de exercicios de punto morto e producir ou comprar.
- Resolución de casos prácticos sobre o ciclo de inventario dunha empresa.
- Confección de balances e contas de resultados e a súa análise mediante cocientes económico-financeiros.
- Resolución de exercicios de selección de investimentos mediante a utilización de métodos dinámicos e estáticos.
- Resolución de casos prácticos sobre as distintas opcións de financiamento que posúen as empresas.

- Habilidade para interpretar e expresar con claridade e precisión informacións, datos e argumentacións de carácter económico (táboas, estatísticas, gráficos, etc.) vinculados co tecido empresarial e procedentes de distintos tipos de fontes de información.
- Reflexión sobre a importancia para a sociedade e para a empresa da investigación e a innovación tecnolóxica en relación coa competitividade e o crecemento.

Competencia dixital (CD).

- Procura, obtención e tratamento de información oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia acerca da realidade empresarial a través de internet.
- Utilización de programas informáticos para a elaboración, de gráficos, análises de datos, desenvolvemento de orzamentos e plans financeiros, que conducen a unha maior alfabetización dixital.
- Consulta de páxinas web propostas por o docente ou por propia iniciativa do alumno.
- Utilización de simuladores online de creación ou xestión de empresas.
- Creación de presentacións e producións audiovisuais.

Competencia Aprender a Aprender (CAA).

- Procesos de resolución de problemas mediante os que os alumnos deben planificar estratexias, asumir retos, e tomar decisións en escenarios de incertidumbre.
- Formulación de actividades variadas, de iniciación, reforzo e ampliación que van esixir ao alumnado un esforzo tanto memorístico como de planificación, organización, síntese e integración que lle permitan ser consciente das súas propias capacidades.
- Capacidade de aplicar o razoamento en supostos concretos: clasificación das empresas; relación entre as economías de escala coa dimensión óptima da empresa; reflexión sobre a división técnica do traballo nun contexto global; adopción de medidas correctoras ante posibles desaxustes patrimoniais; relación entre a produtividade e os salarios dos traballadores ou entre o control de inventarios e a produtividade da empresa; adaptación das diferentes estratexias de mercadotecnia a casos concretos; correspondencia entre investimentos e o seu financiamento e valoración da importancia da información na toma de decisións.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

- Tratamento da responsabilidade social e medioambiental; a ética nas actuacións empresariais; a análise do impacto social da estratexia de desenvolvemento das

multinacionais; a división do traballo desde unha perspectiva global; a importancia dos recursos humanos nunha empresa; a investigación e a innovación tecnolóxica como alicerces da competitividade e a súa repercusión na calidade de vida; a achega que supoñen as obrigacións fiscais á riqueza nacional; o coñecemento dos órganos de goberno das distintas formas xurídicas e o seu funcionamento, en especial o estudo das empresas de economía social e o carácter democrático das sociedades cooperativas.

- Fomento dunha actitude crítica cara ás consecuencias negativas que xera a actividade produtiva - custos sociais- así como fronte a aquelas prácticas desaprensivas que levan a cabo algunhas empresas multinacionais en países non desenvolvidos co único afán de obter o máximo beneficio.
- Diferenciación das prácticas comerciais consideradas non éticas ou de dubidosa moralidade que pretenden enganar ao consumidor, das que son lícitas e aceptables, fomentando o coñecemento dos mecanismos existentes para a defensa dos seus dereitos como consumidores.

Sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

- Visión holística da empresa e a súa relación co progreso económico e social.
- Coñecemento dos determinantes nas decisións de localización e dimensión da empresa.
- Coñecemento dos trámites necesarios para crear unha empresa; toma de decisións sobre que contrato/s realizar aos empregados; que forma xurídica escoller para o negocio; interpretación de balances e contas de perdas e ganancias sinxelas para diagnosticar a situación financeira e patrimonial dunha empresa; selección de proxectos de investimento e selección da fórmula ou fórmulas de financiación máis adecuada/s para a empresa.
- Promoción da iniciativa empresarial como vía de inserción laboral.
- Afianzamento do espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun o mesmo e sentido crítico.

Conciencia e expresións culturais (CEC)

- Recoñecemento da necesidade que teñen as empresas de coñecer aos seus clientes, de comprender as diferentes culturas e ideoloxías para poder segmentar os mercados e adaptarse aos diferentes gustos e preferencias.
- Desenvolvemento da actividade creativa e as capacidades artísticas na publicidade para deseñar os produtos, os logotipos, os envases, as campañas... e deste xeito, estimular a compra por parte dos consumidores.

- Recoñecemento da importancia do patrocinio e mecenado cultural levado a cabo polas empresas dentro das súas estratexias comerciais e de responsabilidade social.
- Posta en valor da creatividade, a imaxinación e a iniciativa como elementos necesarios para calquer proxecto empresarial.

3. OBXECTIVOS

3.1. OBXECTIVOS DA ETAPA

O Bacharelato ten como finalidade proporcionar ao alumnado formación, madurez intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lles permitan desenvolver funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. Así mesmo, capacitará ao alumnado para acceder á educación superior. En concreto, o Bacharelato debe contribuír a desenvolver no alumnado as capacidades que lles permitan:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.

- o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

3.2. OBXECTIVOS DO CURSO

1. Analizar as características máis relevantes e o funcionamento económico global dos distintos tipos de empresa, identificando as súas funcións, obxectivos, organización, a investigación, o papel das innovacións tecnolóxicas e as principais normas xurídicas que as afectan.
2. Apreciar o papel das empresas na satisfacción das necesidades das persoas consumidoras e no aumento da calidade de vida e benestar da sociedade, así como elaborar xuízos ou criterios persoais sobre as súas disfuncións.
3. Valorar criticamente as posibles consecuencias sociais e ambientais da actividade empresarial, así coma a súa responsabilidade no esgotamento dos recursos naturais, sinalando a súa repercusión na calidade de vida das persoas.
4. Identificar as consecuencias que, para as empresas e a sociedade, ten a globalización da economía e as posibles liñas de conduta que se deben adoptar fronte ao fenómeno, adquirindo conciencia das desigualdades e efectos que este xera.
5. Identificar os dereitos e obrigas das traballadoras e dos traballadores, valorando a necesidade que estes colectivos e a sociedade teñen de acadar un elevado grao de conciliación da vida laboral e familiar. A súa relación cos obxectivos empresariais.
6. Valorar a importancia da seguranza e hixiene no traballo e da prevención dos riscos laborais.
7. Analizar o funcionamento de organizacións e grupos en relación coa aparición e resolución de conflitos.
8. Analizar as distintas políticas de márketing que adoptan as empresas segundo os mercados a que se dirixen, valorando os límites éticos que as devanditas políticas deben considerar.
9. Establecer, de modo xeral, os datos máis relevantes da información contida nas contas anuais dunha empresa e interpretar a información transmitida.
10. Identificar as principais fontes de financiamento das empresas, analizando as diferentes opcións posibles.
11. Utilizar as tecnoloxías da información e da comunicación e mais outros medios, obter, seleccionar e comprender de maneira clara e coherente informacións sobre feitos relevantes do ámbito empresarial internacional, nacional e local e facer unha valoración crítica delas.
12. Amosar iniciativa, creatividade, autonomía persoal e participación activa no deseño, planificación e elaboración dun pequeno proxecto empresarial utilizando para a súa elaboración medios informáticos.
13. Analizar a actividade económica das empresas, en especial as galegas, a partir das súas

áreas de organización, relacións internas e a súa dependencia externa. Valorar a importancia que para a economía galega teñen as pequenas e medianas empresas, así como as cooperativas, como xeradoras de emprego, innovación e como motores do desenvolvemento económico e social.

4. CONCRECIÓNS PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVAILABLE

4.1. Temporalización

Por avaliacións

4.2. Grao mínimo de consecución para superar a materia

Figuran para cada estándar de aprendizaxe e a súa consecución implica acadar o estándar

4.3. Procedementos e instrumentos de avaliación

A Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato establece que o profesorado debe utilizar procedementos de avaliación variados para facilitar a avaliación do alumnado como parte integral do proceso de ensino e aprendizaxe, e como unha ferramenta esencial para mellorar a calidade da educación.

Así mesmo, é necesario incorporar estratexias que permitan a participación do alumnado na avaliación dos seus logros, como a autoavaliación, a avaliación entre iguais ou a coavaliación. Estes modelos de avaliación favorecen a aprendizaxe desde a reflexión e valoración do alumnado sobre as súas propias dificultades e fortalezas, sobre a participación dos compañeiros nas actividades de tipo colaborativo e desde a colaboración co profesorado na regulación do proceso de ensino-aprendizaxe.

En todo caso, os distintos procedementos de avaliación utilizables, como a observación sistemática do traballo dos alumnos, as probas orais e escritas, o portfolio, os protocolos de rexistro, ou os traballos de clase, permitirán a integración de todas as competencias nun marco de avaliación coherente.

Os instrumentos de avaliación que se aplicarán durante o curso 2016-17 na materia de economía de 1º de bacharelato serán:

- Observación directa e sistemática do traballo (**OD**)
- Probas orais e escritas (**P**)
- Análise da produción dos alumnos (**Informes-I**): resumos, traballos, resolución de exercicios, exposicións...

Bloque 1. A empresa					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
a d i l m	B1.1. A empresa e o/o empresario/a. B1.2. Elementos, funcións e obxectivos da empresa. B1.3. Clases de empresas. B1.4. Marco xurídico da actividade empre- sarial.	B1.1. Describir e interpretar os elementos da empresa, as clases de empresas e as súas funcións na economía, así como as formas xurídicas que adoptan, e relacionar con cada unha as responsabilidades legais dos/das propietarios/as e xestores/as, e as esixencias de capital.	EEB1.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relaciónaas coas esixencias de capital e coas responsabilidades para cada tipo.	CD CMCCT CSIE	1ª
			EEB1.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresa máis apropiadas en cada caso en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas.	CD CMCCT	1ª
			EEB1.1.3. Analiza, para un determinado caso práctico, os criterios de clasificación de empresas: segundo a natureza da actividade que desenvolven, a súa dimensión, o nivel tecnolóxico que alcanzan, o tipo de mercado en que operan, a fórmula xurídica que adoptan, e o seu carácter público ou privado.	CAA CD CMCCT	1ª
			EEB1.1.4. Describe os elementos da empresa en relación coas funcións que desenvolven e os obxectivos que perseguen dentro do sistema.	CCL CSIEE	1ª
a d h i l m p	B1.5. Contorna da empresa. B1.6. Responsabilidade social e ambiental da empresa. B1.7. Funcionamento e creación de valor.	B1.2. Identificar e analizar os trazos principais da contorna en que a empresa desenvolve a súa actividade e explicar, a partird e eles, as estratexias e as decisións adoptadas, e as posibles implicacio- nes sociais e ambientais da súa actividade.	EEB1.2.1. Identifica os tipos de empresas e de empresarios/as que actúan na súa contorna, así como a forma de interrelacionar coa súa contorna máis próxima.	CD CMCCT CSC CSIEE	1ª
			EEB1.2.2. Analiza a relación entre empresa, sociedade e ambiente, e valora os efectos positivos e negativos das actuacións das empresas nas esferas social e ambiental.	CD CSC CSIEE	1ª

			EEB1.2.3. Analiza a actividade das empresas como elemento dinamizador de progreso, estimando a súa creación de valor para a sociedade e para a cidadanía.	CSC CSIEE	1ª
--	--	--	---	--------------	----

Bloque 2. Desenvolvemento da empresa					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
d i l m	B2.1. Localización e dimensión empresarial. B2.2. Estratexias de crecemento interno e externo. B2.3. Pequenas e medianas empresas: estratexias de mercado. B2.4. Importancia das pequenas e medianas empresas (PEME) na economía. B2.5. Internacionalización, competencia global e tecnoloxía. B2.6. Empresa multinacional: aspectos positivos e negativos do seu funcionamento.	B2.1. Identificar e analizar as estratexias de crecemento e as decisións tomadas polas empresas, tendo en consideración as características do marco global en que actúan.	EEB2.1.1. Describe e analiza os factores que determinan a localización e a dimensión dunha empresa, e valora a transcendencia futura para a empresa desas decisións.	CCL CMCCT	1ª
			EEB2.1.2. Valora o crecemento da empresa como estratexia competitiva e relaciona as economías de escala coa dimensión óptima da empresa.	CD CMCCT CSIEE	1ª
			EEB2.1.3. Identifica e explica as estratexias de especialización e diversificación.	CCL CMCCT CSIEE	1ª
			EEB2.1.4. Analiza as estratexias de crecemento interno e externo a partir de supostos concretos.	CAA CD CMCCT	1ª
			EEB2.1.5. Examina o papel das pequenas e das medianas empresas no noso país, e valora as súas estratexias e as súas formas de actuar, así como as súas vantaxes e inconvenientes.	CSC CSIEE	1ª

			EEB2.1.6. Describe as características e as estratexias de desenvolvemento da empresa multinacional, e valora a importancia da responsabilidade social e ambiental.	CCL CSC CMCCT	1ª
			EEB2.1.7. Estuda o impacto da incorporación da innovación e das novas tecnoloxías na estratexia da empresa, e relación coa capacidade para competir de forma global.	CD CMCCT CSC	1ª

Bloque 3. Organización e dirección da empresa					
Obxectivos	Contidos	Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
dil mp	B3.1. División técnica do traballo e necesidade de organización no mercado actual. B3.2. Funcións básicas da dirección. B3.3. Planificación e toma de decisións estratéxicas. B3.4. Organización formal e informal da empresa: deseño e análise da súa estrutura. B3.5. A xestión dos recursos humanos e a súa incidencia na motivación. B3.6. Os conflitos de intereses e as súas vías de negociación.	B3.1. Explicar a planificación, a organización e a xestión dos recursos dunha empresa, valorando as posibles modificacións a realizar en función do ámbito en que desenvolve a súa actividade e dos obxectivos formulados.	EEB3.1.1. Reflexiona sobre a división técnica do traballo nun contexto global de interdependencia económica para valorar as súas consecuencias sociais.	CMCCT CSC	1ª
			EEB3.1.2. Describe a estrutura organizativa, o estilo de dirección, as canles de información e de comunicación, o grao de participación na toma de decisións e a organización informal da empresa.	CCL CMCCT CSIEE	1ª
			EEB3.1.3. Identifica a función de cada área de actividade da empresa (aprovisionamento, produción e comercialización, investimento e financiamento, recursos humanos e administrativa), así como os seus interrelacións.	CD CMCCT CSIEE	1ª

			EEB3.1.4. Investiga sobre a organización nas empresas do seu ámbito máis próximo e identifica vantaxes e inconvenientes, detecta problemas para solucionar, e describe propostas de mellora.	CAA CD CSC CSIEE	1ª
			EEB3.1.5. Aplica os seus coñecementos a unha organización concreta, para detectar problemas e propor melloras.	CAA CMCCT CSIEE	1ª
			EEB3.1.6. Valora a importancia dos recursos humanos nunha empresa e analiza diferentes maneiras de abordar a súa xestión e a súa relación coa motivación e a produtividade.	CAA CSC CSIEE	2ª

Bloque 4. A función produtiva					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
a i l m	B4.1. Produción e proceso produtivo. B4.2. Función de produción. Produtividade e eficiencia B4.3. Investigación, desenvolvemento e innovación (I+D+i) como elementos clave para o cambio tecnolóxico e a mellora da competitividade empresarial.	B4.1. Analizar procesos produtivos desde a perspectiva da eficiencia e a produtividade, e recoñecer a importancia da I+D+i.	EEB4.1.1. Realiza cálculos da produtividade de distintos factores e interpreta os resultados obtidos, e coñece medios e alternativas de mellora da produtividade en ouna empresa.	CD CMCCT	2ª
			EEB4.1.2. Analiza e valora a relación entre a produtividade e os salarios deos /das traballadores/as.	CMCCT CSC	2ª
			EEB4.1.3. Reflexiona sobre a importancia para a sociedade e para a empresa da investigación e a innovación tecnolóxica en relación coa competitividade e o crecemento.	CAA CMCCT CSC	2ª
i l m	B4.4. Custos: clasificación e cálculo dos custos na empresa. B4.5. Cálculo e interpretación do limiar de rendibilidade da empresa.	B4.2. Determinar a estrutura de ingresos e custos dunha empresa, calculando o seu beneficio e o seu limiar de rendibilidade, a partir dun suposto formulado.	EEB4.2.1. Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, calcula o beneficio ou a perda generados ao longo do exercicio económico, aplicando razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados.	CD CMCCT	2ª
			EEB4.2.2. Identifica e calcula os tipos de custos, ingresos e beneficios dunha empresa, e represéntaos gráficamente.	CD CMCCT	2ª

			EEB4.2.3. Calcula o limiar de vendas (de rendibilidade) necesario para a supervivencia da empresa.	CD CMCCT	2ª
			EEB4.2.4. Analiza os métodos de análises custo beneficio e custo eficacia como instrumentos de medida e avaliación que axudan á toma de decisións.	CMCCT CSIEE	2ª
i l m	B4.6. Os inventarios da empresa e os seus custos. Modelos de xestión de inventarios.	B4.3. Describir os conceptos fundamentais do ciclo de inventario e manexar os modelos de xestión.	EEB4.3.1. Identifica os custos que xera o almacén e resolve casos prácticos sobre o ciclo de inventario.	CD CMCCT	2ª
			EEB4.3.2. Valora as existencias en almacén mediante diferentes métodos.	CD CMCCT	2ª
			EEB4.3.3. Valora a relación entre o control de inventarios e a produtividade e a eficiencia nunha empresa.	CMCCT CSIEE	2ª

Bloque 5. A función comercial da empresa

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
d h i l m	B5.1. Departamento comercial de a empresa. B5.2. Concepto e clases de mercado. B5.3. Técnicas de investigación de mercados. B5.4. Comportamento do/de o consumidor/a e segmentación de mercados. B5.5. Variables da mercadotecnia-mix e elaboración de estratexias. B5.6. Estratexias de mercadotecnia e ética empresarial. B5.7. Tecnoloxías da información e das comunicacións e mercadotecnia.	B5.1. Analizar as características do mercado e explicar, de acordo con elas, as políticas de mercadotecnia aplicadas por unha empresa ante diferentes situacións e obxectivos.	EEB5.1.1. Caracteriza un mercado en función de diferentes variables como, por exemplo, o número de competidores e o <u>produto vendido</u> .	CSIEE	2ª
			EEB5.1.2. Identifica e adapta a cada caso concreto as estratexias e os enfoques de mercadotecnia.	CAA CD CMCCT	2ª
			EEB5.1.3. Interpreta e valora estratexias de mercadotecnia, incorporando nesa valoración consideracións de carácter ético, social e ambiental.	CD CMCCT CSC CSIEE	2ª
			EEB5.1.4. Comprende e explica as fases e as etapas da investigación de mercados.	CCL CMCCT	2ª

			EEB5.1.5. Aplica criterios e estratexias de segmentación de mercados en casos prácticos.	CD CMCCT	2ª
			EEB5.1.6. Analiza e valora as oportunidades de innovación e transformación da mercadotecnia que xorden co desenvolvemento das tecnoloxías da información e da comunicación.	CD CMCCT CSC	2ª
			EEB5.1.7. Describe a organización e o funcionamento do departamento comercial da empresa.	CCL CMCCT	2ª
			EEB5.1.8. Determina as necesidades da clientela en relación coas características dos produtos ou dos servizos ofrecidos pola empresa.	CD CMCCT CSC	2ª

Bloque 6. A información na empresa					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
d g h i l m	B6.1. Obrigacións contables da empresa. B6.2. A composición do patrimonio e a súa valoración. B6.3. Resultados da empresa. B6.4. As contas anuais e a imaxe fiel. B6.5. Elaboración do balance e da conta de perdas e ganancias. B6.6. Análise e interpretación da información contable.	B6.1. Identificar os datos máis destacables do balance e da conta de perdas e ganancias, explicar o seu significado, diagnosticar a situación a partir da información obtida e propor medidas para a súa mellora.	EEB6.1.1. Recoñece os elementos patrimoniais e a función asignada.	CMCCT CSIEE	3ª
			EEB6.1.2. Identifica, valora e clasifica os bens, os dereitos e as obrigacións da empresa en masas patrimoniais.	CMCCT	3ª
			EEB6.1.3. Interpreta a correspondencia entre os investimentos e o seu financiamento.	CAA	3ª
			EEB6.1.4. Detecta posibles desaxustes no equilibrio patrimonial, na solvencia e no apalancamiento da empresa, mediante o uso de cocientes.	CMCCT	3ª
			EEB6.1.5. Propón medidas correctoras adecuadas no caso de detectar desaxustes patrimoniais ou financeiros.	CAA CSIEE	3ª

			EEB6.1.6. Recoñece a importancia do dominio das operacións matemáticas e dos procedementos propios das ciencias sociais como ferramentas que facilitan a solución de problemas empresariais.	CMCCT CD	3ª
			EEB6.1.7. Recoñece a conveniencia do equilibrio económico, patrimonial e financeiro da empresa.	CMCCT CSIEE	3ª
			EEB6.1.8. Valora a importancia da información na toma de decisións.	CAA CSIEE	3ª
			EEB6.1.9. Calcula o resultado do exercicio económico da empresa, empregando os criterios de imputación aplicables.	CD CMCCT	3ª
			EEB6.1.10. Identifica, interpreta e clasifica os elementos do resultado da empresa.	CD CMCCT CSIEE	3ª
a c d h i l m	B6.7. Fiscalidade empresarial: principais figuras impositivas e elementos clave da súa estrutura e do seu funcionamento.	B6.2. Recoñecer a importancia do cumprimento das obrigacións fiscais e explicar os impostos que afectan as empresas.	EEB6.2.1. Identifica as obrigacións fiscais das empresas segundo a súa organización e a actividade que desenvolvan.	CMCCT CSIEE	3ª
			EEB6.2.2. Describe o funcionamento básico dos impostos que recaen sobre as empresas e destaca as súas principais diferenzas	CCL CMCCT	3ª
			EEB6.2.3. Valora a achega que supón para a riqueza nacional a carga impositiva que soportan as empresas.	CSC	3ª

Bloque 7. A función financeira					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
d g i l m	B7.1. Estrutura económica e financeira da empresa. B7.2. Concepto e clases de investimento. B7.3. Valoración e selección de proxectos de investimento. B7.4. Fontes de financiamento	B7.1. Valorar proxectos de investimento, xustificar razonadamente a selección da alternativa máis vantajosa, diferenciar as posibles fontes de financiamento nun determinado suposto e razoar a elección máis adecuada.	EEB7.1.1. Coñece e enumera os métodos estáticos (prazo de recuperación) e dinámicos (criterio do valor actual neto) para seleccionar e valorar investimentos.	CD CSIEE CMCCT	3ª
			EEB7.1.2. Aplica métodos estáticos (prazo de recuperación) e dinámicos (valor actual neto), nun suposto concreto de selección de alternativas de investimento para unha empresa.	CD CMCCT	3ª

interno e externa da empresa. Novas formas de financiamento. B7.5. Ciclos da empresa. B7.6. Período medio de maduración.	EEB7.1.3. Explica as posibilidades de financiamento das empresas diferenciando a externa e a interna, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa.	CCL CMCCT	3ª
	EEB7.1.4. Analiza, nun suposto concreto de financiamento externo, as opcións posibles, os seus custos e as variantes de amortización.	CAA CD CMCCT	3ª
	EEB7.1.5. Analiza e avalía, a partir dunha necesidade concreta, as posibilidades que teñen as empresas de recorrer ao mercado financeiro.	CAA CMCCT CSIEE	3ª
	EEB7.1.6. Valora as fontes externas e internas de financiamento da empresa.	CMCCT CSIEE	3ª
	EEB7.1.7. Analiza e expresa as opcións financeiras que mellor se adaptan a un caso concreto de necesidade financeira.	CAA CMCCT	3ª
	EEB7.1.8. Aplica os coñecementos tecnolóxicos á análise e á resolución de supostos.	CD CMCCT	3ª
	EEB7.1.9. Identifica e describe os ciclos de actividade da empresa e as súas fases.	CCL CMCCT CSIEE	3ª
	EEB7.1.10. Distingue as fases do período de maduración da empresa.	CMCCT CAA CD	3ª

4.4. CONSECUCIÓN MÍNIMA DOS ESTÁNDARES

Estándares de aprendizaxe- Bloque1	Grao mínimo
EEB1.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relacións coas esixencias de capital e coas responsabilidades para cada tipo.	25%
EEB1.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresa máis apropiadas en cada caso en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas.	15%
EEB1.1.3. Analiza, para un determinado caso práctico, os criterios de clasificación de empresas: segundo a natureza da actividade que desenvolven, a súa dimensión, o nivel tecnolóxico que alcanzan, o tipo de mercado en que operan, a fórmula xurídica que adoptan, e o seu carácter público ou privado.	15%
EEB1.1.4. Describe os elementos da empresa en relación con as funcións que desenvolven e os obxectivos que perseguen dentro do sistema.	10%
EEB1.2.1. Identifica os tipos de empresas e de empresarios/as que actúan na súa contorna, así como a forma de interrelacionar coa súa contorna máis próxima.	10%
EEB1.2.2. Analiza a relación entre empresa, sociedade e ambiente, e valora os efectos positivos e negativos das actuacións das empresas nas esferas social e ambiental.	15%
EEB1.2.3. Analiza a actividade das empresas como elemento dinamizador de progreso, estimando a súa creación de valor para a sociedade e para a cidadanía.	10%

Estándares de aprendizaxe- Bloque 2	Grao mínimo
EEB2.1.1. Describe e analiza os factores que determinan a localización e a dimensión dunha empresa, e valora a transcendencia futura para a empresa desas decisións.	20%
EEB2.1.2. Valora o crecemento da empresa como estratexia competitiva e relaciona as economías de escala coa dimensión óptima da empresa.	10%
EEB2.1.3. Identifica e explica as estratexias de especialización e diversificación.	15%
EEB2.1.4. Analiza as estratexias de crecemento interno e externo a partir de supostos concretos.	15%

EEB2.1.5. Examina o papel das pequenas e das medianas empresas no noso país, e valora as súas estratexias e as súas formas de actuar, así como as súas vantaxes e inconvenientes.	15%
EEB2.1.6. Describe as características e as estratexias de desenvolvemento da empresa multinacional, e valora a importancia da responsabilidade social e ambiental.	15%
EEB2.1.7. Estuda o impacto da incorporación da innovación e das novas tecnoloxías na estratexia da empresa, e relaciónao coa capacidade para competir de forma global.	10%

Estándares de aprendizaxe- Bloque 3	Grao mínimo
EEB3.1.1. Reflexiona sobre a división técnica do traballo nun contexto global de interdependencia económica para valorar as súas consecuencias sociais.	10%
EEB3.1.2. Describe a estrutura organizativa, o estilo de dirección, as canles de información e de comunicación, o grao de participación na toma de decisións e a organización informal da empresa.	25%
EEB3.1.3. Identifica a función de cada área de actividade da empresa (aprovisionamento, produción e comercialización, investimento e financiamento, recursos humanos e administrativa), así como os seus interrelacións.	20%
EEB3.1.4. Investiga sobre a organización nas empresas do seu ámbito máis próximo e identifica vantaxes e inconvenientes, detecta problemas para solucionar, e describe propostas de mellora.	10%
EEB3.1.5. Aplica os seus coñecementos a unha organización concreta, para detectar problemas e propor melloras.	15%
EEB3.1.6. Valora a importancia dos recursos humanos nunha empresa e analiza diferentes maneiras de abordar a súa xestión e a súa relación coa motivación e a produtividade.	20%

Estándares de aprendizaxe- Bloque 4	Grao mínimo
EEB4.1.1. Realiza cálculos da produtividade de distintos factores e interpreta os resultados obtidos, e coñece medios e alternativas de mellora da produtividade en ouna empresa.	10%
EEB4.1.2. Analiza e valora a relación entre a produtividade e os salarios deos /das traballadores/as.	10%

EEB4.1.3. Reflexiona sobre a importancia para a sociedade e para a empresa da investigación e a innovación tecnolóxica en relación coa competitividade e o crecemento.	10%
EEB4.2.1. Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, calcula o beneficio ou a perda generados ao longo do exercicio económico, aplicando razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados.	10%
EEB4.2.2. Identifica e calcula os tipos de custos, ingresos e beneficios dunha empresa, e represéntaos gráficamente.	10%
EEB4.2.3. Calcula o limiar de vendas (de rendibilidade) necesario para a supervivencia da empresa.	10%
EEB4.2.4. Analiza os métodos de análises custo beneficio e custo eficacia como instrumentos de medida e avaliación que axudan á toma de decisións.	10%
EEB4.3.1. Identifica os custos que xera o almacén e resolve casos prácticos sobre o ciclo de inventario.	10%
EEB4.3.2. Valora as existencias en almacén mediante diferentes métodos.	10%
EEB4.3.3. Valora a relación entre o control de inventarios e a produtividade e a eficiencia nunha empresa.	10%

Estándares de aprendizaxe- Bloque 5	Grao mínimo
EEB5.1.1. Caracteriza un mercado en función de diferentes variables como, por exemplo, o número de competidores e o produto vendido.	15%
EEB5.1.2. Identifica e adapta a cada caso concreto as estratexias e os enfoques de mercadotecnia.	10%
EEB5.1.3. Interpreta e valora estratexias de mercadotecnia, incorporando nesa valoración consideracións de carácter ético, social e ambiental.	15%
EEB5.1.4. Comprende e explica as fases e as etapas da investigación de mercados.	15%
EEB5.1.5. Aplica criterios e estratexias de segmentación de mercados en casos prácticos.	10%
EEB5.1.6. Analiza e valora as oportunidades de innovación e transformación da mercadotecnia que xorden co desenvolvemento das tecnoloxías da información e da comunicación.	10%
EEB5.1.7. Describe a organización e o funcionamento do departamento comercial da empresa.	15%
EEB5.1.8. Determina as necesidades da clientela en relación coas características dos produtos ou dos servizos ofrecidos pola empresa.	10%

Estándares de aprendizaxe Bloque 6	Grao mínimo
EEB6.1.1. Recoñece os elementos patrimoniais e a función asignada.	10%
EEB6.1.2. Identifica, valora e clasifica os bens, os dereitos e as obrigacións da empresa en masas patrimoniais.	10%
EEB6.1.3. Interpreta a correspondencia entre os investimentos e o seu financiamento.	10%
EEB6.1.4. Detecta posibles desaxustes no equilibrio patrimonial, na solvencia e no apalancamiento da empresa, mediante o uso de cocientes.	10%
EEB6.1.5. Propón medidas correctoras adecuadas no caso de detectar desaxustes patrimoniais ou financeiros.	5%
EEB6.1.6. Recoñece a importancia do dominio das operacións matemáticas e dos procedementos propios das ciencias sociais como ferramentas que facilitan a solución de problemas	5%
EEB6.1.7. Recoñece a conveniencia do equilibrio económico, patrimonial e financeiro da empresa.	10%
EEB6.1.8. Valora a importancia da información na toma de decisións.	5%
EEB6.1.9. Calcula o resultado do exercicio económico da empresa, empregando os criterios de imputación aplicables.	10%
EEB6.1.10. Identifica, interpreta e clasifica os elementos do resultado da empresa.	10%
EEB6.2.1. Identifica as obrigacións fiscais das empresas segundo a súa organización e a actividade que desenvolvan.	5%
EEB6.2.2. Describe o funcionamento básico dos impostos que recaen sobre as empresas e destaca as súas principais diferenzas	5%
EEB6.2.3. Valora a achega que supón para a riqueza nacional a carga impositiva que soportan as empresas.	5%

Estándares de aprendizaxe- Bloque 7	Grao mínimo
EEB7.1.1. Coñece e enumera os métodos estáticos (prazo de recuperación) e dinámicos (criterio do valor actual neto) para seleccionar e valorar investimentos.	10%
EEB7.1.2. Aplica métodos estáticos (prazo de recuperación) e dinámicos (valor actual neto), nun suposto concreto de selección de alternativas de investimento para unha empresa.	15%
EEB7.1.3. Explica as posibilidades de financiamento das empresas diferenciando a externa e a interna, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa	15%
EEB7.1.4. Analiza, nun suposto concreto de financiamento externo, as opcións posibles, os seus custos e as variantes de amortización.	10%
EEB7.1.5. Analiza e avalía, a partir dunha necesidade concreta, as posibilidades que teñen as empresas de recorrer ao mercado financeiro.	10%
EEB7.1.6. Valora as fontes externas e internas de financiamento da empresa.	10%

EEB7.1.7. Analiza e expresa as opcións financeiras que mellor se adaptan a un caso concreto de necesidade financeira.	10%
EEB7.1.8. Aplica os coñecementos tecnolóxicos á análise e á resolución de supostos.	10%
EEB7.1.9. Identifica e describe os ciclos de actividade da empresa e as súas fases.	5%
EEB7.1.10. Distingue as fases do período medio de maduración dunha empresa	5%

5. METODOLOXÍA

A metodoloxía de Economía da Empresa será eminentemente práctica e aínda sen descoidar os contidos teóricos, irá encamiñada a dar unha explicación e un mellor coñecemento dunha sociedade onde os fenómenos empresariais desempeñan un papel importante.

Os contidos básicos presentaranse como soporte e a eles deben unirse os procedementos relacionados cos problemas empresariais e da súa contorna, para desenvolver nos alumnos actitudes críticas e autonomía fronte a tales problemas, que os forme como cidadáns responsables e sensibles co mundo que nos rodea.

- Utilizaranse diversas técnicas (tormenta de ideas, resolución de cuestións, lecturas...) para diagnosticar os coñecementos previos dos alumnos e poder así corrixir os posibles erros na aprendizaxe. Isto sentará as bases para ir añadiendo novos coñecementos de maneira lóxica.
- Darase prioridade á comprensión da contidos –memoria comprensiva- e á súa funcionalidade, de modo que poidan relacionalos coa súa contorna real.
- Realizaranse actividades de comprensión e motivación con un secuencia lóxica e progresiva que xeren un conflito cognitivo entre os coñecementos previos e os adquiridos.
- Vincularanse os contidos coa contorna real do alumno, por exemplo a través de visitas a empresas próximas ou mediante charlas de expertos sobre cuestións do mundo empresarial real.
- Empregaranse distintas estratexias e recursos metodolóxicos (presentacións, debates, vídeos, mapas mentais, etc.).
- Fomentarase o desenvolvemento da capacidade do alumno para recoñecer o seu proceso de aprendizaxe, aumentando así a súa eficacia, o seu rendemento e o control sobre o mesmo.
- Realizaranse traballos de investigación sobre os aspectos máis relevantes do tecido empresarial da contorna dos alumnos, que en ocasións deberán expor en público ante os seus compañeiros, para favorecer a comunicación e a linguaxe escrita e oral.
- Utilizarase unha metodoloxía activa e participativa que teña en conta o nivel de coñecementos previos e as características persoais do alumnado para que todos poidan progresar desde o seu punto de partida particular.
- Exporanse actividades de reforzo para aqueles alumnos con ritmos de aprendizaxe máis lentos e actividades de ampliación para os alumnos con ritmos de aprendizaxe máis rápidos.

O expresado anteriormente traducirase na aplicación do seguinte esquema de traballo a desenvolver en cada unidade didáctica:

- Introducción á unidade de traballo co fin de motivar aos alumnos/as.
- Análise dos coñecementos previos dos alumnos/as.
- Exposición de contidos e desenvolvemento da unidade.
- Traballo individual dos alumnos/as desenvolvendo as actividades propostas.
- Traballo en pequenos grupos para fomentar o traballo cooperativo.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Utilizaranse ao longo do curso os seguintes materiais e recursos

- Libro de texto do alumno: Economía de a Empresa 2. Editorial Galinova. Autor: Alberto Pérez César.
- Apuntes elaborados pola profesora.
- **Revistas e xornais:**
 - Noticias de prensa da sección de Economía dos diarios de maior difusión nacional e autonómica.
 - Prensa especializada e diarios económicos (Cinco Días, Expansión, O Economista, etc.).
- **Outros recursos e materiais:**
 - Impresos oficiais de impostos e outros tributos.
 - Recibos de nóminas.
 - Estatuto dos Traballadores.
 - Plan Xeral de Contabilidade 2008.
 - Modelos de contratos de traballo.
 - Código de Comercio e Leis Mercantís.
 - Exámenes ABAU
 - Fotocopias de artigos seleccionados.
 - Folletos publicitarios de supermercados.
 - Estados financeiros de empresas reais.
- **Recursos TIC**
 - Computador con canón proxector.
 - Vídeos e curtos de películas.
 - Procesador de textos e folla de cálculo.
- **Páxinas web:**
 - www.ipyme.org páxina web da Dirección Xeral de Política da PEME (pequena e mediana empresa) do Ministerio de Economía.
 - www.eugo.es portal que no que se pode atopar información sobre o conxunto de trámites e requisitos necesarios para levar a cabo unha actividade empresarial.
 - www.ventanillaempresarial.es web dos portelos únicos empresariais de apoio a emprendedores.

- www.igape.es web do Instituto Galego de Promoción Económica con numerosos recursos de formación e asesoramento para o emprendedor.
- www.agenciatributaria.es portal da Axencia Española de Administración Tributaria.
- www.consumo-inc.é web do Instituto Nacional de Consumo, organismo autónomo, dependente do Ministerio de Sanidade e Consumo que exerce as funcións de promoción e fomento dos dereitos dos consumidores e usuarios.
- www.ouepm.é web da Oficina Española de Patentes e Marcas. Ten un xogo de marcas.
- www.rmc.es web do Rexistro Mercantil Central.
- www.sepe.es páxina web do Servizo Público de Emprego Estatal con ampla información sobre o mercado laboral: contratos, prestacións, estatísticas, etc.
- www.seg-social.es portal da Seguridade Social.
- Blogs de economía.

7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

7.1. Avaliación

Os diferentes procedementos e criterios que se utilizan ao longo do curso son:

- **Observación** detida na aula do traballo diario, cooperación e participación de cada alumno/a así como a súa expresión oral.
- **Corrección dos exercicios obrigatorios de clase**, que permitirá observar se se realizan os traballos encomendados, así como a súa capacidade de comprensión e de síntesis, a súa expresión escrita e gráfica, o orden na exposición etc...
- **Exercicios escritos**, nos que se incluírán:
 - a) Probas obxectivas: definicións, asociación de conceptos, coas que se pretende medir a memorización de información relevante, a tecnoloxía, o dominio de linguaxe económico, etc
 - b) Elaboración e comentario de gráficos, cadros estatísticos, contas anuais e textos económicos, que mostren a destreza na súa elaboración, a capacidade de análise dos datos económicos e contables, e de interpretación e crítica das mensaxes e informacións que reciben.
 - c) Faranse un mínimo de dous exames (probas orais ou escritas) por avaliación, debendo obter en cada un deles unha puntuación mínima de 4,5 puntos. No mes de maio farase unha recuperación das avaliacións non superadas e de non obter unha avaliación positiva, en xuño avaliarase de toda a materia.
- **Valoración dos traballos obrigatorios** tanto individuais como en grupo, orais ou escritos. Valorarase de forma prioritaria a destreza na busca e selección de fontes de información, a capacidade de análise da información e de establecer conclusións.
- **Valoración dos traballos voluntarios**, orais ou escritos. Valorarase de forma prioritaria a destreza na busca e selección de fontes de información, a capacidade de análise da información e de establecer conclusións

7.2 Cualificación e promoción

Os instrumentos de avaliación que se aplicarán durante o curso 2021-22 nesta materia descritos nun apartado anterior desta programación, serán:

- Observación directa e sistemática do traballo (**OD**)
- Probas orais e escritas (**P**)
- Análise da produción dos alumnos (**Informes-I**): resumos, traballos, resolución de exercicios, exposicións, xa sexan obriagatorios ou voluntarios.

As probas orais e escritas valoraranse de 0 a 10 puntos

Para o cálculo da cualificación de cada **avaliación trimestral** farase unha media aritmética das calificacións obtidas en cada unha das probas orais e ou escritas da avaliación. Faranse como mínimo 2 probas por avaliación. O valor desa media deberá ser 5.

Non se realizará a media anteriormente mencionada, e por tanto suspenderá a asignatura, o alumno que obtivese unha calificación inferior a 4,5 puntos en calquera dos dous exames.

Tampouco se realizará a media se na realización dalgunha das probas das avaliacións o alumno/a utiliza auriculares, teléfonos, tabletas, “pinganillos” ou cualquier outro dispositivo electrónico ou “chuletas”. Nestes casos, a nota da proba será 0. A avaliación correspondente estará suspensa na súa totalidade e solo poderá recuperarse na avaliación ordinaria, ou extraordinaria no seu caso.

Non se puntuarán aqueles traballos que supoñan plaxio ou que non se poda demostrar a súa autoría, e polo tanto non contarán para a avaliación.

Unha vez realizada a media, e só se está e igual ou superior a un 5, poderá sumarse ou restarse ata 1 punto en función dos resultados da observación directa e sistemática do traballo (OD) e da produción (I) do alumno durante o trimestre.

Unha vez realizada a media aritmética dos exames e sumado ou restado o punto mencionado no parágrafo anterior, obterase a cualificación da avaliación.

O resultado da **avaliación final ordinaria** do mes de maio obterase mediante unha media aritmética simple das calificacións das tres avaliacións. O alumno deberá ter todas as avaliacións aprobadas para superar a materia na avaliación final.

7.3 Criterios de recuperación

O alumnado que non supere algunha/s ou todas as avaliacións terá oportunidade de recuperalas mediante unha proba escrita semellante a das avaliacións, que se realizará no mes de maio. O alumnado recupera a/as avaliacións se obtén una nota de 5 en cada unha delas. De non superar con avaliación positiva a asignatura no mes de maio, en xuño farase una proba global da materia. A cualificación a alcanzar nesta proba deberá ser como mínimo un 5.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

Realizarase a avaliación do ensino e a práctica docente, a través do seguinte cadro de indicadores e a súa valoración.

I. PLANIFICACIÓN

		1	2	3	4
1	Realizo a programación da miña actividade educativa tendo como referencia o Proxecto Curricular de Etapa e, no seu caso, a programación de área.				
2	Expoño os obxectivos didácticos de forma que expresan claramente as competencias que os meus alumnos e alumnas deben conseguir.				
3	Selecciono e secuencio os contidos cunha distribución e unha progresión adecuada ás características de cada grupo de alumnos.				
4	Adopto estratexias e programo actividades en función dos obxectivos, dos distintos tipos de contidos e das características dos alumnos.				
5	Planifico as clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustado o máis posible ás necesidades e intereses dos alumnos.				
6	Establezo, de modo explícito, os criterios, procedementos e instrumentos de avaliación e autoevaluación.				
7	Planifico a miña actividade educativa de forma coordinada co resto do profesorado.				

Observacións e propostas de mellora

--

1 (Nunca) 2 (Poucas veces) 3 (Case sempre) 4 (Sempre)

II. REALIZACIÓN

Motivación inicial dos alumnos		1	2	3	4
1	Presento e propoño un plan de traballo, explicando a súa finalidade, antes de cada unidade.				
2	Expoño situacións introductorias previas ao tema que se vai a tratar.				
Motivación ao longo de todo o proceso					
3	Manteño o interese do alumnado partindo de as súas experiencias, cunha linguaxe clara e adaptada.				
4	Comunico a finalidade das aprendizaxes, a súa importancia, funcionalidade, aplicación real.				
5	Dou información dos progresos conseguidos así como das dificultades atopadas.				
Presentación dos contidos					
6	Relaciono os contidos e actividades cos coñecementos previos dos meus alumnos.				
7	Estruturo e organizo os contidos dando una visión xeral de cada tema (índices, mapas conceptuais, esquemas, etc.)				
8	Facilito a adquisición de novos contidos intercalando preguntas aclaratorias, sintetizando, exemplificando, etc.				
Actividades na aula					
9	Expoño actividades variadas, que aseguran a adquisición dos obxectivos didácticos previstos e as habilidades e técnicas instrumentais básicas.				
10	Nas actividades que propoño existe equilibrio entre as actividades individuais e traballos en grupo.				
Recursos e organización da aula					
11	Distribúo o tempo adecuadamente: (breve tempo de exposición e o resto do mesmo para as actividades que os alumnos realizan na clase).				
12	Adopto distintos agrupamentos en función da tarefa a realizar, controlando sempre que o clima de traballo sexa o adecuado				
13	Utilizo recursos didácticos variados (audiovisuais, informáticos, etc.), tanto para a presentación dos contidos como para a práctica dos alumnos.				
Instrucións, aclaracións e orientacións ás tarefas dos alumnos					
14	Comprobo que os alumnos comprenderon a tarefa que teñen que realizar: facendo preguntas, facendo que verbalicen o proceso, etc.				
15	Facilito estratexias de aprendizaxe: como buscar fontes de información, pasos para resolver cuestións, problemas e asegúrome a participación de todos				
Clima da aula		1	2	3	4
16	As relacións que establezo cos meus alumnos dentro da aula son fluídas e desde unhas perspectivas non discriminatorias.				
17	Favorezo a elaboración de normas de convivencia coa achega de todos e reacciono de forma ecuánime ante situacións conflitivas.				
18	Fomento o respecto e a colaboración entre os alumnos e acepto as súas suxestións e achegas.				

Seguimento/ control do proceso de ensino-aprendizaxe					
19	Reviso e corrijo frecuentemente os contidos e actividades propostas dentro e fóse da aula.				
20	Proporciono información ao alumno sobre a execución das tarefas e como pode melloralas.				
21	En caso de obxectivos insuficientemente alcanzados propoño novas actividades que faciliten a súa adquisición.				
22	En caso de obxectivos suficientemente alcanzados, en curto espazo de tempo, propoño novas actividades que faciliten un maior grao de adquisición.				
Atención á diversidade					
23	Teño en conta o nivel de habilidades dos alumnos e en función deles, adapto os distintos momentos do proceso de ensino- aprendizaxe				
24	Coordínome con profesores de apoio, para modificar contidos, actividades, metodoloxía, recursos, etc. e adaptalos aos alumnos con dificultades.				

Observacións e propostas de mellora

III. AVALIACIÓN

		1	2	3	4
1	Teño en conta o procedemento xeral para a avaliación dos aprendizaxes de acordo coa programación de área.				
2	Aplico criterios de avaliación e criterios de cualificación en cada un dos temas de acordo coa programación de área.				
3	Realizo unha avaliación inicial a principio de curso.				
4	Utilizo suficientes criterios de avaliación que atendan de maneira equilibrada a avaliación dos diferentes contidos.				
5	Utilizo sistematicamente procedementos e instrumentos variados de recollida de información sobre os alumnos.				
6	Habitualmente, corrijo e explico os traballos e actividades dos alumnos e, dou pautas para a mellora das súas aprendizaxes.				
7	Utilizo diferentes técnicas de avaliación en función da diversidade de alumnos, das diferentes áreas, dos temas, dos contidos...				
8	Utilizo diferentes medios para informar a pais, profesores e alumnos (sesións de avaliación, boletín de información, entrevistas individuais) dos resultados da avaliación.				

IV. Observacións e propostas de mellora

9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

No curso 22-23 hai varios alumnos coa materia Economía de 1º de bacharelato pendente por un cambio de modalidade de bacharelato. Para estes alumnos prevese un plan de traballo trimestral que consistirá na realización mensual de diferentes actividades, exercicios e traballos relacionados cos estándares da materia. Os alumnos dispoñen da aula virtual para o estudo da materia e consulta de dúbidas á profesora responsable da súa avaliación nos recreos das mañáns e as tardes que soliciten.

Valorarase trimestralmente o traballo realizado e no caso de non acadar os obxectivos mínimos, realizarán una proba de toda o parte da materia no mes de abril, nas datas fixadas pola xefatura de estudos. A nota necesaria para superar a materia será un 5.

10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

No que respecta ó tratamento da diversidade, propónse unha introducción progresiva ós conceptos, termos e argumentos económicos; de maneira que se adapten as características e niveis dos alumnos/as.

A atención a diversidade supón ter en conta a pluralidade de intereses, ritmos e dificultades de aprendizaxe e outras diversidades que presentan os alumnos e alumnas que integran a aula.

Como dentro da clase o alumnado é diferente realizaranse diferentes actividades que irán aumentando en complexidade e prestarase unha atención individualizada ó alumnado con maiores dificultades.

Ademáis das responsabilidades que neste aspecto lle confire a LOMCE ás administracións educativas, dende a aula e en coordinación co departamento de orientación, se contempla:

- A propia organización e distribución da aula.
- A adecuación da programación didáctica ao caso de que se trate.
- A adaptación dos tempos e instrumentos de avaliación.
- Programas de reforzo, repaso ou recuperación.
- Programas específicos personalizados a caso/s concreto/s.
- Avaliación diferenciada segundo as características dos alumnos/as.

Cas actividades propostas iranse descubriendo as carencias dos alumnos/as, e daraselles tarefas adecuadas para que poidan alcanzar os obxectivos particulares adecuados a cada un. As propias actividades teñen tamén diferentes graos e niveis de dificultade, de xeito que se poderán graduar nas respostas segundo a súa capacidade.

11. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Nas distintas unidades da materia traballaremos os seguintes elementos transversais:

▪ **Comprensión lectora e expresión oral e escrita:**

A consolidación do hábito lector debe ser un obxectivo prioritario da educación e por tanto vese reflectido tamén na programación de Economía da Empresa. A lectura e a expresión oral promoveranse ao longo do curso mediante:

- Lectura de artigos empresariais e posterior debate na aula. Ao longo do curso, co avance das unidades didácticas, facilitaranse textos diversos que requirirán unha asimilación e comprensión por parte do alumno.
- Lectura do libro de texto de referencia. O seguimento da materia non soamente farase mediante as explicacións do profesor e a toma de notas ou apuntamentos en clase senón tamén a través do libro de texto. Pedirase aos alumnos a lectura en casa e en clase do libro para que se fixen en determinados contidos e aprendan a extraer os fundamentais de cada tema mediante as técnicas do subliñado ou a realización de esquemas e resumos escritos.
- Recomendación dunha bibliografía básica sobre temas empresariais para a súa lectura durante os períodos vacacionais.
- Prensa económica. Puntualmente, cando a actualidade económica demánde, levará á aula prensa económica para que o alumno pódase familiarizar coa linguaxe xornalística e á vez adquiran o gusto e a curiosidade por a lectura de este tipo de prensa. Utilizaranse periódicos e revistas especializadas. Á súa vez animará aos alumnos para que traian a clase noticias que eles/as lean e que tamén serán obxecto de comentario e reflexión. As intervencións dos alumnos na realización de devanditos comentarios serán valoradas por o profesor e incorporadas á puntuación correspondente a traballo e actitude en clase.
- Dramatizacións ou xogos de rol para ilustrar procesos, por exemplo o proceso de selección de persoal.
- Actividades de traballo cooperativo no que se produce a socialización dos alumnos.
- Exposicións con apoio audiovisual que realicen os alumnos sobre algún contido do currículo.

▪ **Comunicación audiovisual e Tecnoloxías da Información e a Comunicación.**

Un dos obxectivos do Ensino moderno é a de ir introducindo as novas tecnoloxías da información como recurso didáctico. Para iso sería recomendable dispor dun computador con conexión a Internet e un canón na aula de economía. Ademais, cando as circunstancias requíranlo poderíase dispor dunha aula de informática suficientemente equipada.

Entre as actividades a desenvolver mediante o uso do TIC podemos citar:

- Presentacións das unidades didácticas a través de programas como “Power Point”.
- Utilización de Internet na aula informática, a aula de economía e o propio fogar do alumno como recurso na procura de información da rede, resolución de exercicios, lecturas, actividades de clases investidas, etc. Neste sentido cada unidade didáctica contén diversas actividades indagatorias que requiren o uso de Internet.
- Uso de follas de cálculo para o traballo con datos económicos como a confección de táboas e representacións gráficas. Concretamente poderíanse realizar exercicios de simulación de inversións mediante as funcións VAN e TIR de Excel, exercicios de FIFO E PMP, exercicios de custos e punto morto, balances e análises mediante cocientes, etc.
- Proxeccións de vídeos e curtos de películas mediante o canón dispoñible en a aula.
- Uso da relación de páxinas web que aparecen recollidas ao longo das unidades didácticas do libro de texto.
- Utilización da plataforma educativa do centro como canle de comunicación co alumno.

▪ **Emprendimiento, educación cívica e constitucional**

Educación no emprendimiento:

- Valoración da función social que cumpre a empresa como xeradora de innovacións que melloran a calidade de vida e o benestar social das persoas.
- Desenvolvemento do espírito emprendedor a través de habilidades propias do emprendimento tales como a creatividade, o traballo en equipo, a autonomía, a resolución de problemas, etc.
- Aprendizaxe a partir de os erros e fracasos e recoñecemento positivo da asunción de riscos.

Educación ambiental:

- Conciencia sobre a necesidade dun crecemento económico baseado no desenvolvemento sustentable.
- Valoración da necesidade e vantaxes que ofrece a máxima de “triplo R” (reducir, reciclar, reutilizar).
- Análise dos efectos negativos da actividade empresarial no medio ambiente.
- Procura de alternativas que minimicen o impacto ambiental.

Educación moral e cívica:

- Valoración da necesidade da responsabilidade social e a ética nos negocios na empresa.
- Reflexión sobre os efectos derivados da globalización e a deslocalización empresarial.
- Reflexión sobre a importancia dun sistema fiscal progresivo como instrumento para favorecer a equidade e a solidariedade.
- Análise da relación existente entre o consumo abusivo, medio ambiente e pobreza.
- Defensa da liberdade de expresión.
- Establecemento de relacións baseadas na solidariedade, cooperación e respecto cara aos demais.
- Comprensión do respecto que as empresas deben manifestar ante as distintas culturas.
- Concienciación da importancia de colaborar e participar activamente no sostemento dos gastos públicos tanto por parte das persoas como por parte das empresas.

Educación para o consumidor:

- Reflexión sobre a influencia que exerce a publicidade nos medios de comunicación sobre as nosas vidas.
- Adquisición de conciencia de consumidor, como decisor autónomo consciente dos seus dereitos e responsabilidades.
- Creación dunha conciencia crítica ante o consumo.
- Responsabilidade co a reciclaxe, a reutilización e a redución dos produtos e residuos.
- Reflexión sobre a presión que exerce no medio ambiente o consumo excesivo.
- Diferenciación da compra necesaria da compra impulsiva.
- Reflexión sobre o poder que exercen as marcas sobre os consumidores.

Educación para a paz:

- Uso do diálogo e a comunicación como medios indispensables para traballar en equipo, tomar decisións ou chegar a acordos.
- Crítica dos métodos coercitivos ou violentos que se aplican nalgúns conflitos laborais.
- Coñecemento das vías de solución pacíficas nos conflitos laborais.
- Rexeitamento aos comportamentos intolerantes.

- Preferencia pola solución dialogada ou consensuada antes que o conflito.
- Rexeitamento ás guerras e á miseria que provocan.
- Análise dos intereses empresariais que poden estar presentes nos conflitos bélicos actuais, tratando de propor críticamente posibles solucións.

Educación para a saúde:

- Comprensión da importancia do respecto ás normas de seguridade e hixiene en a empresa.
- Crítica das prácticas dalgúns empresas multinacionais que non respectan os estándares de seguridade e saúde dos seus traballadores nos países menos desenvolvidos.
- Análise da influencia da contaminación derivada do proceso produtivo na saúde humana e animal.
- Recoñecemento daquelas prácticas de acoso laboral ou mobbing que afectan á saúde dos traballadores/as.

Educación non sexista:

- Análise e crítica das desigualdades laborais entre homes e mulleres.
- Reflexión sobre a utilización sexista da muller no mundo publicitario.
- Visualización de como a formación persoal favorece a igualdade laboral entre ambos os sexos.
- Concienciación da igualdade entre sexos, razas, etnias, etc. no posto de traballo.
- Desenvolvemento dunha actitude de respecto de opinións entre persoas diferentes (sexo, raza, etc.).
- Reflexión sobre o papel da muller no mundo empresarial e o mundo laboral.
- Rexeitamento á violencia de xénero.

12. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Non momento de facer esta programación, non están previstas.

13. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

Os procedementos para avaliar esta programación son:

- Comparar mensualmente os obxectivos, contidos, criterios de avaliación, procedementos e actividades cos resultados que acadan o alumnado na aula.
- Corrixir as desviacións atopadas axustando todos, algúns ou algún deses elementos á realidade do alumnado, ás súas necesidades e características e á realidade das posibilidades educativas do Centro.
- Prestar atención número de alumnos que, nas avaliacións trimestrais acadan un resultado positivo, para facer as correccións oportunas.
- Valorar a porcentaxe de alumnado que, despois da avaliación final, superan a materia.
- Recoller na memoria final do curso os erros de programación e as correccións realizadas para que sirvan de base da programación do curso seguinte.
- Como instrumento de medida empregárase o seguinte cadro de indicadores:

Mecanismo avaliación e modificación de programación didáctica	Escala			
	(Indicadores de logro)	1	2	3
1.- Diseñáronse unidades didácticas ou temas a partir dos elementos do currículo?				
2.- Secuenciáronse e temporalizáronse as unidades didácticas/temas/proxectos?				
3.- O desenvolvemento da programación respondeu á secunciación e temporalización?				
4.- Engadiuse algún contido non previsto á programación?				
5.- Foi necesario eliminar algún aspecto da programación prevista?				
6.- Secuenciáronse os estándares para cada unha das unidades/temas				
7.- Fixouse un grao mínimo de consecución de cada estándar para superar a materia?				
8.- Asígnouse a cada estándar o peso correspondente na cualificación ?				
9.- Vinculouse cada estándar a un/varios instrumentos para a súa avaliación?				
10.- Asociouse con cada estándar os temas transversais a desenvolver?				
11.- Fixouse a estratexia metodolóxica común para todo o departamento?				
12.- Estableceuse a secuencia habitual de traballo na aula?				
13.- Son adecuados os materiais didácticos utilizados?				
14.- O libro de texto é adecuado, atractivo e de fácil manipulación para o alumnado?				
15.- Diseñouse un plan de avaliación inicial fixando as consecuencias da mesma?				
16.- Establecéronse pautas xerais para a avaliación continua: probas, exames, etc.				
17.- Fixáronse criterios para a avaliación final?				
18.- Establecéronse criterios para a avaliación extraordinaria?				
19.- Elaboráronse os exames tendo en conta o valor de cada estándar?				
20.- Definíronse programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares?				
21.- Leváronse a cabo as medidas específicas de atención ao alumnado?				
22.- Informouse ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos?				
23.- Informouse ás familias sobre os criterios de promoción? (Artº 21º, 5 do D.86/15)				
24.- Seguiuse e revisouse a programación ao longo do curso				
25.- Introducíronse axustes e modificacións na programación?				
26.- As modificacións na programación foron axeitadas?				

14. PLAN DE TRABAJO E REFORZO

Dende o inicio do curso estará a disposición dos alumnos a aula virtual do centro, na que colgáranse os contidos da materia, as prácticas que deben realizar para a superación da mesma e ademais, contidos adicionais para unha mellor comprensión dos mesmos e que sirvan de reforzo. A plataforma pretende ser unha vía de comunicación máis áxil entre o docente e os alumnos, e entre eles mesmos para debater ou para as dúbidas ou preguntas que poidan xurdir. As actividades da materia terán que ser entregadas preferentemente a través da aula virtual como vía de entrega.

PROGRAMACIÓN ECONOMÍA
DA EMPRESA
2º BACHARELATO

1.	INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN	3
2.	CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	5
3.	OBXECTIVOS	8
3.1.	OBXECTIVOS DA ETAPA	8
3.2.	OBXECTIVOS DO CURSO	9
4.	CONCRECIÓNS PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE	10
4.1.	Temporalización	10
4.2.	Grao mínimo de consecución para superar a materia	10
4.3.	Procedementos e instrumentos de avaliación	10
4.4.	CONSECUCIÓN MÍNIMA DOS ESTÁNDARES	19
5.	metodoloxía	23
6.	MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	24
7.	CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.	25
7.1.	Avaliación	25
7.2	Cualificación e promoción	26
7.3	Criterios de recuperación	26
8.	INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE	26
9.	ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.....	30
10.	MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	30
11.	CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS	30
12.	ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	33
13.	MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.....	33
14.	PLAN DE TRABALLO E REFORZO	35

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

Economía da empresa é unha aproximación á realidade empresarial entendida desde un enfoque amplo, tanto por atender á comprensión dos mecanismos internos que a moven coma polas súas interrelacións coa sociedade. O mundo da empresa está presente a diario nos medios de comunicación, forma parte da vida de millóns de persoas e repercute en todos os fogares. Por outro lado, a empresa é unha entidade en constante transformación que se adapta aos sucesivos cambios sociais, tecnolóxicos, políticos etc., innovacións que, pola súa vez, xeran progresos sociais, pero tamén inconvenientes e incertezas que deben ser valoradas en cada caso. A sociedade exige cada vez con máis forza das empresas que teñan actuacións respectuosas co medio natural, cos dereitos dos traballadores e traballadoras, coa seguranza e hixiene no traballo, coa libre competencia, que eviten a deficiente ou enganosa información en produtos etc. Ademais, preténdese inculcar a alumnos e alumnas unha actitude crítica sobre aspectos da realidade social e empresarial, tales como o consumismo exacerbado, a desigualdade na distribución das rendas, a degradación ambiental e o esgotamento dos recursos debido ao crecemento económico e mais o fenómeno da globalización. Entender a lóxica das decisións empresariais cunha visión próxima e fundamentada, valorando as súas consecuencias desde un punto de vista social, ético e ambiental, fomentando o uso das tecnoloxías da información e da comunicación, constitúe o labor xeral desta materia. Economía da empresa introduce o alumnado no ámbito con que se vai relacionar ao longo da súa vida. Os seus contidos enlazarán cos de diversas materias da educación secundaria.

Esta materia é un compendio de contidos relacionados coa xestión empresarial que inclúe múltiples aspectos procedentes de diversas áreas de coñecemento que parten da economía, pero que necesitan igualmente nocións de dereito, matemáticas, socioloxía, psicoloxía, tecnoloxía, teoría da información e comunicación. Por outra banda, o alumnado, nun futuro máis ou menos próximo, pasará a formar parte dunha empresa, promovéndoa, ou do traballo asalariado, polo que coñecer o funcionamento do mundo empresarial en todos os seus ámbitos vaille facilitar a súa incorporación á vida laboral e servirlle para ser capaz de recoñecer todas as facetas do sistema en que se vai inserir.

A materia debe permitir o fomento dunha cultura e dunha maneira de pensar empresarial, onde se exerciten e crezan a creatividade e o espírito de innovación, e incentívese a elaboración de reflexións persoais e a toma de decisións fundamentadas, así como a concepción do erro como fonte de progreso e aprendizaxe. Tamén ha de contribuír ao desenvolvemento da competencia matemática e das competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, de comunicación lingüística e dixital, da capacidade de aprender a aprender, e do sentido da iniciativa e o espírito emprendedor.

○ Contextualización

Esta programación vai dirixida aos 2 grupos de alumnado do 2º curso de Bacharelato de Humanidades e Ciencias Sociais do IES República Oriental do Uruguai en Vigo (Pontevedra).

Entendemos por contexto a contorna social, histórica e xeográfica na que se realiza a labor docente.

Historia do IES

O centro comezou a súa andaina no curso 86/87 baixo o nome de Os Rosais, que cambiaría de denominación o día 3 de novembro de 1989, logo dun acto oficial no que participaron o

Presidente da Xunta, Don Fernando González Laxe e a Ministra de Educación da República Oriental do Uruguai, Dona Adela Reta, como “homenaxe ao pobo uruguaio que acolleu xenerosamente aos nosos emigrantes”.

Actualidade

O centro está consolidado na cidade, o seu claustro está formado por 36 profesores e profesoras definitivos e 15 provisionais para este curso 2021-22, e o número de alumnos (sobre 460 este curso) permite configurar clases sen masificacións especialmente nos cursos da ESO, que redunda nunha atención máis próxima e directa ao alumnado, ofrecendo un ensino público de calidade e educando aos alumnos e as alumnas como cidadáns de pleno dereito nunha sociedade plural e democrática.

As ensinanzas ofertadas polo Centro son as seguintes:

- ESO: 1º, 2º, 3º e 4º curso, en réxime ordinario.
- BACHARELATOS: Ciencias, Humanidades e Ciencias Sociais, tamén en réxime ordinario

Para o centro, un obxectivo prioritario é atender á diversidade do alumnado, proporcionándolles apoios precisos para poder acadar o éxito escolar. Neste capítulo, hai que destacar as seccións bilingües en inglés que se ofertan aos alumnos para poder cursar algunhas materias nesta lingua.

▪ **Lexislación aplicable a esta programación:**

Normativa estatal:

- Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE 03/01/2015).
- Orde ECD/65/2015, de 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre compétenas, os contidos e os criterios de avaliación da Educación Primaria, a Educación Secundaria Obrigatoria e o Bacharelato (BOE 29/01/2015).
- Real Decreto 310/2016, de 29 de xullo, polo que se regulan as avaliacións finais de Educación Secundaria Obrigatoria e de Bacharelato.

Normativa autonómica:

- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).
- Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para vos centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e regúlase o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).
- Resolución do 17 de xuño de 2021 pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas de educación infantil, educación primaria, educación secundaria obrigatoria e bacharelato no curso académico 2021/22

2. CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

A materia de Economía da empresa está comprometida coa adquisición de toda as competencias do currículo:

- Competencia en comunicación lingüística (CCL)
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT).
- Competencia dixital (CD).
- Competencia Aprender a Aprender (CAA).
- Competencias sociais e cívicas (CSC)
- Sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
- Conciencia e expresións culturais

Competencia en comunicación lingüística (CCL)

- Iniciación do alumno no coñecemento da linguaxe e a terminoloxía técnica básica do mundo empresarial e en especial do Dereito mercantil, do Dereito laboral, do Dereito tributario e do Dereito contable.
- Análise da publicidade e dos instrumentos de comunicación que empregan as empresas para persuadir aos seus clientes de que compren os seus produtos.
- Fomento da lectura a través de tarefas contextualizadas como poden ser as actividades de investigación en empresas del contorna e a análise de artigos xornalísticos sobre a realidade empresarial.
- Desenvolvemento de actitudes e valores propios desta competencia a través das tarefas interactivas, como a choiva de ideas, os debates, os traballos grupales por proxectos, nos que se promoverá o respecto cara ás opinións dos demais e desenvolverase o espírito crítico.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT).

- Resolución e interpretación de exercicios de produtividade: produtividade dun factor, produtividade global e taxa de variación da produtividade.
- Cálculo, representación e interpretación de ingresos e custos e en especial de exercicios de punto morto e producir ou comprar.
- Resolución de casos prácticos sobre o ciclo de inventario dunha empresa.
- Confección de balances e contas de resultados e a súa análise mediante cocientes económico-financeiros.
- Resolución de exercicios de selección de investimentos mediante a utilización de métodos dinámicos e estáticos.
- Resolución de casos prácticos sobre as distintas opcións de financiamento que posúen as empresas.

- Habilidade para interpretar e expresar con claridade e precisión informacións, datos e argumentacións de carácter económico (táboas, estatísticas, gráficos, etc.) vinculados co tecido empresarial e procedentes de distintos tipos de fontes de información.
- Reflexión sobre a importancia para a sociedade e para a empresa da investigación e a innovación tecnolóxica en relación coa competitividade e o crecemento.

Competencia dixital (CD).

- Procura, obtención e tratamento de información oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia acerca da realidade empresarial a través de internet.
- Utilización de programas informáticos para a elaboración, de gráficos, análises de datos, desenvolvemento de orzamentos e plans financeiros, que conducen a unha maior alfabetización dixital.
- Consulta de páxinas web propostas por o docente ou por propia iniciativa do alumno.
- Utilización de simuladores online de creación ou xestión de empresas.
- Creación de presentacións e producións audiovisuais.

Competencia Aprender a Aprender (CAA).

- Procesos de resolución de problemas mediante os que os alumnos deben planificar estratexias, asumir retos, e tomar decisións en escenarios de incertidumbre.
- Formulación de actividades variadas, de iniciación, reforzo e ampliación que van esixir ao alumnado un esforzo tanto memorístico como de planificación, organización, síntese e integración que lle permitan ser consciente das súas propias capacidades.
- Capacidade de aplicar o razoamento en supostos concretos: clasificación das empresas; relación entre as economías de escala coa dimensión óptima da empresa; reflexión sobre a división técnica do traballo nun contexto global; adopción de medidas correctoras ante posibles desaxustes patrimoniais; relación entre a produtividade e os salarios dos traballadores ou entre o control de inventarios e a produtividade da empresa; adaptación das diferentes estratexias de mercadotecnia a casos concretos; correspondencia entre investimentos e o seu financiamento e valoración da importancia da información na toma de decisións.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

- Tratamento da responsabilidade social e medioambiental; a ética nas actuacións empresariais; a análise do impacto social da estratexia de desenvolvemento das

multinacionais; a división do traballo desde unha perspectiva global; a importancia dos recursos humanos nunha empresa; a investigación e a innovación tecnolóxica como alicerces da competitividade e a súa repercusión na calidade de vida; a achega que supoñen as obrigacións fiscais á riqueza nacional; o coñecemento dos órganos de goberno das distintas formas xurídicas e o seu funcionamento, en especial o estudo das empresas de economía social e o carácter democrático das sociedades cooperativas.

- Fomento dunha actitude crítica cara ás consecuencias negativas que xera a actividade produtiva - custos sociais- así como fronte a aquelas prácticas desaprensivas que levan a cabo algunhas empresas multinacionais en países non desenvolvidos co único afán de obter o máximo beneficio.
- Diferenciación das prácticas comerciais consideradas non éticas ou de dubidosa moralidade que pretenden enganar ao consumidor, das que son lícitas e aceptables, fomentando o coñecemento dos mecanismos existentes para a defensa dos seus dereitos como consumidores.

Sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

- Visión holística da empresa e a súa relación co progreso económico e social.
- Coñecemento dos determinantes nas decisións de localización e dimensión da empresa.
- Coñecemento dos trámites necesarios para crear unha empresa; toma de decisións sobre que contrato/s realizar aos empregados; que forma xurídica escoller para o negocio; interpretación de balances e contas de perdas e ganancias sinxelas para diagnosticar a situación financeira e patrimonial dunha empresa; selección de proxectos de investimento e selección da fórmula ou fórmulas de financiación máis adecuada/s para a empresa.
- Promoción da iniciativa empresarial como vía de inserción laboral.
- Afianzamento do espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun o mesmo e sentido crítico.

Conciencia e expresións culturais (CEC)

- Recoñecemento da necesidade que teñen as empresas de coñecer aos seus clientes, de comprender as diferentes culturas e ideoloxías para poder segmentar os mercados e adaptarse aos diferentes gustos e preferencias.
- Desenvolvemento da actividade creativa e as capacidades artísticas na publicidade para deseñar os produtos, os logotipos, os envases, as campañas... e deste xeito, estimular a compra por parte dos consumidores.

- Recoñecemento da importancia do patrocinio e mecenado cultural levado a cabo polas empresas dentro das súas estratexias comerciais e de responsabilidade social.
- Posta en valor da creatividade, a imaxinación e a iniciativa como elementos necesarios para calquer proxecto empresarial.

3. OBXECTIVOS

3.1. OBXECTIVOS DA ETAPA

O Bacharelato ten como finalidade proporcionar ao alumnado formación, madurez intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lles permitan desenvolver funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. Así mesmo, capacitará ao alumnado para acceder á educación superior. En concreto, o Bacharelato debe contribuír a desenvolver no alumnado as capacidades que lles permitan:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.

- o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

3.2. OBXECTIVOS DO CURSO

1. Analizar as características máis relevantes e o funcionamento económico global dos distintos tipos de empresa, identificando as súas funcións, obxectivos, organización, a investigación, o papel das innovacións tecnolóxicas e as principais normas xurídicas que as afectan.
2. Apreciar o papel das empresas na satisfacción das necesidades das persoas consumidoras e no aumento da calidade de vida e benestar da sociedade, así como elaborar xuízos ou criterios persoais sobre as súas disfuncións.
3. Valorar criticamente as posibles consecuencias sociais e ambientais da actividade empresarial, así coma a súa responsabilidade no esgotamento dos recursos naturais, sinalando a súa repercusión na calidade de vida das persoas.
4. Identificar as consecuencias que, para as empresas e a sociedade, ten a globalización da economía e as posibles liñas de conduta que se deben adoptar fronte ao fenómeno, adquirindo conciencia das desigualdades e efectos que este xera.
5. Identificar os dereitos e obrigas das traballadoras e dos traballadores, valorando a necesidade que estes colectivos e a sociedade teñen de acadar un elevado grao de conciliación da vida laboral e familiar. A súa relación cos obxectivos empresariais.
6. Valorar a importancia da seguranza e hixiene no traballo e da prevención dos riscos laborais.
7. Analizar o funcionamento de organizacións e grupos en relación coa aparición e resolución de conflitos.
8. Analizar as distintas políticas de márketing que adoptan as empresas segundo os mercados a que se dirixen, valorando os límites éticos que as devanditas políticas deben considerar.
9. Establecer, de modo xeral, os datos máis relevantes da información contida nas contas anuais dunha empresa e interpretar a información transmitida.
10. Identificar as principais fontes de financiamento das empresas, analizando as diferentes opcións posibles.
11. Utilizar as tecnoloxías da información e da comunicación e mais outros medios, obter, seleccionar e comprender de maneira clara e coherente informacións sobre feitos relevantes do ámbito empresarial internacional, nacional e local e facer unha valoración crítica delas.
12. Amosar iniciativa, creatividade, autonomía persoal e participación activa no deseño, planificación e elaboración dun pequeno proxecto empresarial utilizando para a súa elaboración medios informáticos.
13. Analizar a actividade económica das empresas, en especial as galegas, a partir das súas

áreas de organización, relacións internas e a súa dependencia externa. Valorar a importancia que para a economía galega teñen as pequenas e medianas empresas, así como as cooperativas, como xeradoras de emprego, innovación e como motores do desenvolvemento económico e social.

4. CONCRECIÓNS PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVAILABLE

4.1. Temporalización

Por avaliacións

4.2. Grao mínimo de consecución para superar a materia

Figuran para cada estándar de aprendizaxe e a súa consecución implica acadar o estándar

4.3. Procedementos e instrumentos de avaliación

A Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato establece que o profesorado debe utilizar procedementos de avaliación variados para facilitar a avaliación do alumnado como parte integral do proceso de ensino e aprendizaxe, e como unha ferramenta esencial para mellorar a calidade da educación.

Así mesmo, é necesario incorporar estratexias que permitan a participación do alumnado na avaliación dos seus logros, como a autoavaliación, a avaliación entre iguais ou a coavaliación. Estes modelos de avaliación favorecen a aprendizaxe desde a reflexión e valoración do alumnado sobre as súas propias dificultades e fortalezas, sobre a participación dos compañeiros nas actividades de tipo colaborativo e desde a colaboración co profesorado na regulación do proceso de ensino-aprendizaxe.

En todo caso, os distintos procedementos de avaliación utilizables, como a observación sistemática do traballo dos alumnos, as probas orais e escritas, o portfolio, os protocolos de rexistro, ou os traballos de clase, permitirán a integración de todas as competencias nun marco de avaliación coherente.

Os instrumentos de avaliación que se aplicarán durante o curso 2016-17 na materia de economía de 1º de bacharelato serán:

- Observación directa e sistemática do traballo (**OD**)
- Probas orais e escritas (**P**)
- Análise da produción dos alumnos (**Informes-I**): resumos, traballos, resolución de exercicios, exposicións...

Bloque 1. A empresa					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
a d i l m	B1.1. A empresa e o/o empresario/a. B1.2. Elementos, funcións e obxectivos da empresa. B1.3. Clases de empresas. B1.4. Marco xurídico da actividade empre- sarial.	B1.1. Describir e interpretar os elementos da empresa, as clases de empresas e as súas funcións na economía, así como as formas xurídicas que adoptan, e relacionar con cada unha as responsabilidades legais dos/das propietarios/as e xestores/as, e as esixencias de capital.	EEB1.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relaciónaas coas esixencias de capital e coas responsabilidades para cada tipo.	CD CMCCT CSIE	1ª
			EEB1.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresa máis apropiadas en cada caso en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas.	CD CMCCT	1ª
			EEB1.1.3. Analiza, para un determinado caso práctico, os criterios de clasificación de empresas: segundo a natureza da actividade que desenvolven, a súa dimensión, o nivel tecnolóxico que alcanzan, o tipo de mercado en que operan, a fórmula xurídica que adoptan, e o seu carácter público ou privado.	CAA CD CMCCT	1ª
			EEB1.1.4. Describe os elementos da empresa en relación coas funcións que desenvolven e os obxectivos que perseguen dentro do sistema.	CCL CSIEE	1ª
a d h i l m p	B1.5. Contorna da empresa. B1.6. Responsabilidade social e ambiental da empresa. B1.7. Funcionamento e creación de valor.	B1.2. Identificar e analizar os trazos principais da contorna en que a empresa desenvolve a súa actividade e explicar, a partird e eles, as estratexias e as decisións adoptadas, e as posibles implicacio- nes sociais e ambientais da súa actividade.	EEB1.2.1. Identifica os tipos de empresas e de empresarios/as que actúan na súa contorna, así como a forma de interrelacionar coa súa contorna máis próxima.	CD CMCCT CSC CSIEE	1ª
			EEB1.2.2. Analiza a relación entre empresa, sociedade e ambiente, e valora os efectos positivos e negativos das actuacións das empresas nas esferas social e ambiental.	CD CSC CSIEE	1ª

			EEB1.2.3. Analiza a actividade das empresas como elemento dinamizador de progreso, estimando a súa creación de valor para a sociedade e para a cidadanía.	CSC CSIEE	1ª
--	--	--	---	--------------	----

Bloque 2. Desenvolvemento da empresa					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
d i l m	B2.1. Localización e dimensión empresarial. B2.2. Estratexias de crecemento interno e externo. B2.3. Pequenas e medianas empresas: estratexias de mercado. B2.4. Importancia das pequenas e medianas empresas (PEME) na economía. B2.5. Internacionalización, competencia global e tecnoloxía. B2.6. Empresa multinacional: aspectos positivos e negativos do seu funcionamento.	B2.1. Identificar e analizar as estratexias de crecemento e as decisións tomadas polas empresas, tendo en consideración as características do marco global en que actúan.	EEB2.1.1. Describe e analiza os factores que determinan a localización e a dimensión dunha empresa, e valora a transcendencia futura para a empresa desas decisións.	CCL CMCCT	1ª
			EEB2.1.2. Valora o crecemento da empresa como estratexia competitiva e relaciona as economías de escala coa dimensión óptima da empresa.	CD CMCCT CSIEE	1ª
			EEB2.1.3. Identifica e explica as estratexias de especialización e diversificación.	CCL CMCCT CSIEE	1ª
			EEB2.1.4. Analiza as estratexias de crecemento interno e externo a partir de supostos concretos.	CAA CD CMCCT	1ª
			EEB2.1.5. Examina o papel das pequenas e das medianas empresas no noso país, e valora as súas estratexias e as súas formas de actuar, así como as súas vantaxes e inconvenientes.	CSC CSIEE	1ª

			EEB2.1.6. Describe as características e as estratexias de desenvolvemento da empresa multinacional, e valora a importancia da responsabilidade social e ambiental.	CCL CSC CMCCT	1ª
			EEB2.1.7. Estuda o impacto da incorporación da innovación e das novas tecnoloxías na estratexia da empresa, e relación coa capacidade para competir de forma global.	CD CMCCT CSC	1ª

Bloque 3. Organización e dirección da empresa					
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
dil mp	B3.1. División técnica do traballo e necesidade de organización no mercado actual. B3.2. Funcións básicas da dirección. B3.3. Planificación e toma de decisións estratéxicas. B3.4. Organización formal e informal da empresa: deseño e análise da súa estrutura. B3.5. A xestión dos recursos humanos e a súa incidencia na motivación. B3.6. Os conflitos de intereses e as súas vías de negociación.	B3.1. Explicar a planificación, a organización e a xestión dos recursos dunha empresa, valorando as posibles modificacións a realizar en función do ámbito en que desenvolve a súa actividade e dos obxectivos formulados.	EEB3.1.1. Reflexiona sobre a división técnica do traballo nun contexto global de interdependencia económica para valorar as súas consecuencias sociais.	CMCCT CSC	1ª
			EEB3.1.2. Describe a estrutura organizativa, o estilo de dirección, as canles de información e de comunicación, o grao de participación na toma de decisións e a organización informal da empresa.	CCL CMCCT CSIEE	1ª
			EEB3.1.3. Identifica a función de cada área de actividade da empresa (aprovisionamento, produción e comercialización, investimento e financiamento, recursos humanos e administrativa), así como os seus interrelacións.	CD CMCCT CSIEE	1ª

			EEB3.1.4. Investiga sobre a organización nas empresas do seu ámbito máis próximo e identifica vantaxes e inconvenientes, detecta problemas para solucionar, e describe propostas de mellora.	CAA CD CSC CSIEE	1ª
			EEB3.1.5. Aplica os seus coñecementos a unha organización concreta, para detectar problemas e propor melloras.	CAA CMCCT CSIEE	1ª
			EEB3.1.6. Valora a importancia dos recursos humanos nunha empresa e analiza diferentes maneiras de abordar a súa xestión e a súa relación coa motivación e a produtividade.	CAA CSC CSIEE	2ª

Bloque 4. A función produtiva					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
a i l m	B4.1. Producción e proceso produtivo. B4.2. Función de produción. Produtividade e eficiencia B4.3. Investigación, desenvolvemento e innovación (I+D+i) como elementos clave para o cambio tecnolóxico e a mellora da competitividade empresarial.	B4.1. Analizar procesos produtivos desde a perspectiva da eficiencia e a produtividade, e recoñecer a importancia da I+D+i.	EEB4.1.1. Realiza cálculos da produtividade de distintos factores e interpreta os resultados obtidos, e coñece medios e alternativas de mellora da produtividade en ouna empresa.	CD CMCCT	2ª
			EEB4.1.2. Analiza e valora a relación entre a produtividade e os salarios deos /das traballadores/as.	CMCCT CSC	2ª
			EEB4.1.3. Reflexiona sobre a importancia para a sociedade e para a empresa da investigación e a innovación tecnolóxica en relación coa competitividade e o crecemento.	CAA CMCCT CSC	2ª
i l m	B4.4. Custos: clasificación e cálculo dos custos na empresa. B4.5. Cálculo e interpretación do limiar de rendibilidade da empresa.	B4.2. Determinar a estrutura de ingresos e custos dunha empresa, calculando o seu beneficio e o seu limiar de rendibilidade, a partir dun suposto formulado.	EEB4.2.1. Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, calcula o beneficio ou a perda generados ao longo do exercicio económico, aplicando razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados.	CD CMCCT	2ª
			EEB4.2.2. Identifica e calcula os tipos de custos, ingresos e beneficios dunha empresa, e represéntaos gráficamente.	CD CMCCT	2ª

			EEB4.2.3. Calcula o limiar de vendas (de rendibilidade) necesario para a supervivencia da empresa.	CD CMCCT	2ª
			EEB4.2.4. Analiza os métodos de análises custo beneficio e custo eficacia como instrumentos de medida e avaliación que axudan á toma de decisións.	CMCCT CSIEE	2ª
i l m	B4.6. Os inventarios da empresa e os seus custos. Modelos de xestión de inventarios.	B4.3. Describir os conceptos fundamentais do ciclo de inventario e manexar os modelos de xestión.	EEB4.3.1. Identifica os custos que xera o almacén e resolve casos prácticos sobre o ciclo de inventario.	CD CMCCT	2ª
			EEB4.3.2. Valora as existencias en almacén mediante diferentes métodos.	CD CMCCT	2ª
			EEB4.3.3. Valora a relación entre o control de inventarios e a produtividade e a eficiencia nunha empresa.	CMCCT CSIEE	2ª

Bloque 5. A función comercial da empresa

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
d h i l m	B5.1. Departamento comercial de a empresa. B5.2. Concepto e clases de mercado. B5.3. Técnicas de investigación de mercados. B5.4. Comportamento do/de o consumidor/a e segmentación de mercados. B5.5. Variables da mercadotecnia-mix e elaboración de estratexias. B5.6. Estratexias de mercadotecnia e ética empresarial. B5.7. Tecnoloxías da información e das comunicacións e mercadotecnia.	B5.1. Analizar as características do mercado e explicar, de acordo con elas, as políticas de mercadotecnia aplicadas por unha empresa ante diferentes situacións e obxectivos.	EEB5.1.1. Caracteriza un mercado en función de diferentes variables como, por exemplo, o número de competidores e o <u>produto vendido</u> .	CSIEE	2ª
			EEB5.1.2. Identifica e adapta a cada caso concreto as estratexias e os enfoques de mercadotecnia.	CAA CD CMCCT	2ª
			EEB5.1.3. Interpreta e valora estratexias de mercadotecnia, incorporando nesa valoración consideracións de carácter ético, social e ambiental.	CD CMCCT CSC CSIEE	2ª
			EEB5.1.4. Comprende e explica as fases e as etapas da investigación de mercados.	CCL CMCCT	2ª

			EEB5.1.5. Aplica criterios e estratexias de segmentación de mercados en casos prácticos.	CD CMCCT	2ª
			EEB5.1.6. Analiza e valora as oportunidades de innovación e transformación da mercadotecnia que xorden co desenvolvemento das tecnoloxías da información e da comunicación.	CD CMCCT CSC	2ª
			EEB5.1.7. Describe a organización e o funcionamento do departamento comercial da empresa.	CCL CMCCT	2ª
			EEB5.1.8. Determina as necesidades da clientela en relación coas características dos produtos ou dos servizos ofrecidos pola empresa.	CD CMCCT CSC	2ª

Bloque 6. A información na empresa					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
d g h i l m	B6.1. Obrigacións contables da empresa. B6.2. A composición do patrimonio e a súa valoración. B6.3. Resultados da empresa. B6.4. As contas anuais e a imaxe fiel. B6.5. Elaboración do balance e da conta de perdas e ganancias. B6.6. Análise e interpretación da información contable.	B6.1. Identificar os datos máis destacables do balance e da conta de perdas e ganancias, explicar o seu significado, diagnosticar a situación a partir da información obtida e propor medidas para a súa mellora.	EEB6.1.1. Recoñece os elementos patrimoniais e a función asignada.	CMCCT CSIEE	3ª
			EEB6.1.2. Identifica, valora e clasifica os bens, os dereitos e as obrigacións da empresa en masas patrimoniais.	CMCCT	3ª
			EEB6.1.3. Interpreta a correspondencia entre os investimentos e o seu financiamento.	CAA	3ª
			EEB6.1.4. Detecta posibles desaxustes no equilibrio patrimonial, na solvencia e no apalancamiento da empresa, mediante o uso de cocientes.	CMCCT	3ª
			EEB6.1.5. Propón medidas correctoras adecuadas no caso de detectar desaxustes patrimoniais ou financeiros.	CAA CSIEE	3ª

			EEB6.1.6. Recoñece a importancia do dominio das operacións matemáticas e dos procedementos propios das ciencias sociais como ferramentas que facilitan a solución de problemas empresariais.	CMCCT CD	3ª
			EEB6.1.7. Recoñece a conveniencia do equilibrio económico, patrimonial e financeiro da empresa.	CMCCT CSIEE	3ª
			EEB6.1.8. Valora a importancia da información na toma de decisións.	CAA CSIEE	3ª
			EEB6.1.9. Calcula o resultado do exercicio económico da empresa, empregando os criterios de imputación aplicables.	CD CMCCT	3ª
			EEB6.1.10. Identifica, interpreta e clasifica os elementos do resultado da empresa.	CD CMCCT CSIEE	3ª
a c d h i l m	B6.7. Fiscalidade empresarial: principais figuras impositivas e elementos clave da súa estrutura e do seu funcionamento.	B6.2. Recoñecer a importancia do cumprimento das obrigacións fiscais e explicar os impostos que afectan as empresas.	EEB6.2.1. Identifica as obrigacións fiscais das empresas segundo a súa organización e a actividade que desenvolvan.	CMCCT CSIEE	3ª
			EEB6.2.2. Describe o funcionamento básico dos impostos que recaen sobre as empresas e destaca as súas principais diferenzas	CCL CMCCT	3ª
			EEB6.2.3. Valora a achega que supón para a riqueza nacional a carga impositiva que soportan as empresas.	CSC	3ª

Bloque 7. A función financeira					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C. Clave	Avaliación
d g i l m	B7.1. Estrutura económica e financeira da empresa. B7.2. Concepto e clases de investimento. B7.3. Valoración e selección de proxectos de investimento. B7.4. Fontes de financiamento	B7.1. Valorar proxectos de investimento, xustificar razonadamente a selección da alternativa máis vantajosa, diferenciar as posibles fontes de financiamento nun determinado suposto e razoar a elección máis adecuada.	EEB7.1.1. Coñece e enumera os métodos estáticos (prazo de recuperación) e dinámicos (criterio do valor actual neto) para seleccionar e valorar investimentos.	CD CSIEE CMCCT	3ª
			EEB7.1.2. Aplica métodos estáticos (prazo de recuperación) e dinámicos (valor actual neto), nun suposto concreto de selección de alternativas de investimento para unha empresa.	CD CMCCT	3ª

interno e externa da empresa. Novas formas de financiamento. B7.5. Ciclos da empresa. B7.6. Período medio de maduración.	EEB7.1.3. Explica as posibilidades de financiamento das empresas diferenciando a externa e a interna, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa.	CCL CMCCT	3ª
	EEB7.1.4. Analiza, nun suposto concreto de financiamento externo, as opcións posibles, os seus custos e as variantes de amortización.	CAA CD CMCCT	3ª
	EEB7.1.5. Analiza e avalía, a partir dunha necesidade concreta, as posibilidades que teñen as empresas de recorrer ao mercado financeiro.	CAA CMCCT CSIEE	3ª
	EEB7.1.6. Valora as fontes externas e internas de financiamento da empresa.	CMCCT CSIEE	3ª
	EEB7.1.7. Analiza e expresa as opcións financeiras que mellor se adaptan a un caso concreto de necesidade financeira.	CAA CMCCT	3ª
	EEB7.1.8. Aplica os coñecementos tecnolóxicos á análise e á resolución de supostos.	CD CMCCT	3ª
	EEB7.1.9. Identifica e describe os ciclos de actividade da empresa e as súas fases.	CCL CMCCT CSIEE	3ª
	EEB7.1.10. Distingue as fases do período de maduración da empresa.	CMCCT CAA CD	3ª

4.4. CONSECUCIÓN MÍNIMA DOS ESTÁNDARES

Estándares de aprendizaxe- Bloque1	Grao mínimo
EEB1.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relacións coas esixencias de capital e coas responsabilidades para cada tipo.	25%
EEB1.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresa máis apropiadas en cada caso en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas.	15%
EEB1.1.3. Analiza, para un determinado caso práctico, os criterios de clasificación de empresas: segundo a natureza da actividade que desenvolven, a súa dimensión, o nivel tecnolóxico que alcanzan, o tipo de mercado en que operan, a fórmula xurídica que adoptan, e o seu carácter público ou privado.	15%
EEB1.1.4. Describe os elementos da empresa en relación con as funcións que desenvolven e os obxectivos que perseguen dentro do sistema.	10%
EEB1.2.1. Identifica os tipos de empresas e de empresarios/as que actúan na súa contorna, así como a forma de interrelacionar coa súa contorna máis próxima.	10%
EEB1.2.2. Analiza a relación entre empresa, sociedade e ambiente, e valora os efectos positivos e negativos das actuacións das empresas nas esferas social e ambiental.	15%
EEB1.2.3. Analiza a actividade das empresas como elemento dinamizador de progreso, estimando a súa creación de valor para a sociedade e para a cidadanía.	10%

Estándares de aprendizaxe- Bloque 2	Grao mínimo
EEB2.1.1. Describe e analiza os factores que determinan a localización e a dimensión dunha empresa, e valora a transcendencia futura para a empresa desas decisións.	20%
EEB2.1.2. Valora o crecemento da empresa como estratexia competitiva e relaciona as economías de escala coa dimensión óptima da empresa.	10%
EEB2.1.3. Identifica e explica as estratexias de especialización e diversificación.	15%
EEB2.1.4. Analiza as estratexias de crecemento interno e externo a partir de supostos concretos.	15%

EEB2.1.5. Examina o papel das pequenas e das medianas empresas no noso país, e valora as súas estratexias e as súas formas de actuar, así como as súas vantaxes e inconvenientes.	15%
EEB2.1.6. Describe as características e as estratexias de desenvolvemento da empresa multinacional, e valora a importancia da responsabilidade social e ambiental.	15%
EEB2.1.7. Estuda o impacto da incorporación da innovación e das novas tecnoloxías na estratexia da empresa, e relaciónao coa capacidade para competir de forma global.	10%

Estándares de aprendizaxe- Bloque 3	Grao mínimo
EEB3.1.1. Reflexiona sobre a división técnica do traballo nun contexto global de interdependencia económica para valorar as súas consecuencias sociais.	10%
EEB3.1.2. Describe a estrutura organizativa, o estilo de dirección, as canles de información e de comunicación, o grao de participación na toma de decisións e a organización informal da empresa.	25%
EEB3.1.3. Identifica a función de cada área de actividade da empresa (aprovisionamento, produción e comercialización, investimento e financiamento, recursos humanos e administrativa), así como os seus interrelacións.	20%
EEB3.1.4. Investiga sobre a organización nas empresas do seu ámbito máis próximo e identifica vantaxes e inconvenientes, detecta problemas para solucionar, e describe propostas de mellora.	10%
EEB3.1.5. Aplica os seus coñecementos a unha organización concreta, para detectar problemas e propor melloras.	15%
EEB3.1.6. Valora a importancia dos recursos humanos nunha empresa e analiza diferentes maneiras de abordar a súa xestión e a súa relación coa motivación e a produtividade.	20%

Estándares de aprendizaxe- Bloque 4	Grao mínimo
EEB4.1.1. Realiza cálculos da produtividade de distintos factores e interpreta os resultados obtidos, e coñece medios e alternativas de mellora da produtividade en ouna empresa.	10%
EEB4.1.2. Analiza e valora a relación entre a produtividade e os salarios deos /das traballadores/as.	10%

EEB4.1.3. Reflexiona sobre a importancia para a sociedade e para a empresa da investigación e a innovación tecnolóxica en relación coa competitividade e o crecemento.	10%
EEB4.2.1. Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, calcula o beneficio ou a perda generados ao longo do exercicio económico, aplicando razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados.	10%
EEB4.2.2. Identifica e calcula os tipos de custos, ingresos e beneficios dunha empresa, e represéntaos gráficamente.	10%
EEB4.2.3. Calcula o limiar de vendas (de rendibilidade) necesario para a supervivencia da empresa.	10%
EEB4.2.4. Analiza os métodos de análises custo beneficio e custo eficacia como instrumentos de medida e avaliación que axudan á toma de decisións.	10%
EEB4.3.1. Identifica os custos que xera o almacén e resolve casos prácticos sobre o ciclo de inventario.	10%
EEB4.3.2. Valora as existencias en almacén mediante diferentes métodos.	10%
EEB4.3.3. Valora a relación entre o control de inventarios e a produtividade e a eficiencia nunha empresa.	10%

Estándares de aprendizaxe- Bloque 5	Grao mínimo
EEB5.1.1. Caracteriza un mercado en función de diferentes variables como, por exemplo, o número de competidores e o produto vendido.	15%
EEB5.1.2. Identifica e adapta a cada caso concreto as estratexias e os enfoques de mercadotecnia.	10%
EEB5.1.3. Interpreta e valora estratexias de mercadotecnia, incorporando nesa valoración consideracións de carácter ético, social e ambiental.	15%
EEB5.1.4. Comprende e explica as fases e as etapas da investigación de mercados.	15%
EEB5.1.5. Aplica criterios e estratexias de segmentación de mercados en casos prácticos.	10%
EEB5.1.6. Analiza e valora as oportunidades de innovación e transformación da mercadotecnia que xorden co desenvolvemento das tecnoloxías da información e da comunicación.	10%
EEB5.1.7. Describe a organización e o funcionamento do departamento comercial da empresa.	15%
EEB5.1.8. Determina as necesidades da clientela en relación coas características dos produtos ou dos servizos ofrecidos pola empresa.	10%

Estándares de aprendizaxe Bloque 6	Grao mínimo
EEB6.1.1. Recoñece os elementos patrimoniais e a función asignada.	10%
EEB6.1.2. Identifica, valora e clasifica os bens, os dereitos e as obrigacións da empresa en masas patrimoniais.	10%
EEB6.1.3. Interpreta a correspondencia entre os investimentos e o seu financiamento.	10%
EEB6.1.4. Detecta posibles desaxustes no equilibrio patrimonial, na solvencia e no apalancamiento da empresa, mediante o uso de cocientes.	10%
EEB6.1.5. Propón medidas correctoras adecuadas no caso de detectar desaxustes patrimoniais ou financeiros.	5%
EEB6.1.6. Recoñece a importancia do dominio das operacións matemáticas e dos procedementos propios das ciencias sociais como ferramentas que facilitan a solución de problemas	5%
EEB6.1.7. Recoñece a conveniencia do equilibrio económico, patrimonial e financeiro da empresa.	10%
EEB6.1.8. Valora a importancia da información na toma de decisións.	5%
EEB6.1.9. Calcula o resultado do exercicio económico da empresa, empregando os criterios de imputación aplicables.	10%
EEB6.1.10. Identifica, interpreta e clasifica os elementos do resultado da empresa.	10%
EEB6.2.1. Identifica as obrigacións fiscais das empresas segundo a súa organización e a actividade que desenvolvan.	5%
EEB6.2.2. Describe o funcionamento básico dos impostos que recaen sobre as empresas e destaca as súas principais diferenzas	5%
EEB6.2.3. Valora a achega que supón para a riqueza nacional a carga impositiva que soportan as empresas.	5%

Estándares de aprendizaxe- Bloque 7	Grao mínimo
EEB7.1.1. Coñece e enumera os métodos estáticos (prazo de recuperación) e dinámicos (criterio do valor actual neto) para seleccionar e valorar investimentos.	10%
EEB7.1.2. Aplica métodos estáticos (prazo de recuperación) e dinámicos (valor actual neto), nun suposto concreto de selección de alternativas de investimento para unha empresa.	15%
EEB7.1.3. Explica as posibilidades de financiamento das empresas diferenciando a externa e a interna, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa	15%
EEB7.1.4. Analiza, nun suposto concreto de financiamento externo, as opcións posibles, os seus custos e as variantes de amortización.	10%
EEB7.1.5. Analiza e avalía, a partir dunha necesidade concreta, as posibilidades que teñen as empresas de recorrer ao mercado financeiro.	10%
EEB7.1.6. Valora as fontes externas e internas de financiamento da empresa.	10%

EEB7.1.7. Analiza e expresa as opcións financeiras que mellor se adaptan a un caso concreto de necesidade financeira.	10%
EEB7.1.8. Aplica os coñecementos tecnolóxicos á análise e á resolución de supostos.	10%
EEB7.1.9. Identifica e describe os ciclos de actividade da empresa e as súas fases.	5%
EEB7.1.10. Distingue as fases do período medio de maduración dunha empresa	5%

5. METODOLOXÍA

A metodoloxía de Economía da Empresa será eminentemente práctica e aínda sen descoidar os contidos teóricos, irá encamiñada a dar unha explicación e un mellor coñecemento dunha sociedade onde os fenómenos empresariais desempeñan un papel importante.

Os contidos básicos presentaranse como soporte e a eles deben unirse os procedementos relacionados cos problemas empresariais e da súa contorna, para desenvolver nos alumnos actitudes críticas e autonomía fronte a tales problemas, que os forme como cidadáns responsables e sensibles co mundo que nos rodea.

- Utilizaranse diversas técnicas (tormenta de ideas, resolución de cuestións, lecturas...) para diagnosticar os coñecementos previos dos alumnos e poder así corrixir os posibles erros na aprendizaxe. Isto sentará as bases para ir añadiendo novos coñecementos de maneira lóxica.
- Darase prioridade á comprensión da contidos –memoria comprensiva- e á súa funcionalidade, de modo que poidan relacionalos coa súa contorna real.
- Realizaranse actividades de comprensión e motivación con un secuencia lóxica e progresiva que xeren un conflito cognitivo entre os coñecementos previos e os adquiridos.
- Vincularanse os contidos coa contorna real do alumno, por exemplo a través de visitas a empresas próximas ou mediante charlas de expertos sobre cuestións do mundo empresarial real.
- Empregaranse distintas estratexias e recursos metodolóxicos (presentacións, debates, vídeos, mapas mentais, etc.).
- Fomentarase o desenvolvemento da capacidade do alumno para recoñecer o seu proceso de aprendizaxe, aumentando así a súa eficacia, o seu rendemento e o control sobre o mesmo.
- Realizaranse traballos de investigación sobre os aspectos máis relevantes do tecido empresarial da contorna dos alumnos, que en ocasións deberán expor en público ante os seus compañeiros, para favorecer a comunicación e a linguaxe escrita e oral.
- Utilizarase unha metodoloxía activa e participativa que teña en conta o nivel de coñecementos previos e as características persoais do alumnado para que todos poidan progresar desde o seu punto de partida particular.
- Exporanse actividades de reforzo para aqueles alumnos con ritmos de aprendizaxe máis lentos e actividades de ampliación para os alumnos con ritmos de aprendizaxe máis rápidos.

O expresado anteriormente traducirase na aplicación do seguinte esquema de traballo a desenvolver en cada unidade didáctica:

- Introducción á unidade de traballo co fin de motivar aos alumnos/as.
- Análise dos coñecementos previos dos alumnos/as.
- Exposición de contidos e desenvolvemento da unidade.
- Traballo individual dos alumnos/as desenvolvendo as actividades propostas.
- Traballo en pequenos grupos para fomentar o traballo cooperativo.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Utilizaranse ao longo do curso os seguintes materiais e recursos

- Libro de texto do alumno: Economía de a Empresa 2. Editorial Galinova. Autor: Alberto Pérez César.
- Apuntes elaborados pola profesora.
- **Revistas e xornais:**
 - Noticias de prensa da sección de Economía dos diarios de maior difusión nacional e autonómica.
 - Prensa especializada e diarios económicos (Cinco Días, Expansión, O Economista, etc.).
- **Outros recursos e materiais:**
 - Impresos oficiais de impostos e outros tributos.
 - Recibos de nóminas.
 - Estatuto dos Traballadores.
 - Plan Xeral de Contabilidade 2008.
 - Modelos de contratos de traballo.
 - Código de Comercio e Leis Mercantís.
 - Exámenes ABAU
 - Fotocopias de artigos seleccionados.
 - Folletos publicitarios de supermercados.
 - Estados financeiros de empresas reais.
- **Recursos TIC**
 - Computador con canón proxector.
 - Vídeos e curtos de películas.
 - Procesador de textos e folla de cálculo.
- **Páxinas web:**
 - www.ipyme.org páxina web da Dirección Xeral de Política da PEME (pequena e mediana empresa) do Ministerio de Economía.
 - www.eugo.es portal que no que se pode atopar información sobre o conxunto de trámites e requisitos necesarios para levar a cabo unha actividade empresarial.
 - www.ventanillaempresarial.es web dos portelos únicos empresariais de apoio a emprendedores.

- www.igape.es web do Instituto Galego de Promoción Económica con numerosos recursos de formación e asesoramento para o emprendedor.
- www.agenciatributaria.es portal da Axencia Española de Administración Tributaria.
- www.consumo-inc.é web do Instituto Nacional de Consumo, organismo autónomo, dependente do Ministerio de Sanidade e Consumo que exerce as funcións de promoción e fomento dos dereitos dos consumidores e usuarios.
- www.ouepm.é web da Oficina Española de Patentes e Marcas. Ten un xogo de marcas.
- www.rmc.es web do Rexistro Mercantil Central.
- www.sepe.es páxina web do Servizo Público de Emprego Estatal con ampla información sobre o mercado laboral: contratos, prestacións, estatísticas, etc.
- www.seg-social.es portal da Seguridade Social.
- Blogs de economía.

7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

7.1. Avaliación

Os diferentes procedementos e criterios que se utilizan ao longo do curso son:

- **Observación** detida na aula do traballo diario, cooperación e participación de cada alumno/a así como a súa expresión oral.
- **Corrección dos exercicios obrigatorios de clase**, que permitirá observar se se realizan os traballos encomendados, así como a súa capacidade de comprensión e de síntesis, a súa expresión escrita e gráfica, o orden na exposición etc...
- **Exercicios escritos**, nos que se incluírán:
 - a) Probas obxectivas: definicións, asociación de conceptos, coas que se pretende medir a memorización de información relevante, a tecnoloxía, o dominio de linguaxe económico, etc
 - b) Elaboración e comentario de gráficos, cadros estatísticos, contas anuais e textos económicos, que mostren a destreza na súa elaboración, a capacidade de análise dos datos económicos e contables, e de interpretación e crítica das mensaxes e informacións que reciben.
 - c) Faranse un mínimo de dous exames (probas orais ou escritas) por avaliación, debendo obter en cada un deles unha puntuación mínima de 4,5 puntos. No mes de maio farase unha recuperación das avaliacións non superadas e de non obter unha avaliación positiva, en xuño avaliarase de toda a materia.
- **Valoración dos traballos obrigatorios** tanto individuais como en grupo, orais ou escritos. Valorarase de forma prioritaria a destreza na busca e selección de fontes de información, a capacidade de análise da información e de establecer conclusións.
- **Valoración dos traballos voluntarios**, orais ou escritos. Valorarase de forma prioritaria a destreza na busca e selección de fontes de información, a capacidade de análise da información e de establecer conclusións

7.2 Cualificación e promoción

Os instrumentos de avaliación que se aplicarán durante o curso 2021-22 nesta materia descritos nun apartado anterior desta programación, serán:

- Observación directa e sistemática do traballo (**OD**)
- Probas orais e escritas (**P**)
- Análise da produción dos alumnos (**Informes-I**): resumos, traballos, resolución de exercicios, exposicións, xa sexan obriagatorios ou voluntarios.

As probas orais e escritas valoraranse de 0 a 10 puntos

Para o cálculo da cualificación de cada **avaliación trimestral** farase unha media aritmética das calificacións obtidas en cada unha das probas orais e ou escritas da avaliación. Faranse como mínimo 2 probas por avaliación. O valor desa media deberá ser 5.

Non se realizará a media anteriormente mencionada, e por tanto suspenderá a asignatura, o alumno que obtivese unha calificación inferior a 4,5 puntos en calquera dos dous exames.

Tampouco se realizará a media se na realización dalgunha das probas das avaliacións o alumno/a utiliza auriculares, teléfonos, tabletas, “pinganillos” ou calquera outro dispositivo electrónico ou “chuletas”. Nestes casos, a nota da proba será 0. A avaliación correspondente estará suspensa na súa totalidade e solo poderá recuperarse na avaliación ordinaria, ou extraordinaria no seu caso.

Non se puntuarán aqueles traballos que supoñan plaxio ou que non se poda demostrar a súa autoría, e polo tanto non contarán para a avaliación.

Unha vez realizada a media, e só se está e igual ou superior a un 5, poderá sumarse ou restarse ata 1 punto en función dos resultados da observación directa e sistemática do traballo (OD) e da produción (I) do alumno durante o trimestre.

Unha vez realizada a media aritmética dos exames e sumado ou restado o punto mencionado no parágrafo anterior, obterase a cualificación da avaliación.

O resultado da **avaliación final ordinaria** do mes de maio obterase mediante unha media aritmética simple das calificación das tres avaliacións. O alumno deberá ter todas as avaliacións aprobadas para superar a materia na avaliación final.

7.3 Criterios de recuperación

O alumnado que non supere algunha/s ou todas as avaliacións terá oportunidade de recuperalas mediante unha proba escrita semellante a das avaliación, que se realizará no mes de maio. O alumnado recupera a/as avaliacións se obtén una nota de 5 en cada unha delas. De non superar con avaliación positiva a asignatura no mes de maio, en xuño farase una proba global da materia. A cualificación a alcanzar nesta proba deberá ser como mínimo un 5.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

Realizarase a avaliación do ensino e a práctica docente, a través do seguinte cadro de indicadores e a súa valoración.

I. PLANIFICACIÓN

		1	2	3	4
1	Realizo a programación da miña actividade educativa tendo como referencia o Proxecto Curricular de Etapa e, no seu caso, a programación de área.				
2	Expoño os obxectivos didácticos de forma que expresan claramente as competencias que os meus alumnos e alumnas deben conseguir.				
3	Selecciono e secuencio os contidos cunha distribución e unha progresión adecuada ás características de cada grupo de alumnos.				
4	Adopto estratexias e programo actividades en función dos obxectivos, dos distintos tipos de contidos e das características dos alumnos.				
5	Planifico as clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustado o máis posible ás necesidades e intereses dos alumnos.				
6	Establezo, de modo explícito, os criterios, procedementos e instrumentos de avaliación e autoevaluación.				
7	Planifico a miña actividade educativa de forma coordinada co resto do profesorado.				

Observacións e propostas de mellora

--

1 (Nunca) 2 (Poucas veces) 3 (Case sempre) 4 (Sempre)

II. REALIZACIÓN

Motivación inicial dos alumnos		1	2	3	4
1	Presento e propoño un plan de traballo, explicando a súa finalidade, antes de cada unidade.				
2	Expoño situacións introductorias previas ao tema que se vai a tratar.				
Motivación ao longo de todo o proceso					
3	Manteño o interese do alumnado partindo de as súas experiencias, cunha linguaxe clara e adaptada.				
4	Comunico a finalidade das aprendizaxes, a súa importancia, funcionalidade, aplicación real.				
5	Dou información dos progresos conseguidos así como das dificultades atopadas.				
Presentación dos contidos					
6	Relaciono os contidos e actividades cos coñecementos previos dos meus alumnos.				
7	Estructuro e organizo os contidos dando una visión xeral de cada tema (índices, mapas conceptuais, esquemas, etc.)				
8	Facilito a adquisición de novos contidos intercalando preguntas aclaratorias, sintetizando, exemplificando, etc.				
Actividades na aula					
9	Expoño actividades variadas, que aseguran a adquisición dos obxectivos didácticos previstos e as habilidades e técnicas instrumentais básicas.				
10	Nas actividades que propoño existe equilibrio entre as actividades individuais e traballos en grupo.				
Recursos e organización da aula					
11	Distribúo o tempo adecuadamente: (breve tempo de exposición e o resto do mesmo para as actividades que os alumnos realizan na clase).				
12	Adopto distintos agrupamentos en función da tarefa a realizar, controlando sempre que o clima de traballo sexa o adecuado				
13	Utilizo recursos didácticos variados (audiovisuais, informáticos, etc.), tanto para a presentación dos contidos como para a práctica dos alumnos.				
Instrucións, aclaracións e orientacións ás tarefas dos alumnos					
14	Comprobo que os alumnos comprenderon a tarefa que teñen que realizar: facendo preguntas, facendo que verbalicen o proceso, etc.				
15	Facilito estratexias de aprendizaxe: como buscar fontes de información, pasos para resolver cuestións, problemas e asegúrome a participación de todos				
Clima da aula		1	2	3	4
16	As relacións que establezo cos meus alumnos dentro da aula son fluídas e desde unhas perspectivas non discriminatorias.				
17	Favorezo a elaboración de normas de convivencia coa achega de todos e reacciono de forma ecuánime ante situacións conflitivas.				
18	Fomento o respecto e a colaboración entre os alumnos e acepto as súas suxestións e achegas.				

Seguimento/ control do proceso de ensino-aprendizaxe					
19	Reviso e corrijo frecuentemente os contidos e actividades propostas dentro e fóse da aula.				
20	Proporciono información ao alumno sobre a execución das tarefas e como pode melloralas.				
21	En caso de obxectivos insuficientemente alcanzados propoño novas actividades que faciliten a súa adquisición.				
22	En caso de obxectivos suficientemente alcanzados, en curto espazo de tempo, propoño novas actividades que faciliten un maior grao de adquisición.				
Atención á diversidade					
23	Teño en conta o nivel de habilidades dos alumnos e en función deles, adapto os distintos momentos do proceso de ensino- aprendizaxe				
24	Coordínome con profesores de apoio, para modificar contidos, actividades, metodoloxía, recursos, etc. e adaptalos aos alumnos con dificultades.				

Observacións e propostas de mellora

III. AVALIACIÓN

		1	2	3	4
1	Teño en conta o procedemento xeral para a avaliación dos aprendizaxes de acordo coa programación de área.				
2	Aplico criterios de avaliación e criterios de cualificación en cada un dos temas de acordo coa programación de área.				
3	Realizo unha avaliación inicial a principio de curso.				
4	Utilizo suficientes criterios de avaliación que atendan de maneira equilibrada a avaliación dos diferentes contidos.				
5	Utilizo sistematicamente procedementos e instrumentos variados de recollida de información sobre os alumnos.				
6	Habitualmente, corrijo e explico os traballos e actividades dos alumnos e, dou pautas para a mellora das súas aprendizaxes.				
7	Utilizo diferentes técnicas de avaliación en función da diversidade de alumnos, das diferentes áreas, dos temas, dos contidos...				
8	Utilizo diferentes medios para informar a pais, profesores e alumnos (sesións de avaliación, boletín de información, entrevistas individuais) dos resultados da avaliación.				

IV. Observacións e propostas de mellora

9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

No curso 22-23 hai varios alumnos coa materia Economía de 1º de bacharelato pendente por un cambio de modalidade de bacharelato. Para estes alumnos prevese un plan de traballo trimestral que consistirá na realización mensual de diferentes actividades, exercicios e traballos relacionados cos estándares da materia. Os alumnos dispoñen da aula virtual para o estudo da materia e consulta de dúbidas á profesora responsable da súa avaliación nos recreos das mañás e as tardes que soliciten.

Valorarase trimestralmente o traballo realizado e no caso de non acadar os obxectivos mínimos, realizarán una proba de toda o parte da materia no mes de abril, nas datas fixadas pola xefatura de estudos. A nota necesaria para superar a materia será un 5.

10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

No que respecta ó tratamento da diversidade, propónse unha introducción progresiva ós conceptos, termos e argumentos económicos; de maneira que se adapten as características e niveis dos alumnos/as.

A atención a diversidade supón ter en conta a pluralidade de intereses, ritmos e dificultades de aprendizaxe e outras diversidades que presentan os alumnos e alumnas que integran a aula.

Como dentro da clase o alumnado é diferente realizaranse diferentes actividades que irán aumentando en complexidade e prestarase unha atención individualizada ó alumnado con maiores dificultades.

Ademáis das responsabilidades que neste aspecto lle confire a LOMCE ás administracións educativas, dende a aula e en coordinación co departamento de orientación, se contempla:

- A propia organización e distribución da aula.
- A adecuación da programación didáctica ao caso de que se trate.
- A adaptación dos tempos e instrumentos de avaliación.
- Programas de reforzo, repaso ou recuperación.
- Programas específicos personalizados a caso/s concreto/s.
- Avaliación diferenciada segundo as características dos alumnos/as.

Cas actividades propostas iranse descubriendo as carencias dos alumnos/as, e daraselles tarefas adecuadas para que poidan alcanzar os obxectivos particulares adecuados a cada un. As propias actividades teñen tamén diferentes graos e niveis de dificultade, de xeito que se poderán graduar nas respostas segundo a súa capacidade.

11. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS

Nas distintas unidades da materia traballaremos os seguintes elementos transversais:

▪ **Comprensión lectora e expresión oral e escrita:**

A consolidación do hábito lector debe ser un obxectivo prioritario da educación e por tanto vese reflectido tamén na programación de Economía da Empresa. A lectura e a expresión oral promoveranse ao longo do curso mediante:

- Lectura de artigos empresariais e posterior debate na aula. Ao longo do curso, co avance das unidades didácticas, facilitaranse textos diversos que requirirán unha asimilación e comprensión por parte do alumno.
- Lectura do libro de texto de referencia. O seguimento da materia non soamente farase mediante as explicacións do profesor e a toma de notas ou apuntamentos en clase senón tamén a través do libro de texto. Pedirase aos alumnos a lectura en casa e en clase do libro para que se fixen en determinados contidos e aprendan a extraer os fundamentais de cada tema mediante as técnicas do subliñado ou a realización de esquemas e resumos escritos.
- Recomendación dunha bibliografía básica sobre temas empresariais para a súa lectura durante os períodos vacacionais.
- Prensa económica. Puntualmente, cando a actualidade económica demánde, levará á aula prensa económica para que o alumno pódase familiarizar coa linguaxe xornalística e á vez adquiran o gusto e a curiosidade por a lectura de este tipo de prensa. Utilizaranse periódicos e revistas especializadas. Á súa vez animará aos alumnos para que traian a clase noticias que eles/as lean e que tamén serán obxecto de comentario e reflexión. As intervencións dos alumnos na realización de devanditos comentarios serán valoradas por o profesor e incorporadas á puntuación correspondente a traballo e actitude en clase.
- Dramatizacións ou xogos de rol para ilustrar procesos, por exemplo o proceso de selección de persoal.
- Actividades de traballo cooperativo no que se produce a socialización dos alumnos.
- Exposicións con apoio audiovisual que realicen os alumnos sobre algún contido do currículo.

▪ **Comunicación audiovisual e Tecnoloxías da Información e a Comunicación.**

Un dos obxectivos do Ensino moderno é a de ir introducindo as novas tecnoloxías da información como recurso didáctico. Para iso sería recomendable dispor dun computador con conexión a Internet e un canón na aula de economía. Ademais, cando as circunstancias requíranlo poderíase dispor dunha aula de informática suficientemente equipada.

Entre as actividades a desenvolver mediante o uso do TIC podemos citar:

- Presentacións das unidades didácticas a través de programas como “Power Point”.
- Utilización de Internet na aula informática, a aula de economía e o propio fogar do alumno como recurso na procura de información da rede, resolución de exercicios, lecturas, actividades de clases investidas, etc. Neste sentido cada unidade didáctica contén diversas actividades indagatorias que requiren o uso de Internet.
- Uso de follas de cálculo para o traballo con datos económicos como a confección de táboas e representacións gráficas. Concretamente poderíanse realizar exercicios de simulación de inversións mediante as funcións VAN e TIR de Excel, exercicios de FIFO E PMP, exercicios de custos e punto morto, balances e análises mediante cocientes, etc.
- Proxeccións de vídeos e curtos de películas mediante o canón dispoñible en a aula.
- Uso da relación de páxinas web que aparecen recollidas ao longo das unidades didácticas do libro de texto.
- Utilización da plataforma educativa do centro como canle de comunicación co alumno.

▪ **Emprendimiento, educación cívica e constitucional**

Educación no emprendimiento:

- Valoración da función social que cumpre a empresa como xeradora de innovacións que melloran a calidade de vida e o benestar social das persoas.
- Desenvolvemento do espírito emprendedor a través de habilidades propias do emprendimento tales como a creatividade, o traballo en equipo, a autonomía, a resolución de problemas, etc.
- Aprendizaxe a partir de os erros e fracasos e recoñecemento positivo da asunción de riscos.

Educación ambiental:

- Conciencia sobre a necesidade dun crecemento económico baseado no desenvolvemento sustentable.
- Valoración da necesidade e vantaxes que ofrece a máxima de “triplo R” (reducir, reciclar, reutilizar).
- Análise dos efectos negativos da actividade empresarial no medio ambiente.
- Procura de alternativas que minimicen o impacto ambiental.

Educación moral e cívica:

- Valoración da necesidade da responsabilidade social e a ética nos negocios na empresa.
- Reflexión sobre os efectos derivados da globalización e a deslocalización empresarial.
- Reflexión sobre a importancia dun sistema fiscal progresivo como instrumento para favorecer a equidade e a solidariedade.
- Análise da relación existente entre o consumo abusivo, medio ambiente e pobreza.
- Defensa da liberdade de expresión.
- Establecemento de relacións baseadas na solidariedade, cooperación e respecto cara aos demais.
- Comprensión do respecto que as empresas deben manifestar ante as distintas culturas.
- Concienciación da importancia de colaborar e participar activamente no sostemento dos gastos públicos tanto por parte das persoas como por parte das empresas.

Educación para o consumidor:

- Reflexión sobre a influencia que exerce a publicidade nos medios de comunicación sobre as nosas vidas.
- Adquisición de conciencia de consumidor, como decisor autónomo consciente dos seus dereitos e responsabilidades.
- Creación dunha conciencia crítica ante o consumo.
- Responsabilidade co a reciclaxe, a reutilización e a redución dos produtos e residuos.
- Reflexión sobre a presión que exerce no medio ambiente o consumo excesivo.
- Diferenciación da compra necesaria da compra impulsiva.
- Reflexión sobre o poder que exercen as marcas sobre os consumidores.

Educación para a paz:

- Uso do diálogo e a comunicación como medios indispensables para traballar en equipo, tomar decisións ou chegar a acordos.
- Crítica dos métodos coercitivos ou violentos que se aplican nalgúns conflitos laborais.
- Coñecemento das vías de solución pacíficas nos conflitos laborais.
- Rexeitamento aos comportamentos intolerantes.

- Preferencia pola solución dialogada ou consensuada antes que o conflito.
- Rexeitamento ás guerras e á miseria que provocan.
- Análise dos intereses empresariais que poden estar presentes nos conflitos bélicos actuais, tratando de propor críticamente posibles solucións.

Educación para a saúde:

- Comprensión da importancia do respecto ás normas de seguridade e hixiene en a empresa.
- Crítica das prácticas dalgunhas empresas multinacionais que non respectan os estándares de seguridade e saúde dos seus traballadores nos países menos desenvolvidos.
- Análise da influencia da contaminación derivada do proceso produtivo na saúde humana e animal.
- Recoñecemento daquelas prácticas de acoso laboral ou mobbing que afectan á saúde dos traballadores/as.

Educación non sexista:

- Análise e crítica das desigualdades laborais entre homes e mulleres.
- Reflexión sobre a utilización sexista da muller no mundo publicitario.
- Visualización de como a formación persoal favorece a igualdade laboral entre ambos os sexos.
- Concienciación da igualdade entre sexos, razas, etnias, etc. no posto de traballo.
- Desenvolvemento dunha actitude de respecto de opinións entre persoas diferentes (sexo, raza, etc.).
- Reflexión sobre o papel da muller no mundo empresarial e o mundo laboral.
- Rexeitamento á violencia de xénero.

12. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Non momento de facer esta programación, non están previstas.

13. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

Os procedementos para avaliar esta programación son:

- Comparar mensualmente os obxectivos, contidos, criterios de avaliación, procedementos e actividades cos resultados que acadan o alumnado na aula.
- Corrixir as desviacións atopadas axustando todos, algúns ou algún deses elementos á realidade do alumnado, ás súas necesidades e características e á realidade das posibilidades educativas do Centro.
- Prestar atención número de alumnos que, nas avaliacións trimestrais acadan un resultado positivo, para facer as correccións oportunas.
- Valorar a porcentaxe de alumnado que, despois da avaliación final, superan a materia.
- Recoller na memoria final do curso os erros de programación e as correccións realizadas para que sirvan de base da programación do curso seguinte.
- Como instrumento de medida empregárase o seguinte cadro de indicadores:

Mecanismo avaliación e modificación de programación didáctica	Escala			
	(Indicadores de logro)	1	2	3
1.- Diseñáronse unidades didácticas ou temas a partir dos elementos do currículo?				
2.- Secuenciáronse e temporalizáronse as unidades didácticas/temas/proxectos?				
3.- O desenvolvemento da programación respondeu á secunciación e temporalización?				
4.- Engadiuse algún contido non previsto á programación?				
5.- Foi necesario eliminar algún aspecto da programación prevista?				
6.- Secuenciáronse os estándares para cada unha das unidades/temas				
7.- Fixouse un grao mínimo de consecución de cada estándar para superar a materia?				
8.- Asígnouse a cada estándar o peso correspondente na cualificación ?				
9.- Vinculouse cada estándar a un/varios instrumentos para a súa avaliación?				
10.- Asociouse con cada estándar os temas transversais a desenvolver?				
11.- Fixouse a estratexia metodolóxica común para todo o departamento?				
12.- Estableceuse a secuencia habitual de traballo na aula?				
13.- Son adecuados os materiais didácticos utilizados?				
14.- O libro de texto é adecuado, atractivo e de fácil manipulación para o alumnado?				
15.- Diseñouse un plan de avaliación inicial fixando as consecuencias da mesma?				
16.- Establecéronse pautas xerais para a avaliación continua: probas, exames, etc.				
17.- Fixáronse criterios para a avaliación final?				
18.- Establecéronse criterios para a avaliación extraordinaria?				
19.- Elaboráronse os exames tendo en conta o valor de cada estándar?				
20.- Definíronse programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares?				
21.- Leváronse a cabo as medidas específicas de atención ao alumnado?				
22.- Informouse ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos?				
23.- Informouse ás familias sobre os criterios de promoción? (Artº 21º, 5 do D.86/15)				
24.- Seguiuse e revisouse a programación ao longo do curso				
25.- Introducíronse axustes e modificacións na programación?				
26.- As modificacións na programación foron axeitadas?				

14. PLAN DE TRABAJO E REFORZO

Dende o inicio do curso estará a disposición dos alumnos a aula virtual do centro, na que colgáranse os contidos da materia, as prácticas que deben realizar para a superación da mesma e ademais, contidos adicionais para unha mellor comprensión dos mesmos e que sirvan de reforzo. A plataforma pretende ser unha vía de comunicación máis áxil entre o docente e os alumnos, e entre eles mesmos para debater ou para as dúbidas ou preguntas que poidan xurdir. As actividades da materia terán que ser entregadas preferentemente a través da aula virtual como vía de entrega.